

RPR

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. Curent..... Format.....

No. Inventar..... Anul.....

Secția..... Raftul.....

61812

CALISTRAT HOGAȘ

6946/22.11.35

ÎN MUNȚII NEAMȚULU

EDITURA CARTEA ROMÂNĂ, CALĂBUCUREȘTI

ÎN MUNȚII NEAMȚULUI

242952

Inu.A.42.330

CALISTRAT HOGAȘ

C. 61812

IN MUNȚII NEAMȚULUI

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

3289—934

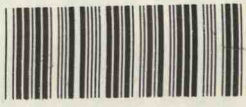
61812
60123

008.84.10003

DE ACELAȘ AUTOR:

- Pe drumuri de munte.
- Cucoana Marieta.
- Părintele Iovinadie.
- Cuconu Ioniță Hrisanti.

B.C.U. Bucuresti

C60123

61812

CALISTRAT HOGAS

FLORICICA

De astă dată, mă hotărîi să plec călare și, fiindcă era asupra iarmarocului dela Duminicamare, rugai pe prietînul meu Tasache Crăcăuanu, cel mai vestit hipolog sau, mai bine zis, geambaș depe vremuri, să-mi închipue un cal potrivit pungii mele și țintei ce urmăream. Astfel, spre sara mai sus pomenitei sfinte Duminici, numai ce-l văd pe Tasache al meu intrând în ogradă și ducând de dârlogi un soi de dihanie, pe care cu un prisos de bunăvoință ai fi putut-o lua drept cal.

— Bine, măi Tasache, zisei eu eșindu-i înaintea și de-abia stăpânindu-mi răsul, da' de unde dracu ai prins tu dihania asta și mi-o vâri în ogradă cu atâta ifos?

— De unde? Ia din iarmaroc, dupăce am dat 50 de lei unui Român dela munte.

— Puteai să te duci dracului cu Românul și cu muntele tău cu tot; da' ce vrei să fac eu cu mâța asta, bre?

— Cu mâța asta? Ai s'o pui pe grăunțe și pe săceală și, în două săptămâni, n'ai s'o mai cunoști. E o iapă de rasă, din soiul lui popa Gheorghe dela Călugăreni.

— Poate o mătă de soiu, măi Tasache! mi se pare că Românul dracului te-a legat la ochi și, în loc de iapă, ți-a vândut o mătă.

— Mătă, nemătă, ai să vezi, numai mersul ei face mai mult decât am dat.

— Ei, și adică ce așa de strașnic mers are, de crezi tu că face mai mult de 50 de lei?

— Merge la gebea, de poți să dormi pe ea și să duci pe palmă paharul cu apă.

— Bine, măi prăpăditule, nu cumva crezi tu că eu m'am hotărît să-mi strămut domiciliul pe spatele unei mâțe sau să duc depe pământ apă sfântului Ilie din cer? Și, mai la urmă, ce mâncare-i gebeaua aceia a ta?

— Gebeaua? gebeaua e un fel de mers armenesc, adică împrăștiat și legănat: merge fără să salte; rari cai merg la gebea!

— Bine, am priceput; acum vino de stă la masă cu noi, ș'apoi te poți duce la dracu cu toate gebelele tale.

Și iată cum, în sfânta zi de Duminica-mare mă trezii stăpânul în regulă al unei epe mici și slabe, care mergea la gebea și care urma să fie tovarășa odiseei ce plănuiam.

Oricum, dar Tasache al meu avusese dreptate; după două săptămâni de grăunțe și de săceală, Piscuța — așa o botezasem pe iapă — reintrase în deplinătatea formelor alese și drăgălașe, pe care i le însemnase soiul, din care hipologul meu Tasache zicea că se trage. Parc'o văd ș'acum: castanie peste tot, cu botul mic

și cu nările largi, cu capul fin și tăiat pe niște linii dulci și bine hotărîte, cu ochii negri, mari și vioi, cu coama bogată, cu gâtul gros și puternic, cu pieptul lat, cu trupul sprinten și subțire, cu șoldurile largi, cu piciorul fin și nervos, cu copitele mici și ușor înclinate. Pisicuța mea avea mai mult înfățișarea unui lucru de artă, decât a unui cal de ham. Și, de unde ai fi crezut că greutatea unei pene ar fi fost deajuns ca să-i frângă mijlocul în două, nici măcar nu se îndoii când eu îmi așăzai pe spatetele ei volumul respectabil al persoanei mele cu întreg tarhatul meu de drum... Ce voiți? era iapă din soiul lui popa Gheorghe dela Călugăreni...

Plecai.

Muntele Petricica, făcând pe stânga față răsăritului, ținea învăluit încă, în umbra-i colosală, orașul adormit. Cel mult dacă, în aerul limpede al dimineții se înălțau, ca deșteptate din somn, sub întâile raze ale soarelui, crucile cu fețe sclipitoare ale bisericilor; iar valurile de lumină ale răsăritului depărtat, lunecând pe deasupra creștetului stâncos al Petricicăi, întindeau, peste adâncul văzduhului, o punte aeriană de pulbere aurită, care mergea să-și razime capătul dimpotrivă pe negurile sure, în care se păreau cufundate până la gât piscurile viorii ale munților din apus...

...Tacito solo e senza compagnia...

Mersesem trei ceasuri fără oprire și Pisicuța îmi aduse aceasta la cunoștință gemând și stră-

nutând... era obosită. Descălecai subt un plop bătrân și stufos de pe marginea drumului, luai șeaua din spatele Pisicuții, o frecai la ochi, o trăseai de urechi, o mângâei pe obraz și o sărutai drept pe mijlocul botului; ea, măgulită de această neașteptată dragoste, întinse capul ei drăgălaș și-l răzămă pe umărul meu... Iată pentruce-i învoii să pască slobodă patlagina, troscotul și chirul colbăit de pe marginea drumului; iar eu desfăcui și întinsei pe iarbă, mai de-oparte, mantaua mea imensă, cu care ași fi putut acoperi întregul nostru emisfer; aprinsei o țigară și mă lungii pe spate, ca un alt Prometeu, la umbra stufoasă a plopului... Atât numai, că pe Prometeu îl ciupeau de pânțece și de nas vulturii cu pliscuri de fier ai lui Zefs, în timp ce pe mine mă pișcau de spate și de ceafă o întregă republică de furnici, peste a căror țară se abătuse — se vede — o margine din poalele nesfârșit de lungi ale mantalei mele; și aceasta tocmai atunci când priveam mai inspirat, prin rețeaua frunzelor plopului, albastrul adânc și limpede al cerului, când sufletul meu era gata să străbată, pe o rază de lumină, taina lumilor nevăzute, când inima mea începuse să bată subt pintenul dureros sau dulce al amintirilor, când strălucita mea închipuire era să mai adaoge, însfârșit, o nestimată, încă, la cununa nemuririi mele!!...

Cuminte însă ca totdeauna, îmi căutai de treabă; lăsați cerul în pace să-și cearnă azuru-i

adânc în picături albastre prin rețeaua deasă și mișcătoare a frunzelor de plop, razele de soare să se topească, în tonuri de aur, pe fundul vioriu și depărtat al munților, vântul amăgitor să sărute florile și să fugă, iar florile înșelate să plece în urmă-i capul și să plângă cu lacrimi de rouă... și-mi umflai mantaua de-o aripă, o târîi până dincolo de țara neagră a furnicilor cu dinții de criță, o scuturai așa de puternic, încât stârnii o groaznică vijelie pân' în depărtare și surgunii din sânul dulce al patriei, în țări străine și necunoscute, o sumedenie de furnici îndărătnice, care se acațaseră de mantaua mea, hotărîte să mă urmărească cu războiul chiar dincolo de hotarele lor!... Și fiindcă buna cuviință cere, când te afli în largul naturii, să cugeți cât o ploșniță cel puțin, mă mulțămii, doar, să gădesc cusur frunzelor de plop, că fac prea mare gălăgie degeaba și fără cuvânt, că adică la înălțimea la care se află, fără ca o adiere cât de ușoară să le bage în samă, ele totuși se clatină cu zgomot, lovindu-și unele de altele discul lor lat și greoiu, aninat, fără cumpăneală, de o coadă lungă și subțire... N'ași putea spune tocmai hotărît, dacă, în timp de vr'o două ceasuri lungi, am stat deștept și am visat, sau dacă am dormit și am cugetat, după cum iarăși n'ași putea lămuri, cam ce hotar ar putea fi între vis și aeve; atâta știu, că la deșteptare mă trezii cu sfântul soare acățat de vârful plopului.

Din albastrul șters al cerului adânc, soarele, alb de fierbinte ce era, ploua cu foc peste capetele noastre; nici-o suflare de vânt nu mișca aerul învăpăiat; în fânețe nici-un fir de iarbă nu se clătina; chiar plopul neastâmpărat se liniștise și, depe verdele gingaș al foilor lui încremenite, lumina soarelui se răsfrângea în văzduh ca depe mii de mici oglinzi aeriene. Intreaga fire răsufila greu... Cel mult dacă coasașul răgușit, locuitor nevăzut al miriștii uscate și greerul de câmp, negru și sprinten stăpânitor al umbrei din împărăția îmbălsămată a florilor, mai țâriiau a arșiță!...

După alte două ceasuri de gebea sau, mai bine zis, de înot al Piscuții mele prin marea de flăcări, ce se revărsa peste pământ în miezul arzător al zilelor de vară, cârnii la dreapta și întrai deadreptul și triumfal, prin porțile larg deschise, în ograda caselor de țară unde locuia un vechiu prietin al meu. — Stăpâna de casă, în haină albă de dimineață și cu capul slobod învăluit în o grimea tot albă și cu țurțuri mici de mărgele roșii pe margine, trebăluia nu știu ce prin cerdacul larg din față. Când văzu de departe pe cineva întrând călare, făcu repede unghiu drept din brațu-i alb, rotund și gol până la cot, puse iute despre soare cu palma-i diafană o mică perdea trandafirie privirii, se răzămă cu celălalt braț săpat în marmură vie de balustrada cafenie a cerdacului, se mlădie puțin înainte, rămase neclintită și se uită țintă...

O mai frumoasă și mai desăvârșită cariatidă nu se putea închipui... și, în o clipă, dispăru și se mistui, ca înghițită de privazul întunecos al unei uși întredeschise... Cu atât mai rău sau... cu atât mai bine pentru cine n'a văzut stele căzătoare în plinul miez al zilelor de Iulie; și încă și mai bine pentru acel, căruiia privirea nu i s'a întunecat a avea subt închipuirea, că o rază — și cea mai luminoasă — s'a rupt din soare și s'a mistuit, ca înghițită... fie chiar din privazul întunecos al unei uși întredeschise!...

Pisicuța se opri la scară și, înainte de a descăleca, o femeie trimisă întru întimpinarea mea, mă pofti în casă, din partea „duducăi“ — Eu, care, când îmi vine la socoteală, iau vorbele după slova lor, făcui chip Pisicuții cu frâul la dreapta, cași cum ași fi avut de gând să urc scara călare și să întru în casă cu Pisicuța, cu tot. Pisicuța care nu șovăia între glumă și între frâu, și puse una din copite pe întâia treaptă.

„Iu!“ făcu femeia, țipând spăriată; și repede fugi în casă. — Auzii din lăuntru un hohot de râs femeesc din toată inima, ce nu putea fi decât al stăpânei de casă, care demult îmi cunoștea apucăturile.

Descălecai, și dădui pe Pisicuța spre îngrijire unui argat de ogradă, iar eu suii scara, aruncaii mantaua pe balustrada cafenie a cerdacului și intrai în casă. Femeia, pe care o spăriasem, mă scutură de colb cu o perie, privind în pământ și de-abia stăpânindu-și râsul,

cu palma la gură: mi se dădu apă, mă spalai, mă ștersei, mă slujii de degete în loc de piep-tene și trecui în altă odaie mare și curat îmbrăcată unde, până ce să vină cineva, mă răsturnai pe o canapea și aprinsei o țigară, cu privirea pierdută în podele ca în adâncul cerului.

Mare lucru, să nu fi fost fermecate podelele casei aceleia! Altfel nu mi-ași putea da samă pentruce, fără să-mi fi fost somn, pleoapele-mi căzură peste ochi și, în loc de întuneric, o puternică lumină îmi inundă privirea... iar închipuirea mea se strămută, într'o clipă, în alte lumi, în alte timpuri... Strânsei pleoapele mai tare, ca să văd mai bine... Un mare oraș, așezat între dealuri verzi, se întindea înaintea mea și, pe străzile-i albe, largi și pline de soare, lume multă foia în toate părțile. Eu, cel de altădată, istovit de nevoi, cu ochii stânși, cu obrazul îngropat, cu musteața bătrână înainte de vreme, cu pantalonii scurți până la glezne, de se vedea guma sărăcăcioasei mele încălțăminte, cu haina roasă la un cot și cârpită la celalalt, pe cap cu o pălărie în stil „acordeon“, scoboram la vale pe o stradă lungă, largă și dreaptă, cu capul plecat și plin de gânduri, la o subțioară cu un teanc de cărți ponosite, iar subț cealaltă cu... un mare și rotund harbuz turcesc... Intrați în ograda unei mari clădiri din coastele unei biserici și un stol de fete între opt și zece ani, în fuga mare, se răpeziră înaintea mea: una, mică cât o lingură și iute ca

o picătură de argint viu, le întrecu pe toate, îmi sări în gât, mă sărută sau mă mușcă de obraz sau de ureche, sări răpede jos, înapoi, luă harbuzul mai greu decât ea, îl trânti de pământ de se desfăcu în o sută de bucăți, luă pe cea mai mare și prinse a-i roade miezul, înmormântându-și în el, până la sprâncene, fața-i mică de copil. Din când în când, arunca spre mine, peste marginea de deasupra a cojii de harbuz, ochii ei mari, negri și plini de o nevinovată bucurie; zama roșie îi picura depe barbă pe pestelcă și de pe pestelcă pe pământ... Când ridică capul spre a-și mai lua suflet și a vedea în ce parte mai are de lucru, era mânjită până la urechi și o sămânță de harbuz neagră și lată îi rămăsese lipită pe vârful nasului...

O singură dată în viața mea am simțit părerea de rău că nu sânt pictor...

Apoi iute ca o zvârlugă se repezi și îmi sări drept în brațe; cu o mână îmi prinse o mușteață, iar cu cealaltă mă luă pe după gât, de-mi ajunse coaja de harbuz drept dinaintea gurii.

— Mânâncă, bădie, și mata; să vezi ce bunu-i!... zise ea. Și-mi potrivî la gură partea, unde mai rămăsese ceva miez.

— A! tare-i bun! zisei mușcând. Se cunoaște, Floricico, că pe-aici a mers botișorul tău de trandafir și dințișorii tăi de șoricuț.

Și c'o îndemânare de *cow boy*, svârli coaja roasă până la verde în ceafa unei fete; mă lasă

de musteață, mă împresură cu amândouă mâ-nile pe după gât, își vârî capu-i mic subt marginile pălăriei mele și mă sărută cu zgomot pe frunte.

— Bădie, tare-mi ești drag! zise ea lăsându-se puțin pe spate, răzămată de amândouă brațele mele și privindu-mă drept în ochi cu un fel de extaz nepotrivit cu cei opt ani ai ei. Așa-i că și eu ți-s dragă?

— Dragă, Floricico, dragă, zisei eu, strângând-o în brațe; dragă ca o floare mititică și nebunatică ce ești, fiindcă pe lumea asta numai tu, draga bădiei, te mai gândești la mine.

Un zâmbet amar îmi trecu pe buze, mi se umezise ochii și glasul mi se înodă în gât.

— Iar plângi, bădie?

— Nu Floricico, mă bate soarele 'n ochi...

— Spui minciuni, bădie, soarele te bate în spate; te doare ceva?

— Să-ți spun drept, Floricico, mă doare capul.

Cu amândouă mâ-nile ei mici, și ude încă, mă netezi pe frunte moale și drăgălaș și... șterse ea singură și... pentru totdeauna, locul unde mă sărutase cu atâta nevinovăție.

Deschisei ochii, dar nu mai văzui nimic din ceiace fusese... Atâta doar, că mă aflam într'o casă de țară, într'o odaie mare și curat îmbrăcată, răsturnat pe o canapea, cu țigara 'n gură și cu privirea pierdută în podele ca în adâncul cerului...

Mare lucru să nu fi fost fermecate podelele casei aceleia!...

Pe unde intrase, nu-mi putui da samă... poate că pe aceleași scări ale văzduhului, peste același râu larg și vijelios al timpului, peste care și închipuirea mea, făurind spre trecere o punte de lumină, legase între ele cele două capete depărtate ale vieții mele... Poate că intrase chiar, cu pas mărunț, ușor și nesimțit, prin ușa întredeschisă a odăii... Se poate. Când pleoapele mi se ridicară de peste ochi și recăpătai simțul realității, stăpâna casei îmbrăcată într'o rochie neagră de mătăasă ușoară, încinsă peste mijloc cu un colan lucrat în solzi auriți, stătea în picioare dinaintea mea și mă privea nemișcată. De subt horbota neagră și subțire a mâinii stângi, dimprejurul alb al brațului ei, mijeau cu scânteeri palide-roșii, boabele mari ale unei brățări de mărgean; iar din noaptea negrii rochii, cu răsfrângerii mișcătoare și molatice de lumină mută, răsărea gâtul ei de alabastru viu și capul ei sculptural de Venere antică. Pare c'o văd ș'acum... Câte vieți, câte inimi, câte suflete n'ar fi putut găsi mormântul lor de veci în taina adâncimii fermecate a ochilor ei negri!...

O privii drept în față... Pe nas nu mai avea lipită nici-o sămânță de harbuz neagră și lată...

Pe fruntea mea, nici o urmă de nevinovată sărutare!... Imi întinse amândouă mâinile ei albe și mici; eu i le sărutai pe amândouă, fără să-i

dau măcar bună dimineța și fără să mă urnesc de cum stăteam răsturnat pe canapea.

— Foarte frumos, domnule bădie, zise ea în-sfârșit, desfăcându-și ușor mânilor din strânsoarea mea și așezându-se pe un scaun aproape de mine; — foarte frumos! Va să zică dumneata vii la mine să dormi, nu să mă vezi?

— Mă iartă, cuconiță Floricico, zisei eu foarte serios: mai întâiu află că eu nu dorm niciodată, fiindcă visez totdeauna; al doilea, nici n'am nevoie să te văd, fie acasă la dumneata, fie ori unde, deoarece, când mă aflu singur, prea ai meșteșugul de a mi te vâri nepoftită în suflet, prin fundul pălăriei și a-mi stârni fel de fel de vedenii cu farmazoniile d-tale. De când crezi dumneata, că umblu eu după o vrăjitoare, care să-mi descânte de-a scăpării? Ia te poftesc, caută în creții dela spate ai rochiei d-tale celei cafenii, cu care erai îmbrăcată la Dumbravă acum o lună și ai să vezi că le lipsește o bucățică tăiată, cu cuțitașul; ce vrei? mi-a spus o vrăjitoare să-i duc ceva de pe dumneata, și am să-i duc.

— Nu glumești? Mi-ai tăiat rochia mea cea cafenie?, zise ea cu glas de spaimă glumeată; și punându-și mâna la gură cu o nespuse dragălășie, dată numai femeilor, mă privi o clipă, cu zâmbetul pe față, drept în luminile ochilor...

— Ar trebui să fiu o mare secătură, ca să m'apuc de glumit cu o fermecătoare ca de-al-de dumneata; cel mult dacă umblu să-mi răscumpăr

sufletul din o robie mai grea de cât a Turcilor și a Tătarilor!...

— Rochia mea cea cafenie, pe care mi-a cumpărat-o Ștefan dela București?!

— Ei, da!... Rochia... dumnetale... cea cafenie... pe care... etc., etc... și ce poștești?

— Uf!... bădie, tare-mi ești urât... fugi de aici!... zise ea acoperindu-mi și împingându-mi ușor fața cu toate cele zece degete moi, calde și răsfirate ale amânduror mânilor sale mici, — ești un sălbatic și un original, cum n'am mai văzut!...

— Nu cumva, mititica mea, cuconiță Floricico, vei fi crezând dumneata, că tare-mi ești dragă? Te înșeli!... Sălbatic și original!... Of!... ce mare descoperire ai mai făcut!... Oricum însă, zisei eu răzgândindu-mă, tot e mai mare decât a doua cămeșă dela raci și nu știu a mai câtea prostie dela scoici, descoperite de mustăciosul, bâlbâitul, gușatul și... favoritul d-tale învățat dela București.

— Bădie, iar începi cu...

— Prostiile... Se poate. Decât să faci bine să nu mă mai pui în față cu favoritul d-tale învățat; ce vrei? Nu pot suferi mutrele roșii și bâlbâite!...

— Și va să zică dumneata, domnule Bădie, nu mă mai iubești de loc? zise ea cu un ton, pe care se silea să-l facă amenințător.

— De loc.

— Și nu mai poți suferi mutra mea?

— Nu..

— Și n'ai să vii să mă mai vezi niciodată?

— Niciodată.

— Și-ți sunt urâtă tare?

— Tare urâtă!...

lute ca fulgerul își puse și își îndesă pe gura mea dosul moale și cald al amânduror mânilor sale albe și mici...

— Sărută, să te ert!...

— Chemai în ajutor tot stoicismul sângelui meu și, cu zâmbetul în ochi, rămăsei ăsesimțitor.

— Bine, am să te pârăsc lui Ștefan că nu mă mai iubești, zise ea cu fața înflăcărată de o drăgălașă mânie și cu ochii aprinși de ăra unei iubiri înădușite...

— Ei și?... Nu cumva Ștefan al d-tale o să mă facă să-mi fii dragă cu deasila, bdată ce-mi ești urâtă foc?...

Zâmbind și neclintită, mă privi o clipă drept în ochi.

— Știi ce una, bădie?

— Ce, cuconiță Floricico?

— Hai să ne împăcăm.

— Hai... da' ce-mi dai?

— Ce să-ți dau?...

— Unghiuța matele dela degetul cel mic.

Cu o mișcare mlădioasă și ageră, vrednică de cea mai ageră și mlădioasă pisicuță, își lipi repede de buzele mele unghia degetului celui mic dela mâna dreaptă... Ce să săruți din o unghie mică, chiar caldă și trandafirie de-ar fi fost!...

Totuși răsună în văzduh zgomotul puternic al unei pățimașe sărutări!...

Ștefan, bărbatul Floricicăi, era cel mai bun prietin al meu din copilărie.

Ea... mai presus de cât Ileana Cosinzana, din cosiță floare-i cântă sau decât Trestiana, fiica dumnezeeste greșită a vre-unui Statu-palmă-barba-cot...

— Dar, însfârșit, zisei eu schimbând vorba, ce e cu leneșul d-tale de Ștefan, de nu se mai arată? Nu cumva doarme ș'acum?

— De unde? Ștefan e dus de eri la Galați cu de-ale moșiei.

— A!... va să zică, mititica mea cuconiță Floricico, o s'avem cinstea și plăcerea de a prânzi între patru ochi?

— Ba, cu voia matale, domnule Bădie, o s'avem cinstea și plăcerea de a prânzi între douăzeci și patru; toate surorile și verelē mele au năvălit, săptămâna asta, peste mine de pretutindeni.

— Ce păcat, că n'a năvălit, săptămâna asta, peste dumneata și învățatul d-tale dela București!... Am fi avut atunci cinstea și plăcerea de a prânzi între douăzeci și cinci de ochi!... Am auzit că învățatul d-tale, uitându-se prea de-a-proape la un rac mare și viu — știi că e scurt de vedere — racul l-a apucat cu foarfeca piciorului de lumina ochiului, și l-a chiorit...

— De mă mai năcăjești așa, bădie, să știi că mă mânii foc.

— O! cit îmi place să mă cerți
 Cu-adinci-ți ochi și mari!
 De-ai ști tu 'n urmă, cînd mă erți,
 Cit de frumoasă-mi pari!...

Mă lovi ușor cu palma peste gură și, sculându-se repede de pe scaun, se duse de apăsă cu arătătoru-i elastic pe butonul de lângă ușă al unei sonerii.

Dureroasa fericire ținuse o clipă!...

În depărtare, răspuse apăsării un lung țârâit metalic, care luă în urechea mea înfățișarea puternică a zgomotului de prăbușire înaltă și năpraznică a unei vechi clădiri... Ceva se prăbuși, parcă în inima mea și, în o clipă, mi se păru că am trăit o viață întreagă... Sângele mi se scurse din față și numai ochii mei umezi de lacrimi și pironiți în podele mai rămaseră vii pe chipul meu de mort...

— Iar... zise ea uitându-mi-se în față și scuturându-mă ușor de umăr — iar?...

— Nu... mă bate soarele 'n ochi...

— Spui minciuni, bădie... unde vezi soare? ce-ți este?...

— Drept să-ți spun, mă... doar... capul...

Nu zise nimic. — Se lăsă mai mult să cadă, decât să se așeze pe scaun, cu mâinile încrucișate pe genunchi și cu capul plecat. Cine știe?... Poate că și ea trăi în o singură clipă o întreagă viață!...

— Ah!... Izbucni ea deodată, ridicând și încheștându-și în văzduh, ca spre rugăciune, mâinile

ei. — Ah! bădie, tare sunt nefericită... Doamne! Doamne!...

Și nodul lacrimilor îi tăie glasul.

Cu ochii umezi și pierduți în deșert, cu mâ-nile împreunate și rugător îndreptate spre o putere nevăzută, avu o clipă de încremenire.

Chipul durerii desnădăjduite, chemând asu-pra-i îndurarea cerului, n'ar trebui să fie altfel săpat în marmură...

— Nu fii copilă! zisei eu sculându-mă repede de pe canapea și netezindu-i ușor amândoi o-brajii. — Nu fii copilă!... Nu se pot înfrânge ho-tărârile soartei; pe căi deosebite sântem meniți a ne duce fiecare crucea până pe vârful Gol-gotei... — Nu fii copilă!...

Mă privi rătăcit cu ochii plini de lacrimi.

— Nu fii copilă pentru Dumnezeu!... Liniș-tește-te!...

Și apucându-i capul între mâni, o sărutai ea pe un copil, în părul ei negru și bogat.

Iși desfăcu mânilor și molatec le lăsă să cadă pe amândoi umerii mei...

— Bădie, tare-mi ești drag!...

Și cu o ușoară strângere nervoasă, mă trase puțin spre dânsa.

— Așa-i că și eu ți-s dragă?... zise ea pri-vindu-mă adânc în ochi.

Ii apucaii amândouă mânilor ei mici în mânilor mele tremurătoare.

— Dragă, Floricico, dragă dela sămânța de harbuz lipită acum douăzeci de ani pe vârful na-

sului tău de copil, și până la alunica neagră ce doarme dusă și fericită pe brațul tău de femeie, în umbra trandafirie a culcușului său de fulgi aurii!...

...Și niciodată n'am întinat pe această femeie în noroiul murdar al simțurilor, și n'am târât niciodată în vârtejul de dragoste pângărită a sângelui ce clocotește în vine stricate și păcătoase pe acest înger nefericit, icoană desăvârșită a dumnezeieții frumuseții...

Totuși...

— Destul!... zisei eu cu glas înecat și răgușit, desfăcând și aruncând repede și brutal, mâinile ei din mâinile mele. — Destul, Floricico!...

Iute ca o zvârlugă, mă împresură pe după gât cu brațele ei și... mă sărută sau mă mușcă de obraz sau de ureche...

Și trupul meu cuprins de fiori nu se mlădie sub greutatea amețitoare a trupului ei...

...In ograda unei mari clădiri din coastele unei biserici... mică cât o lingură... iute ca o picătură de argint viu... oare timpul și uitarea nu așternuse încă, peste icoana vie a unei vieți de altădată, lințoliul lor nestrăbătut?...

Femeia, pe care o spăriasem, intră cu apă și dulceață.

— Lasă, Anică, tablaua pe masă, zise ea femeii, și vezi, dacă dudușile-s îmbrăcate, pofteste-le încoace; spune-le c'avem musafiri dela Piatra.

Femeia eși.

— Apropo! — zise ea, venindu-mi în față și punându-și o mână pe umărul meu, — nu ți-am spus că Magda...

— Ei, ce e cu Magda?

— Ghâci!...

— Și-a scrântit, fără îndoială, vr'un picior, dându-se de-a tumba pe vr'o căpiță de fân...

— Nu.

— Atunci se vede că, din nebunatică, dragă-lașă și mincinoasă cum era, s'a făcut înțeleaptă ca un vițel de trei ani?

— Nu, ghâci!...

— Apoi atunci, Floricico, rogu-te să te faci lingurăriță, căci țigancă ești; pune-ți în părul tău negru ghioci în loc de flori, ca să am de unde lua unul, spre a-ți ghâci.

— Ei, nu, zise ea nerăbdătoare și vârându-se în sufletul meu.

Drept răspuns o sărutai ușor pe frunte.

— Ei, nu, ghâci... și se auzi pe dușamea bătaia ușoară și poroncitoare a piciorului său mic.

— Nu cumva, zisei eu zâmbind cu înțeles și răsucindu-mi vârful musteții, — nu cumva frumoasa noastră Maria de Magdala — așa îi ziceam eu Magdei — și-a vândut vila sa din E-rusalim și, cu prețul aurului depe ea, a cumpărat mirezme scumpe, spre a le vărsa pe picioarele vre-unui Isus de contrabandă și a i le șterge, în urmă, cu părul ei negru și bogat?

— Tocmai!... Tocmai!... Magda se mărită, e aici și...

— „Viitorul“ dumisale ?

— Da! o să-l vezi, o să-i faci cunoștința și ai să-mi spui cum ți se pare.

— Cu alte cuvinte, ne aflăm în deplină Cana Galileei... Foarte bine!... Magda e o vițică proastă.

— Și pentruce, mă rog ?

— Pentrucă nu-mi place, când vin la voi, să pun frac și mănuși albe; știi că eu sunt cam necioplit; putea să mai aștepte Magda cu marafeturile prezentațiilor și ale reprezentațiilor sale matrimoniale, măcar până ce treceam eu Bistrița și avea în urmă destulă vreme să se îndoape, cât poftea, cu rățoelile nesărate ale cine știe cărui vânător de gologani... Desigur că-l cheamă sau Georges sau Jean... Știu eu că voi toate aveți gusturi franțuzești; adu-ți aminte, cât sânge rău ți-am făcut, până ce să te dezbăr de a mai zice lui Ștefan al tău „Etienne“; dar însfârșit, cum îl cheamă pe viitorul tău cumnat ?

— Georges...

— Destul, că mă zgârii în ureche.

Un ropot de alergătură repede și o mare gălăgie de glasuri femești, care vorbeau tare și râdeau în același timp, se auzi prin cerdacul larg din față și, cât ai clipi, privazul ușii se umplu de ochi veseli și de fețe înflorite și iarăși, cât ai clipi, mă simții apucat de mâni, de brațe, de umere, de cheotoarea surtucului...

— Bine ai venit, bădie!

— De unde vii, bădie ?

— Ne-a spus Florica c'ai să vii...

— Așa-i c'ai să mai stai la noi?...

— Azi mergi cu noi la Dumbravă...

— Iiii!... Ce bine-mi pare c'ai venit!... zise Emilia, sărind în sus prin casă și bătând în palme de bucurie...

— O să-mi devastați persoana, Tătari ce sân-teți!... zisei eu însfârșit, cuprinzând în brațe atâtea capete câte putui și sărutându-le pe fiecare drept în creștet...

— Bine v'am găsit!...

Și nu știu pentruce potopul acesta de bucurie, izvorât din atâtea inimi curate, nu era îndeajuns să înece un fel de dureroasă întristare, ce-mi stăpânea sufletul și inima...

Florica, cu ochii în podele, stătea răsturnată pe canapea în locul unde șezusem eu și, învârtind pe deget o chee mică legată de capătul unei cordele roșii, părea dusă pe gânduri și străină de ceiace se petrecea în jurul ei...

Oare podelele casei aceleia nu erau fermecate și pentru dânsa?...

— Dar, însfârșit, mai lipsește cineva, zisei eu apucând pe Magda de vârful amânduror urechilor și privind-o drept în ochi.

Se uită un moment la mine nédumerită și întrebător, apoi iute se înroși.

— Ia te rog să mă lași în pace, zise ea dându-mi jos mâinile cu o lovitură ușoară; și, întorcându-se repede și oarecum supărată, se duse de se opri dinaintea unei oglinzi, unde se pre-

făcu că-și îndreaptă și-și mai respiră legătoarea lată dela gât, întocmită subt bărbie într'un mare fiong auriu-închis.

...Femeia e, fără îndoială, ghâcitoarea cea mai grea de deslegat... Vădit jignită de aluzia mea, Magda se dusesese, totuși, să întrebe oglinda, dacă e destul de frumoasă!... Are, se vede, femeia ceva și din firea paingănelui: prinde în mrejele sale tot ce-i cade, dar se desfătează, mâncând numai ce-i place... Și Magda era un paingân cu gusturi foarte subțiril...

Un miros ascuțit de piele rusească mă izbi în nas; întorsei capul!...

— Domnul Georges... îmi zise Florica, făcând cu stânga mișcarea reglementară de recomandare: „Bădia“, domnule Georges; și cu dreapta făcu spre mine aceeași mișcare.

— Incântat! Domnule Georges.

Și fără obișnuita încovoere de mijloc, strânsei verde și scuturai și mai verde cu dreapta mea cam rustică, dreapta grăsulie și rotundă de femeie cochetă a domnului Georges. Mi se păru că strâmbă puțin din nas; dar suferi cu eroism felul curat românesc al sălbatecei mele strânsori...

Și domnul Georges, care stătuse doisprezece ani la Paris, nu mirosea numai a piele rusească... Nasul meu avu până în sară minunatul prilej de a se desfăta pe lângă domnul Georges, când cu mirosul dulceților de smeură, când cu acel al dulceților de fragi sau de căpșune, când, în-

sfârșit, cu mirosul mult mai prețuit, pe vremuri, de „Patchouly“. Oricum însă domnul Georges era „ireproșabil“: scurt, gros și pleșuv, avea totuși părul de după urechi adus cu măestrie pe amândouă tâmplele; fața-i rotundă și brunată era străjuită din josul fiecărei urechi de câte o mică pingea de păr castaniu, rămășiță din niște favoriți odată întregi, dar chinuite mai târziu de foarfeca glumeață a vreunui bărbier parizian. Vârful gălbui și ascuțit al musteților sale resfirate pe buze, se arcuia perfect de simetric deasupra nărilor largi ale unui nas deșelat; buzele carnoase, umede și roșii chemau, parcă, spre ele mâncările grase și sărutările calde: ochii, spălăciți și leneși, vădeau o minte somnoroasă; subț bârbia cu îndoituri proaspăt rase și pudruite, țipa, de-ți ametea privirea, fiongul imens al unei legători roșii; pe pânțelele-i rotund și plin, stătea frumos și rotund îmbumbată jiletca fără încrețituri; din josul pantalonului strâns pe gleznă, eșeau și se întindeau, lipite pe dușamea, botinele roșii, lungi, înguste și cu bot de rață ale domnului Georges; iar de pe zarea lustruită a creștetului său pleșuv, ochiul luneca în văzduh ca de pe luciul sterp și gol al unei ape adormite...

— Cu toate acestea, domnule Georges, zisei eu, să nu crezi că mă cheamă „Bădia“; ia, stolul acesta de caragațe, pe care-l vezi dumneata aicea, a găsit de cuviință să mă boteze după legea lor; și aceasta pentru singurul cuvânt că,

nu știu câți ani vor mai fi de-atunci, le luam pe toate la subțioară ca pe o testea de linguri, și alergam cu ele cât era ograda de mare; ai fi dat mult să le fi văzut atunci cum se înroșeau, cum holbau ochii de subt subțioara mea, cum scoteau limba și cum țipau, de frică să nu le scap... Și câteodată le scăpam înadins... Ia, vezi dumneata pe domnișoara cea dela oglindă, care se preface că-și îndreaptă fiongul de subt bărbie? — și arătai spre Magda — și care astăzi nu știe ce să mai facă cu ochii dumisale cei mari și negri?... O vezi?... m'a mușcat odată de nas, de-am purtat o lună de zile urma dințișorilor dumisale celor mici și ascuțiți... te pot încredința că mușcă rău și adânc, deși de altfel e un înger din ceruri în călătorie de plăcere pe pământ...

Magda întoarse capul și se uită la mine peste umăr.

— Vrai să te mușc iar, bădie?

— Nu, Magdo, nu; păstrează-ți dinții, c'o să-ți trebuiască mai târziu...

Mă privi lung, fără să-mi răspundă.

— Mare parte din toate acestea, zise domnul Georges, le știam de mai nainte; un singur lucru nu știam...

— Că Magda e un înger?

— Nu. Că...

— Mușcă rău și adânc!...

— Cam așa ceva, zise el privind spre Magda cu cea mai spălăcită dulceață din lume...

— Nu face nimic, de cumva ai prins de veste

că e un înger, desamăgirea n'o să fie așa de mare, când, la urmă, vei afla că e un simplu cățel...

Se stârni un hohot de râs colosal; singur domnul Georges rămase scandalizat de metafora mea și... în gândul lui, mă făcu mojić.

— Fiindcă dumneata, domnule Bădie, m'ai făcut cățel, zise Magda, apropiindu-se de mine și prinzindu-mă metodic de cheotoarea surtucului, — apoi te condamn să-mi scrii spre pedeapsă, chiar acum, pe albumul meu, versuri galante care să mă îndrepteze în ochii d-tale personal!...

— Mi-i foame, Magdo, și știi că, pe nemân-cate, nu plătesc nici două parale.

— Bine; îți amân pedeapsa pe după prânz.

— După prânz... bine.

Florica se sculă de pe canapea și eși.

Emilia mă luă de braț și mă țârî după ea în grădină. Peste câteva minute sosiră toate celelalte, cu Magda în frunte și cu domnul Georges în coadă.

Magda veni drept la mine, mă apucă de celălalt braț și mă îndreptă pe o cărare dinspre fundul grădinii, care dădea în câmp.

— Magdo, știi că...

— Te rog să mă lași în pace, zise ea ghicindu-mi gândul.

— Cu toate acestea...

— Te rog să mă lași în pace; nu vezi ce nas deșălat are?

— Dar...

— Și ce ochi spălăciți?! Ce pânțece mare?! Gura!... buzele!... uf!... parcă-s doi cârnați umbriți de nările nasului, ca de două aripi de vultur răsfirate în aer!...

— Ești tare în comparații, totuși ascultă, Magdo...

— N'ascult nimic și te rog să mă lași în pace; după prânz ai să-mi scrii versuri pe album, dar să fie galante de tot.

— Mă trudes, Magdo, să te pricep și nu pot; pentruce, adică, să mai deștepți tu zulia bietului domn Georges și să-l mai umilești, odată ce-ți e indiferent sau, mai bine zis, nesuferit?

— Treaba mea...

— Cum „treaba mea“? adică vrei să faci din mine topor de oase?

— Treaba mea. Să-mi scrii versurile pe album, dar să fie galante de tot.

— Și dacă nu ți-ași scrie?...

— Serios, domnule Bădie? zise ea cu glas de miere și uitându-mi-se în față cam pieziș și de jos în sus, — n'ai să scrii Magdei versuri pe albumul ei?...

Mă învinse și tăcui ca un vinovat.

— Bietul domnul Georges! cugetai eu, cuprins de o adevărată milă.

Nu știu, dar a fi iubit pe acest diavol de Magda și a nu fi fost iubit de dânsa, trebuia desigur să fi fost o mare nenorocire.

Imi făcui cruce.

— Ce-ți faci cruce, bădie? zise Magda uitându-se întrebător la mine.

— Cum să nu-mi fac cruce, când la dreapta am un diavol împelițat?

— Da?... Socoteam că-ți faci cruce, fiindcă o să ne punem la masă!

Avea ea răspuns la toate.

Ne chemă la masă.

Florica se puse în capul mesei, eu la dreapta, domnul Georges la stânga, Magda lângă mine, Emilia lângă domnul Georges... Ileanuța, Antonia, Ana, Frăsinica, etc. etc...

Biata maică-mea — Dumnezeu s'o erte — de câte ori nu m'a plesnit cu lingura peste mână și peste gură, numai ca să mă învețe să mănânc frumos!... Ași!... ți-ai găsit!.. Și astăzi când mănânc ouă moi, mă mânjesc pân'la urechi!... Ei bine!... Domnul Georges le mânca cu atâta măiestrie!.. degetele sale albe, grăsulii și ascuțite la vârf mânuiau furculița sau cuțitul cu atâta îndemânare în autopsia oului, încât rămânea, la urma urmei, găoacea pe dinăuntru tot așa de lucie cași pe dinafară... și nici o pată de ou pe șervet, pe farfurie, pe cuțit, pe furculiță sau pe mustețile domnului Georges!... Și dacă în viața mea vre-o părere de rău mi-a ros inima, apoi aceasta a fost părerea de rău, că n'am stat și eu măcar doisprezece ani la Paris, spre a învăța cum se mănâncă ouăle moi!... O căpiță de brânză cu smântână, foarte artistică clădită de domnul Georges pe farfuria d-sale,

însoțită de mămliguța caldă corespunzătoare, dispăru metodic în adâncul pântecelui său, printre crăpătura transversală a buzelor sale groase, întocmai cum o colină de deal ar dispărea în crăpătura adâncă a unui cutremur de pământ!... Fu însă un moment, când admirațiunea și — ași putea zice — chiar respectul meu atinse culmea... Aceasta fu la puiul cu smântână... Cine, dracu, mai poate scăpa cu obraz curat din fața unui puiu cu smântână?!... Eu, cel puțin, n'am putut niciodată mânca, în chip cuviincios, acest blăstămat soiu de mâncare; și tocmai la acest soiu de mâncare, am căpătat dela biata maică-mea, — Dumnezeu s'o erte, — cele mai multe linguri peste mână și peste gură!... Ei bine, domnul Georges era un om în puterea cuvântului genial!... Altmintrelea, cel puțin, nu mi-ași fi putut da niciodată socoteală, cum de un întreg cimitir de pui să pășească din lumea aceasta în cealaltă lume din pânțelele domnului Georges și să nu lese, ca amintire despre dânșii, decât doar ciolanele lor lustruite și, anume, frumos și foarte sistematic înșirate pe marginea, cași ele de albă, a farfuriei domnului Georges?... Și nu știu cum făcea: prindea cu mult meșteșug gâtul de puiu între vârful cuțitului și fundul farfuriei, iar cu unul din coarnele ascuțite ale furculiței scotocea carnea de prin încheeturi, de nu rămânea din gâtul de puiu, decât o lungă, nodoroasă și încovoiată „mâța popii“, care mergea sburlită să-și ia la rând locul lângă celelalte oase

smerite de pe marginea farfuriei... Și pe fundul farfuriei, nici un strop de smântână, cuțitul și furculița ca din testea, șervetul virgin, mustețile domnului Georges, resfirate subt nas și arcuite deasupra nărilor, ca eșite proaspăt din oficina celei mai moderne frizerii!... Și când mă uitam la blăstămăția de pe farfuria mea, când mă gândeam că șervetul meu nu mai poate să stea cu cinste a doua oară pe masă, și când mai cu samă zăpseam pe domnul Georges, că mă trage din când în când, ironic cu coada ochiului... Ei, bine, atunci mă simțeam umilit! Noroc numai, că cei de casă erau toți și demult deprinși cu tot felul meu de stângăcii și noroc, mai cu samă, că Floricica nu mi-ar fi îngăduit nicio dată să cioplesc vre-unul sau vre-una din cusururile și sălbătăciile mele... Avea și Floricica gusturile ei necioplite...

— Ce ți-i și cu țivilizația asta, cugetam eu, privind pe domnul Georges cu câtă eleganță desfăcea carnea de pe un picior de pui fript, sau coaja de pe un măr domnesc!... Și avea domnul Georges un așa meșteșug la ținut paharul și la turnat vinul!... Și vinul gălbui așa sclipea de frumos din paharul străveziu, printre gratia fină de albastru însuflețit a degetelor sale!... Și, după ce-l bea, i se umezeau buzele roșii de o așa de trandafirie rouă, care iute dispărea subt o ușoară apăsare cu șervetul, fără bine înțeles nici o daună pentru mustețile sale!!... Hotărît că Magda își pierduse mințile... Să fi fost eu

în locul Magdei! mie să mi se fi pus la picioare o asemenea comoară de însușiri!..

— Sărut mânușița matală, cuconiță Floricico, zisei sculându-mă dela masă și sărutând dreapta stăpânei de casă, — sărut mânușița, și cine-a dat azi să dee și mâni.

— Merçi, M-me, zise domnul Georges cu o frumoasă reverență și sărutând aceeași mână.

— Merele le-am adus eu dela Iași, zise Magda, punându-mi pe gură și fără multă ceremonie, dosul alb al mâinii sale mici..

Ni se aduse cafeaua în „salon“.

Eu îmi luai locul de dimineață în colțul canapelei și liniștit îmi sorbeam cafeaua și îmi fumam țigara.

Magda eși iute și se întoarse și mai iute.

— Domnule Bădie, te poftesc să-ți faci pedeapsa, zise ea, punându-mi pe genunchi un mic album legat în catifea vișinie cu monogram aurit.

— Mai întâiu, Magdo, n'ar fi nici tocmai o pedeapsă nici tocmai greu de a-ți scrie ție versuri; căci n'ar fi silit cineva să-și cheme muza prea de departe, decât..

— Decât să faci bine și să nu lungești vorba, domnule Bădie. — Și-mi dăte și un creion mic.

— Atunci cu o condiție: am să-ți scriu ceva și am să iscălesc dedesupt; ce-ți voiu scrie, poți ceti oricui; iscălitura însă, n'ai s'o știi decât numai tu.

— Adică cum?

— Adică cum, adică necum, o condiție ca toate condițiile.

— Bine, primesc.

După vr'o zece minute, albumul Magdei, plin de toate prostiile, se mai înavuți și cu următoarea:

Maria din Magdala, de sfînt amor cuprinsă,
 Imbrățișa cu lacrimi genunchii lui Isus...
 Și fulgera de patimi privirea ei aprinsă...
 Ce fericiți, acuma, sînt ei în ceruri, sus!...
 Tu, poate, să rizi, Magdo, de aceste amintiri
 Din biblicele vremuri. — O! știi că ești pe dos!...
 Deacea, n'ar fi bine, prin schimb de însușiri,
 Să fiu eu Magdalena și tu să fii Hristos ?...

Și iscăbind dedesupt pe domnul Georges, dădui Magdei albumul și creionul.

Ea aruncă o privire repede pe foaia scrisă, se duse într'un colț al odăii, limba îi fulgeră roș pe vârful arătătorului drept, șterse ceva, scrise ceva și iute închise albumul.

— Da' nouă, ducă Magdo, nu ne-arăți ce ți-a scris bădia pe album? ziseră toate într'un glas.

— Nu-i voe de văzut iscălitura; dar dacă bădia mă deslegă de condiție...

— Și dacă te-ași deslega, ai arăta? zisei eu, neînchipuindu-mi ce schimbase ea în album.

— De ce nu?

— Ei bine, te desleg, zisei eu, voind s'o pun într'o încurcătură, din care nu-mi trecea prin minte, cum are să scape.

Dete albumul Emiliei care ceti cu glas tare versurile scrise.

— Cetește și iscălitura, zisei eu, când ajunse la sfârșit.

Deodată Emilia bufni de râs.

— Ce râzi, Emilio? cetește!...

— Ci-chir-me-za... silabisi Emilia râzând cu lacrimi.

Cichirmeza era un tip caraghios din copilăria lor, și bietul domnul Georges fusese înlocuit de Magda prin Cichirmeza!...

Ce vrei? Cu fetele e greu s'o scoți la capăt!

Peste puțin, trebuia să plecăm la Dumbravă, unde urma să luăm masa de sară și unde Florica avusese grija de a trimite mai dinainte toate cele trebuitoare.

— Hai gătiți-vă de plecare, zise ea, adresându-se la toți; am spus să pună caii.

— Să știi, Florico, zise Magda, ținându-i calea și vârându-și fața până sub nasul Floricăi — să știi, că eu și cu bădia mergem călare la Dumbravă; eu pe Pisicuța și bădia pe Burbachi al lui Ștefan; zi să pună șelele.

Și venind repede dinaintea mea și atârându-se ușor în jos de amândouă clapele surtucului meu.

— Așa-i, bădie, că mergem călare la Dumbravă? zise ea, vârându-și nebunatic și pieziș, până sub nasul meu, mutra-i veselă, deșteaptă și întrebătoare.

— Mai rămâne vorbă?! Cu mutra ta ești în stare să faci pe cineva să înghită cue de potcoavă.

Inhăță pe Ana și pe Antonia de după gât și eși cu amândouă buluc pe ușă.

După ea domnul Georges și apoi toate celelalte.

Florica rămase la urmă.

— Floricico, n'ai să râzi de-o rugăminte ce am să-ți fac?

— Bădie, zise ea cu un fel de durere în glas, și cu o desnădejde galeșă în ochi, — chiar dac'ași voi să râd, n'am să pot, orice rugăminte mi-ai face.

Așa n'o văzusem pe Floricica niciodată. Ii prinsei capul între palme, ca unui copil și îndreptându-i fața spre mine, o privii... avea ochii painjeniți de lacrimi.

— Floricico, zisei eu privind-o în ochi și urmând a ține între palme fața-i îndreptată spre mine, Floricico, mă tem să bănuiesc pricina stării tale sufletești; totuși, mi se pare că Magda e o nebună și tu o proastă...

— Bădie!... zise ea cu glas tremurător; și molatec își lăsă fruntea să-i cadă pe pieptul meu.

O sărutai ușor în creștetul capului.

— Floricico, Floricico! din toată gama dragostei noastre curate, senine și dumnezești, o singură notă mai lipsea... N'ai putea să-mi spui tu care?...

— Gelozia!... zise ea râdicând repede fruntea și privind-mă înflăcărat, — gelozia!...

— Nu, Floricico, te înșeli... Prostia...

Și pentru întâia și cea din urmă dată în viața mea strânsei în brațe pe această femeie, sărutând-o cu patimă pe amândoi obrazii... Era așa de frumoasă!...

— Și ce rugăminte era să-mi faci? zise ea atârnându-mi-se de gât cu ochii înrouați.

— Pentru ziua de azi să nu schimbi nimic din îmbrăcămintea ta.

— Așa-i că ți-s dragă? zise ea ștergându-și ochii cu dosul amânduror mânilor; așa-i că mă iubești?

— Nebuno ce ești!

Și apucând-o de vârful urechii, mă prefăcui că-i fac vânt pe ușă.

— Nebuno ce ești!... să nu schimbi azi o iotă din îmbrăcămintea ta.

Eși.

Și când rămăsei singur, nu știu dacă durerea, desgustul de viață sau împietrirea, ce însoțește un traiu fără de nădejde, năvăliră fiecare în parte sau dacă toate deodată puseră stăpânire pe sufletul și inima mea...

— Adică, mă gândeam eu, de ce soarta vitrigă, dacă ne-a îndrumat viața pe cărări deosebite, n'a sfârmat tot ea, încai, și legăturile neîndurate dintre două suflete nefericite? Sau poate voește soarta să afle dela mine și dela Floricica, dacă, în cumpăna vieții, trag mai greu întocmirile omenești decât cele dumnezeiești?

— Doamne, Doamne!... cugetai eu ca încheere — pentruce, în rostul adânc al înțelepciunii tale,

ai mai zămislit pământul cu puterea cuvântului tău? Și dacă l-ai întrupat din nimica, oare, în largul nesfârșitului tău fără de margini, nu găseai un alt adăpost pentru casa de nebuni?...

Până ce tot și toate să fie gata de plecare, luai albumul Floricicăi, care se afla din întâmplare pe masă, mă răsturnai în colțul știut al canapelei, îl deschisei...

Ași vrea să smulg din suflet icoana feții tale
 Și-a ochilor tăi rază să-mi pară că s'a stins!...
 Să uit că vre o dată te-am întâlnit în cale...
 De te-am iubit... să-mi pară că te-am iubit în vis!

Noianul veșniciei așa vrea să se deschidă
 Imens, fără hotare, cu negre adâncimi,
 Și'n brațe de 'ntunerice așa vrea să mă cuprindă
 Pe veci..

Magda intră pe ușă ca o vijelie.

— Gata, bădie, hai!... și mă înhăță de mână.

— Du-te, te rog, Magdo, de spune femeii să-mi scoată mantaua pe cerdac, că viu și eu îndată.

Magda eși răpede.

Pusei albumul pe masă la locul lui.

În o trăsură mare de casă se suiră toate fețele; într'un docar mic cât o găoace de nuță, tras de un cal bătrân numai cât un șoarece, se suiră Floricica cu domnul Georges; Magda pe Piscuța bătește, eu pe Burbachi bărbătește. Trăsurile apucară înainte, eu cu Magda încheiam mersul.

— Să rămânem, bădie, mai în urmă, că mă

ineacă colbul, zise Magda strunind pe Pisicuța.

Burbachi își măsură dela sine pasul după al Pisicuții.

— Magdo, azi n'ai fost cuminte de loc, zisei eu privind înainte, fără a 'ntoarce capul.

— De ce, bădie? întrebă ea repede, făcând pe șea o mișcare, cași cum ar fi voit să se așeze cu fața spre mine.

— Pentru cuvântul că azi, toată ziua, ai fost un diavol împelițat.

— Ei, și?

— Ai supărat pe Floricica...

— Mai întâiu, Floricica n'are nici o treabă cu mine, și al doilea, dacă s'a supărat, ei bine, am s'o mușc la Dumbravă de vârful nasului și am s'o dismâni.

— Așa te împaci tu cu lumea?

— Așa mă împac eu cu Floricica.

— Și cu mine, dacă ași fi supărat, cum te-ai împăca?

Simulă spre mine o mușcătură în aer, fără să zică nimic.

— Ești pur și simplu, un cățel primejdios, Magdo...

— Da' inger nu-s?

— Și chiar dac'ai fi, eu vrei să ți-o spun asta?

— Și de ce nu?

Hotărât că acest diavol de Magda își bătea joc și de mine; totuși căzui pe gânduri și până la Dumbravă nu mai schimbarăm nici o vorbă.

Când ajunserăm în poiana Dumbrăvii, caif erau deshămați pe lângă trăsuri; mai de-o parte masa albă întinsă pe iarbă verde; iar prin fânațul înflorit al poenii, cuprins de umbra înaltă a stejarilor, fetele, care încotro, cu capetele goale, alergau după flori și după fluturi albaștri și galbeni de sară... Mi 'nchipui, că n'ați văzută niciodată un nebatec stol de fete într'un fânaț înflorit... bine: atunci n'ați văzut nici un fânaț de două ori înflorit. Și zâna florilor și toate zeitățile femești ale apelor și ale pădurilor, plâzmuite de închipuirea păgână a celor vechi, au trebuit să răsară din înrudirea fermecată dintre floare și femeie... Totuși acest cadru zugrăvit cu atâta măiestrie de mâna întâmplării era mânjit de... o pată de undelemn!! Cel puțin domnul Georges se hotărîse de astă dată să nu fie, nici mai mult, nici mai puțin, decât undelemn! În tot cazul, pardesiul d-sale lung sau, mai bine zis, scurt dela ceafa-i roșie până aproape de ciobotele d-sale tot roșii, bătea în floarea verzie a undelemnului de masline grecesc!... Cel mult, dacă de subt mâneca pardesiului scotea capul la iveală marginea sfioasă a „manchetei“ sale de un alb fără cusur; iar din „manchetă“ se arătau mâinile grăsulii ale domnului Georges, ocrotite împotriva mușcăturilor soarelui, vântului și ale țânțarilor, de niște mănuși „Bismarc“, adică tot roșii... Și fiindcă diavolițele de fete fugeau, de nu le zăreai, după fluturi în toate părțile; și fiindcă rotunzimea scurtă și grăsulie a domnului

Georges era clădită pe roate, apoi stătea și ea, infiptă în mijlocul poenii și, cu o mână ce se silea să pară îndemânatecă, cerca să vâneze, cu o baghetă fină de abanos fluturii din aer... La rădăcina unui stejar, aproape înmormântată în iarbă înaltă și înflorită, Floricica, în rochia-i neagră de mătasă ușoară, stătea culcată cu capul răzâmat pe mână... Un gând dureros pe fruntea veselă a naturii!...

Descălecai.

Magda se duse călare până lângă Floricica și, de călare, îi vorbi nu știu ce; Floricica se sculă și Magda căzu deodată de pe Pisicuța, drept în gâtul Floricăi...

— Iu! auzii deodată pe Floricica țipând...

Și iute duse mâna la nas...

Mă buși un răs nebun și râzând mă dusei lângă Floricica; Magda se și amestecase printre celelalte fete după flori și după fluturi.

— Bădie, Magda a 'nebunit; mă roagă să-i ajut să descalece și după ce descalecă, se repede la mine și mă mușcă de nas... Și, mă rog, de ce râzi?...

— Râd, fiindcă niciodată Magda n'a fost mai cuminte decât acum.

— Ce fel de cuminte, dacă mă mușcă de nas?

— Tocmai fiindcă te-a mușcat de nas! I-am spus că te-a supărat purtarea ei de azi și s'a hotărât să te muște de nas, ca să te desmânie, și te-a mușcat; mai cuminte, ce vrei?

— Putea să mă sărute.

— Magda mușcă, nu sărută, zisei eu sentențios.

Un vânt, care se iscă din senin și câțiva nori adunați în pripă la sfat deasupra capetelor noastre, ne grăbi masa și ne scurtă șederea în Dumbravă, pe care dealmintrele ne hotărîsem s'o mănăm până noaptea pe lună... Dușmani ai poeziei vieții se găesc, de multe ori, și în aer!

Cu aceeași regulă ca la venit ne întoarserăm devreme acasă.

Sara ceai și sindrofie.

D. Georges, cu o vădită iscusință, și mândru oarecum de îndemânarea și desăvârșita-i destoinicie, înjghebase cu fetele jocuri „de societate“, pe care le vrâsta, din când în când, cu câte-o boscărie cu o batistă, cu un gologan, cu cărțile de joc... și mai ales cu cărțile de joc!...

Magda, cuprinsă de o melancolie prefăcută și ghidușă, de te umfla râsul, se așezase dinaintea pianului și, „Scherzando, andante, stacato, veloce, con brio...“ se alinta cu degete ușoare pe clapele albe și negre ale pianului, și din gamele-i nebunatică și stâlcite, simțirea nu lipsea!... Magda era tipul desăvârșit al femeii, care sub forme ușoare și nestatornice, ascunde înțelesuri temeinice și adânci!...

Florica plecată, sub lumina lămpii, pe o catifea vișinie, își cosea pe dânsa gândurile cu fire de aur...

Eu?... Eu stăteam răsturnat și liniștit în colțul știut al canapelei și, prin norii viorii ai fu-

mului de țigară, mă sileam să pătrund în adâncul depărtat al lumii de gânduri, ce frământa, poate, atâtă capete vesele și înflorite sau melancolice și visătoare...

...Același cap îl pleci și-acum
Pe mâna-ți de copil;
Și 'ntipărit e 'n umbr' același
Dumnezeesc profil!

Ș'acum din visu-ți te deștept
Cu-aceiași sărutare;
Ș'același rumân trandafir
Pe fața ta răsare!...

Cugetam eu privind pe Floricica cum stătea plecată și cum, pe fundul de lumină, era săpat în linii de umbră profilul ei dumnezeesc!...

Cu toate acestea cum era ea de cufundată în acul și ața ei... mi se părea că văd pe Venerea împletind la colțun...

— Unde ți-e albumul, cuconiță Floricico, întrebai eu de departe — te rog să mi-l dai, că am să-ți scriu ceva pe el; cine știe, dacă voiu avea prilejul de a-ți mai face versuri de-acum înainte; mâni plec pe coclauri, și...

— Și ai să te întorci iar pe aici, zise ea oprindu-și acul la mijlocul unei împunsături și întorcând capul spre mine.

— Dacă nu mă ia dracu, poate...

Magda se și sculase repede dela piano, luase albumul de pe masă și mi-l puse pe genunchi împreună cu un creion mic.

— Numai te rog, zise Floricica, să faci bine

să nu-mi scrii vr'o ghidușie, cum ai totdeauna obiceiul de a-mi scrie pe albumul meu.

— Nu, nu! de astădată m'am hotărît să fiu foarte serios...

Magda își reluă locul la piano, Floricica sfârși împunsătura începută și-și urmă lucrul, d. Georges scotea cordele pe nas, fetele căscau gura, eu... făceam versuri...

Ideal pierdut

Ai, desigur, ochii negri, gura mică, nasul fin,
Ș'un oval tăiat cu artă de vr'un maestru divin!

Mersul tău, infățișarea, trandafirii de pe buze
Mi-amintesc pe cea mai dulce dintre cele nouă Muze.

Tot ce vede ochiul, gândul, în cereasca ta făptură,
Mai presus mă'nfiorează, decît tot ce e'n natură!

Ah! Aș pune firmamentul sub picioare-ți pedestal...
Și să fac—aș vrea—din tine strălucitu-mi ideal!...

Si așa cum te-ar încinge nimbul tău dumnezeesc,
O întreagă veșnicie ași voi să te privesc!...

Decît spinul, Floricico.. crește veșnic lângă roză,
Poezia șchiopătează și se schimb' ades în proză...

Ești frumoasă, Floricico. O minune 'ntre minuni!...
Lasă dracului andreaua... Nu cîrpi sara colțuni!...

Magda ceti cu glas tare și strofei din urmă
îi dădu o intonație așa de naturală, și la:

„Nu cîrpi sara colțuni“

dădu cu dosul mîinii o așa de măeastră lovitură
peste catifeaua Floricăi, încât zbură biata catifea
tocmai în fundul odăii.

Se stârni un colossal hohot de râs, iar bietul domnul Georges rămase la mijlocul unei boscării începute.

— Vezi, bădie, că iar mi-ai scris ghidușii pe albumul meu? Dacă-s eu nebună și ți-l dau!...

Adouazi dimineață și eu și Pisicuța apucarăm drumul muntelui.

SPRE NICHIȚ

...Adouazi, dimineață, când porțile ce străjuiau intrarea din câmp în ograda Floricicăi se închiseră, scrâșnind în urma mea cu neunse și hrentuite încheeturi de fier ruginit, mi se păru că ceva ascuțit mă înțeapă în suflet, sau că ceva greu și înalt îmi cade pe spate, și că răsună a sec din lumea aceasta tocmai în lumea cealaltă!...

Și cum măsuram eu sau, mai bine zis, cum măsură Pisicuța, la gebea, drumul plin de colb de pe care soarele, de o suliță înalt pe ceruri, nu sorbise încă umezeala dimineții, — toate lucrurile subt ochii mei luau înfățișările aiurite din lumea cealaltă. Soarele ce plutea în albastrul adânc și painjinit de ceață al bolților cerești, se uita, parcă, chiorâș la mine cu înțepenirea lucie și sticloasă a unui ochiu de mort înfip și încremenit în umbra depărtată a orbitei sale vinete și reci; arborii rari de pe marginea drumului, în neclintita lor însuflețire, trimeteau parcă din înălțime, cu șoapte de frunze și de vânt, ultimul „rămas bun“ celui ce călca pentru cea din urmă oară hotarele așezate între cele două

lumi; adierile răcoroase și ușoare din răsărit îmi atingeau fața și treceau pe fruntea mea ca fâlfâitul rece și fioros de aripi fantastice ale unui stol de lilieci cu zbor negru, iute și tăcut; florile câmpului mă priveau ca atâția ochi roșii ai duhurilor pustiului. Pisicuța, străbătând parcă drumul înalt al celor nouă vămi, mi se părea că merge pe o cale îngustă numai cât o muche de cuțit și, hipnotizat de eterna legănare a pasului ei, așteptam pe fiecare minut să mă prăbușesc în noianul gol și fără fund de subt picioarele mele... Ființa mea se topise, se idealizase și, ca un fir de ață fără sfârșit, mi se părea că sufletul meu se deapănă lung în urma mea...

— Sărmane om, sărmane lut netrebnic și pieritor!... cugetam eu mergând la gebea. Pentruce, adică, cel ce te-a plăsmuit, a mai înveninat atomul nimicniciei tale cu năzuinți vecine cu nebunia?... Și dacă, din noroiul în care te-a înmormântat până la gât, ți-a îngăduit să rădici capul și să îndrești, arare, ochii tăi spre ceruri, pentruce lângă o clipă de sublim a așezat o eternitate de ridicol? Pentruce, cu descântece și cu vrăji dumnezești, să se sape prăpăstii fără fund și fără de margini între două sărutări; și pentruce, încă, între două inimi îndrăgostite, să se rîdice ca un zid de oțel, o eftină formulă sacramentală? Și, mai la urmă, pentruce?...

Intorsei capul și privii îndărăt...

Prin cerdacul larg din față, stăpâna de casă nu mai trebuia nimic. În haină albă de di-

mineață și cu capul slobod învăluit în o grimea tot albă cu țurțuri mici de mărgele roșii pe margine, făcuse unghiul drept din brațu-i alb, rotund și gol până la cot; cu palma-i diafană pusese despre soare o mică perdea trandafirie; cu celălalt braț, săpat în marmură vie, stătea răzămăta de balustrada cafenie a cerdacului și, nemișcată, privea în zarea depărtată a drumului... O mai frumoasă cariatidă nu se putea închipui... Și din soare nici o rază nu se mai desprinsese, și de pe ceruri nici o stea nu se mai mistui... Cel mult dacă depărtarea sorbea treptat în adâncurile sale chipul alb al Floricicăi, desprins încă de pe zare și încremenit în aureola de lumină țăsută în jurul ei de razele de aur în pulbere ale soarelui curat de dimineață... Râdicai în aer imensa mea pălărie neagră și de trei ori o închinai, ca pe un steag cernit, înspre apus... Din cerdacul larg din față fâlfâi ca răspuns și de trei ori se închină spre răsărit, cu nestatornice forme de vânt, faldurii molatici și roșii ai unei batiste subțiri... și depărtarea smulse soarelui o rază și golul înghiți cerului o stea... Iar între apus și răsărit, o adâncă mare de întuneric se lăți... Dincolo de marginile răsăritene ale acestei mări, se întindea taina nesfârșită a lumii ce-leilalte...

— Sărmane, om, sărmane lut netrebnic și pieritor!... cugetam eu legănându-mă la gebea prin lumea subțire a umbrelor. — Pentruce adică?...

Și drumul de subt copitele Pisicuții răsună a

sec și a hodorogit... Intrasem pe un pod ce tăia deacurmezișul peste Bistrița. Nu știam nici ce pod era acesta și nici încotro ducea. Deoarece însă marșrutul îl lăsasem cu totul pe sama Pisicuții, nu căutai să mă desmeticesc unde mă aflu; mă mulțumii, doar, să opresc la mijlocul podului statua mea equestră și, din aerul înalt, să-mi las și gândul și privirea să lunece un minut pe cursul fugător al undelor... Și dacă nicio dată n'ai avut, fie bărbăția, fie fantazia de a-ți scutura de pe suflet și de pe inimă prostiile omenеști, după cum un arbore, la suflarea vântului, își scutură foile sale netrebnice și seci, atuncea desigur că n'ai rămas întotdeauna decât ceiace ești: o păcătoasă „ființă superioară“, un nemernic „Impărat al Făpturii“... Și nu te-ai simțit prin urmare, nici topindu-te sub o rază de soare sau o mângâere de vânt, nu te-ai putut nici întrupa în norul alb, ce plutește pe înalte și albastre aripi de văzduh... Nu te-ai simțit, cu alte cuvinte, o clipă măcar, trup din trupul și suflet din sufletul larg al naturii!... A sta suspendat în aer și neclintit deasupra unui curs de apă, ce lunecă grăbit sub picioarele tale, a poronci cu puterea voinții tale gândului să-ți încremenească în suflet și sângelui să-ți înghețe în vine, a opri în sânul tău bătăile pripite ale ceasornicului inconștient ce-ți socotește neîndurat clipele scurte ale vieții, a te preface în cremene însuflețită sau în ființă de cremene, a pricepe cu simțul potențiat al urechii tale su-

surul colosal și nehotărît al imensului curs de viață ce însuflețește vinele lucrurilor, a sta tu singur neclintit în universala lunecare a totului către nesfârșit...

— Cât e de dulce — cugetam eu — să ai din când în când, câte un minut măcar de sublimă nebunie!

Și cum stăteam eu pironit cu privirea pe spetele goale și fugătoare ale unei șagalnice unde, ce se scâldea cu o nerușinată nevinovăție în razele soarelui, deodată totul se opri. Firea încremeni pe loc și statua mea equestră, cu pod cu tot, o plecă la goană pe cursul Bistriței la deal! Clipa neclintită a eternității mele se topi în văzduh, izvorul de viață vie deveni putrejune, hlamida dumnezeirii îmi căzu de pe umeri... Iar la capra dimpotrivă a podului, un individ cu fața îmbujorată de somn, răsărit în calea mea dintr'un fel de coteneală de scânduri, cu un soi de obraznică oficialitate în mișcări, îmi făcu semn să mă opresc și, fără nici o „bună dimineată“ sau „cale bună“, întinse înspre mine o mână ruginită și-mi ceru 12 bani.

— Pentruce? — îl întrebai eu — și de ce numai decât 12 bani?

— Brudina, cucoane; câte doi bani de fiecare picior de vită, îmi răspunse el scurt și hursuz.

Și după ce mă încredințai, numărând cu îngrijire, că eu și Pisicuța, la un loc, aveam tocmai șase picioare de vită, scosei 15 bani și, dându-i somnorosului meu individ:

— Ține, prietine; iaca 15 bani; n'am 12 potrivii. Trei bani rămân ca plățiți pentru un picior și jumătate de vită, pe când m'oiu întoarce.

Lucrul se păru de tot firesc omului meu care, abătând cu o veche obișnuință clapa degetelor peste bieții mei gologani, îi înmormântă iute în fundul ruginit al palmei sale și, fără nici o ceremonie sau „drum bun“, îmi întoarse spatele, intră în culcușul său și trase după sine, cu zgomot hodorogit, ușa de scânduri uscate a coteștei sale. Eu dădui călcăe Pisicuții și-mi căutai de drum.

Și fiindcă ideile mari au la rădăcina lor, mai totdeauna lucruri mici:

— Ce nesocotință — mă gândeam eu foarte serios — pe capul cârmuitorilor noștri!... De le venea lor în minte să așeze biruri nu numai pe câte capete, ci mai cu samă pe câte picioare de vită sânt în țara aceasta, ce nesecate izvoare de aur ar fi mai curs în visteriile largi ale scumpei noastre Patrii!...

Și legănat, cu desagi cu tot, ca o limbă de ceasornic, de eterna gebea a Pisicuții, scurtam încet și fără țintă drumul cătră necunoscut... Iar de prin îndoiturile posomorâte și adânci ale imensului amfiteatru albăstriu al munților din dreapta, negurile albe se ridicaseră și se mistuiseră în văzduh și, în locul lor, o nesfârșită și subțire rețea viorie de aburi auriți se așternuse peste marea frământată, parcă de valuri, a

brădetului negru verde, ce umplea cercul vederii de jos, dela pământ, până la hotarele senine din înaltul cerului... Din vale și de pe stânga se furișau până la mine sclipirile scurte și fugătoare ale Bistriței, ce luneca grăbită când răsfățându-și goliciunea subt razele, acum iuți ale soarelui, când aruncându-și peste umeri haina țesută din umbra tainică a luncilor tinere de sălcii și de arini.

Mersesem trei ceasuri fără oprire și, atât eu cât și Pisicuța, simțeam nevoe de odihnă. Și fiindcă Pisicuța, iubitoare de singurătate cași mine, descoperise sau alesese, poate înadins, un drum pe marginea căruia nici casă nici crâșmă nu se pomenea, mă hotărîi a petrece ceasurile de arșiță ale zilei și a-mi face popasul obișnuit în nenumăratele adăposturi de umbră verde și tăinuită, pe care singuratecele împrejurimi mi le puneau la îndemână. Cărnii la stânga și scoborâi în umbra adâncă a unei tinere lunci de arini de pe malul Bistriței.

Intr'o poiană mică așternută cu o iarbă scurtă, deasă și de-un verde gingaș și parcă anume săpată în semicerc în desișul arinilor, deasupra și pe marginea înaltă a malului Bistriței, îmi așezai conacul meu de zi. Deschिंगăi tafturii Pisicuții și-i luai povoara din spate; iar până ce să așez eu șaua și desagii la rădăcina unui arin, Pisicuța și luă o bae de spate și de coaste în iarba verde și răcoroasă a poenii; se sculă iute, se scutură plină de mulțămire, și vârandu-și

botu-i negru și fin în iarba fragedă, începu a paște. Și fiindcă pildele bune trebuiesc urmate, îmi lepădai și eu hainele, mă vâraii în apă și, apoi, fiindcă din anumite împrejurări nu puteam împărtăși cu Piscuța fragedul ei prânz, desfăcui desagii și mă pusei în cale să-mi stâmpăr și eu foamea care, după bae mai ales, începuse a deveni neîndurată. Băgăi de samă însă că desagii mei suferiseră o infracțiune, dar că hoțul, în loc să iee, pusesese ceva. Astfel, găsii înlăuntru un mare pachet cu îngrijire făcut și frumos legat, deasupra căruia sta scris ca motto: „poftă bună“. În pachet pui fripți, ouă răscoapte, prăjituri, pânișoare mici și rotunde de casă, mere domnești... Dintre mere, unul singur era învălit frumos într'o hârtie roșie, subțire și legat cruciș cu o îngustă cordea aurie, întocmită de-asupra într'un mic și foarte meșteșugit fiong.

— Ași prinde rămășag — îmi zisei în gând — că acest măr e pus de diavolul de Magda!

Și nu mă înșelai: când dezlegai cordeaua și desfăcui învălitoarea, găsii înăuntru un mic și cochec patrat de hârtie albă pe care sta scris: „dela Magda“...

— Hotărât — îmi zisei eu — că acest diavol de Magda nu mă slăbește nici în lumea aceasta...

Și mușcai cu furie din măr...

Iar din lumea aceasta, mi se păru că aud pe Magda țipând tocmai din lumea cealaltă.

De câte ori închipuirea nu întrupează nălucirile deșerte ale sufletului!

Și nu știu pentruce, cum mâncam eu ouăle răscoapte, mi se păreau că-s moi și căutam, prin urmare, să es la capăt cu ele după metoda analitică a d-lui Georges; cu vârful a două degete desfăceam foarte artistic depe ciolane carnea de pui fripți, iar ciolanele în mod inconștient, le înșiram pe iarbă, ca pe marginea unei farfurii; tăiam foarte elegant mărul în patru felii și încă și mai elegant despoiam feliile de coajă; ba, fu un moment, când mi se păru că miros a piele ruscă, că vârfurile musteților mi se suiseră deasupra nărilor și că, în locul sălbatecului meu păr, mi se întinsese pe creștet luciul pustiu și gol al cheliei. Impinsei și zvârlii în toate părțile și din toate puterile, cu mânilor și picioarele, coji de ouă, coji de mere, ciolane de pui; ba, cu o îndemânare căpătată de copil, mi se pare că trimesei cu vârful ciobotei, tocmai în mijlocul Bistriței, vr'o două prăjituri și vr'o câteva pânișoare pentru peștii care, din fundul apei, holbau, poate flămânzi ochii la mine... Oricum, mâncai, mă săturai și, mai presus de toate, rămăsei cu încredințarea că, așa cum mă găseam, eram totuși destoinic de cea mai aleasă și mai înaltă educație...

— Și, cu toate acestea, de câte ori — mă gândeam eu legând desagii la gură — de câte ori biata maică-mea, Dumnezeu s'o erte, nu m'a plesnit cu lingura și cu furculița peste mână și peste gură!...

Ca chestie de prevedere, priponii pe Pisicuța

de rădăcina unui arin; la tulpina altuia îmi așăzai desagii drept pernă, mă înfășurai în mantaua mea imensă, îmi îndesai pălăria peste urechi și mă lungii perpendicular pe cursul Bistriței... E așa de dulce să chemi somnul în murmurul apelor, în răcoarea verde a luncilor, sub mângâerile moi ale vânturilor!... Și totdeauna m'am mirat, cum de n'a trăsнит prin minte nici unui rege sau împărat, să cerceteze cam unde ar găsi cheia tuturor fericirilor!?... Ce frumos ar fi înlocuit ei atunci coroanele lor de nestimate cu o largă și neagră pălărie colbăită; ce lin n'ar fi străbătut ei poate la gebea pe spatele vre-unei Pisicuți meleagurile pustii ale bunului Dumnezeu; cu câtă dărnicie nu le-ar fi pus dătătorul de toate, la îndămână, ciupercile munților și apa limpede a pâraelor; ce dulce nu s'ar fi legănat ei în visuri fericite cu capul pe bolovani sau pe desagi; ce saltele moi de iarbă verde nu și-ar fi așternut ei spre odihnă!... Decât vezi! când te umflă prostia în spate las' pe ea, că te sue până și pe treptele cele mai de sus ale cârmuirii popoarelor!...

Și cum mijeau ochii mei painjiniți și pe jumătate acoperiți de pleoapele-mi grele de somn, mi se părea că Bistrița curgea pe subt marginea răsfrântă a pălăriei mele și, curgând mi se părea, în fantasmagoria dintre vis și aeeva, că mă târăște, cu mal cu tot, pe cursul ei la vale...

O! dac'aș ști că un destin
Spre același țel ne mână,

M'aș arunca'n al vostru sin
Ș'am merge împreună...

cugetam eu cu privirea ațipită pe lunecarea grăbită a undelor ei și cumpănindu-mă pe hotarele dintre somn și trezie.

Pleoapele-mi căzură grele peste ochi ca o perdeă neagră cu flori de lumină trandafirică... a-dormii.

Când mă deșteptai, soarele pășise de mult peste meridiană și umbrele luncii, împinse de lumina razelor lui, înaintau, lungindu-se încet spre răsărit; căldura zilei era covârșitoare și nu îndrăznii să părăsesc răcorosul meu adăpost de umbră și verdeață; cel mult dacă amândoi, eu și Pisicuța, ne desfatarăm ca doi fericiți, mai bine de o jumătate de ceas, în undele albastrii de cristal rece și curgător ale Bistriței; iar în timp ce eu, după bae, ușuram desagii de ultimele merinde, Pisicuța scotocea și ea, pe ici pe colea, iarba rămasă prin îndoiturile mai adâncate și mai umede ale poenii. Când soarele fu la trei părți din drumul său pe ceruri, și sta să cumpănească dincolo de piscurile depărtate și viorii ale munților *Calului*, aruncași șaua și desagii pe spetele Pisicuții, încălecai, suii dâmbul și apucași drumul de coastă, ce tae spre meazăzi.

Nu știi cum vor fi alții; cât despre mine, știi atâta, că pierd măsura timpului, de îndată ce rămân pe voia slobodă a pornirilor mele de sălbatec, când adică, biruit de dragostea neînfrânată a singurătății, îmi șterg urma dintre oa-

meni și mă mistui, subt îmboldirile ei, în necunoscutul larg al naturii, ca o frunză mânată de nestatornicia vânturilor. — Și soarele poate prea bine tîvi cu aur marginile rupte ale nou-rilor, ce se întind în fășii lungi deasupra apusului său; poate prea lesne stăpînitorul zilei să dispară în noianul de flăcări, ce se aprinde pe hotarele dintre amurgul nostru și aurora altor lumi; umbrele se pot rîdica din adâncuri și pot arunca lințoliul lor mohorît peste zările fără sfârșit ale răsăritului, chiar vârful pălăriei mele, suit pe picioarele de umbră deșirată ale Pisicuții, își poate trimete chipul său boțit din țara apusului, plină de întuneric, tocmai în împărăția trandafirie și depărtată a zorilor... Făptuitorul a toate își poate, mult și bine, învîrti ca o sfârlează între degete universul său întreg în golul orb al adâncurilor, toate se pot... Sufletul meu singur nu e în stare să audă și să priceapă gândul fantasmagoric, cu care timpul întoarce, din fundul veșniciei, cheia colosală și ruginită a Făpturii... Iată pentruce, cum mergeam eu pe spetele Pisicuții ca un sac umplut cu gânduri, nu prinsei de veste nici când soarele scoborâse treptele văzduhului spre lumea cealaltă, nici când munții de pe dreapta mă înmormântaseră în umbra lor posomorită, nici când luceafărul de sară își țintuise în negrul albăstriu al cerului chipul său viu de lumină scânteetoare, nici când „regina nopții moartă“ pe năsălie de nouri albi începuse a pluti pe

căile deșerte ale umbrelor înalte... Mă oprii în drum și căutai împrejur... tăcere, noapte și pustiu... Cel mult, dacă de prin cositură câte un greer rar mai țârlia a noapte și a târziu... Totuși, mi se păru că, de pe dreapta, străbate din desimea neagră a pădurilor, până la mine, pâlپاitul depărtat și roșietic al unei flăcări înghițite în răstimpuri, de întunericul des al nopții... Intr'acolo făcui din frâu Pisicuții chip să apuce, și într'acolo apucă și ea. — După puțin, izbutii să es pe pipăite din desişul încălțit al pădurii în luminişul unei poeni, în care pe cât putui deocamdată deosebi din depărtare, trei oameni trebăluiau nu ştiu ce împrejurul unui foc; un câne se însărcină să-mi vestească sosirea și — sculându-se iute de unde stătea, se vede, lungit — se repezi, lătrând furios, înaintea Pisicuții și năzui s'o apuce de bot; dar Pisicuța ridică capul și cânele mușcă aerul; încercă s'o atace pela spate, dar o copită cu măestrie și la timp îndreptată împotriva încăpățanatului dușman, îl făcu să se rostogolească schiolălăind, și cu aceasta să înceteze și ostilitățile. Eram acum lângă foc și lângă oameni, care se pregăteau, poate, să vină în ajutorul cânelui lor.

— Bună vremea, oameni buni, zisei descălcând și adresându-mă în deosebi unui moșneag lung, verde și drept care, stând în picioare, scurgea dintr'un ceaun apa clocotită, în care fierseșe niște drele și niște urechiuși.

— Mulțămim d-voastră, răspuse el scurt, aproape fără a mă privi și rostogolind într'o mare strachină de lut drelele și urechiușile fierte, din care eșeau aburi fierbinți. — Na, măi Ghiță, și ia vezi și tu de mămăligă, zise el, dând ceaunul unuia dintre flăcăuani. — Și tu, măi Țălică, ia mai închipue niște uscături pentru noapte.

Și până ce Ghiță să așeze ceaunul de mămăligă pe capătul unei cujbe, într'o bae de flacări, până ce Țălică să vină târând după el o întreață pădure de vreascuri și de uscături, eu luai șeaua și desagii din spetele Pisicuții și o priponii de un țaruș, mai de-oparte în largul poenii.

— Iaca așa, moșule, zisei eu, venind lângă bătrân — cu voe, fără voe, dar pentru noaptea asta o să fiu musafirul d-tale.

— Voia la d-voastră, domnișorule, răspuse moșneagul, scoțând din niște desagi, ce stăteau mai de-oparte, o căpiță de usturoiu și pregătindu-se a-i ucide căteii într'o scăfiță de lemn, cu o piatră lungăreață, groasă și rotundă ca un pisoiu. — Dar, dacă nu vi-i cu supărare, încotro mergeți d-voastră la vremea asta și pe locurile aistea, domnișorule?

— Drept să-ți spun, moșule, ași putea să-ți spun de unde vin, dar unde mă duc, mai bine ai putea să știi dumneata, sau cel de sus.

Moșneagul se opri un moment din curățit căteii de usturoiu și mă privi nedumerit fără să-mi răspundă.

Apoi adresându-se lui Ghiță.

— Ia vezi, măi Ghiță, de cea mămăligă și-o fă mai mare; și tu, măi Țâlică ia vezi de vr'o două brazde zvântate, să facem un așternut pentru dumnealui.

— Mulțămesc, moșule, mulțămesc; o să împărtășesc și cina și o să dorm și pe așternutul d-tale; dar dacă nu te superi, ai putea să-mi spui cum te cheamă și de unde ești?

— Apoi, domnișorule, noi sântem tocmai de pe lângă Orășa și mie-mi zic Alisandru Coșofleață. Am venit aice după o leacă de iarbă pentru vitișoarele noastre, că pe la noi nu s'o prea făcut vara asta, și-i scumpă de tot.

— Și flăcăuanii sunt băeții d-tale?

— Ai noștri, domnișorule, și mai sunt acasă vr'o cinci mai mărunței...

— Să-ți trăiască, moșule; d'apoi știi că te ții bine? Ai și mai mărunței?...

— Apoi dă, dacă dă Dumnezeu ce să facem?

— Dumnezeu știe ce face moșule, dă cui trebuie și cui poate.

— A hi, domnișorule, răspunse moșneagul, muncindu-se și izbutind însfârșit să ucidă cu pisoii un cățel mai îndărătnic de usturoiu. S'apoi toate ar hi, cum ar hi, dar ne mănâncă angaralele, că tare s'o mai înmulțit dela o vreme încoace. Ii greu de tot, domnișorule, încotro te întorci.

— Ce să faci? moșule, la lume subțire, ne-voi multe.

— C'apoi bat'o pustia de lume, că tot mai bine era mai de demult.

— Cine zice altfel? moșule, decăt, vezi dumneata, roata lumii se învârtește și noi cu dânsa.

— He, hei, domnișorule, bine-ar hi dacă s'ar învârți; da' vezi dumneata, că nu se învârtește; o 'mpedecat-o nu știu cine și merge de-a săniușul: cei de deasupra tot deasupra, și cei de dedesubt tot dedesubt, — răspuse moșneagul aducând pe fundul scăfiții usturoiul ce se ridicase, la pisat, pe marginile ei. — Ș'apoi bat'o întunericul de roată, zise el sculându-se de jos — că prea te curmă 'n două, când te-apucă dedesupt... Da' de... Se vede că ce-o orânduît Dumnezeu, minte de om nu poate să facă, închee moșneagul luând cu degetul din usturoiu și gustându-l de sarat.

Pe fundul de lumină, se desprinse din noapte înfățișarea zburlită a unei căpiți de fân, ce părea că merge singură. Când căpița sosi lângă noi și se rostogoli mai la o parte, Țâlică răsări de sub dânsa în picioare, cu pălăria turtită și plin de pae de sus până jos. Ghiță, cu pieptul desfăcut și roș, cu fața dogorită și asudată de căldura focului, răsturnă și el, pe o năframă albă, din ceaunul negru, o mare și fierbinte mămăligă oacheșă. Moșneagul se trase mai de-o parte, își spală mânille și le șterse de poala cămeșii; apoi descoperindu-și capul, se îndreptă cu fața spre răsărit, rămase un minut în picioare și neclintit în bătaia mișcătoare și roșietică a focului,

șopti ceva din buze, își făcu trei cruci smerite și mari și, luând strachina cu drele și urechiuși și scăfița cu usturoiu, veni de se așeză pe iarbă lângă naframa cu mămăligă. Flăcăuanii se așezară și ei împrejur, cu pălăriile pe cap, fără să se spele, fără să-și facă cruce...

Și-mi trecu în o singură clipă, pe dinaintea minții, adâncă prefacere și nestatornicie a lucrurilor...

— Progres... regres... cugetam eu pișcând din mămăligă și căutând loc și pentru două degete ale mele printre cele vr'o cincisprezece, spre a muia și eu o urechiușă în mojdeiul prea sărat din fundul scăfiții...

Oricum, dar Ghiță mai ales avea ceiace s'ar putea numi, în unele împrejurări, „pitorescul mâncării“. Cele patru degete țapene ale dreptei sale, abătute și mai țapăn în jos pe podul palmei, se înfingeau cu îndemânarea unei vechi neobișnuinți și, ca un hârleț viu, numai atâta surpau din malul mămăligii, cât era de nevoe ca să alcătuiască din dărâmătură, cu tiparul palmei, un gălățuș lung și rotund și destul de gros, pe care, însoțindu-l de câteva drele sau urechiuși muete în mojdeiu, îl arunca, făcându-i vânt, în pustiul gurii sale, unde ființa lui se mistuia fără de urmă... Cel mult dacă păreții gâtului se întindeau înainte și se fereau înlături din cale-i, spre a-i deschide drum mai larg spre pânțele adânc al lui Ghiță. Și dacă ochii lui Ghiță lăcrămau subț apăsarea și dacă fața lui

Ghiță se înroșea subtruda înghițitului, toate aceste nu puteau fi socotite decât ca dovada unei lupte voinicești dintre Ghiță și gălatuș; iar un *gogâlt* înădușit și la răstâmpuri deopotrivă de scurte era singura înștiințare că strâmturile gâtului au fost biruite...

Rupsei o bucată de mămăligă ș'o aruncaii cânelui, care stătea pe labe mai departe...

— Na, măi Tărcuș, și vezi de te împacă și tu cu Pisicuța. Cine-i de vină, dacă tu vrei numai decât s'o săruți pe bot?

Cânele se uită țintă la mine, stătu puțin pe gânduri, apoi luă binișor mămăliga și se duse cu ea mai în umbră subtr poala pădurii.

Iar când flăcăoanii și moșneagul, fiecare învălit în sumanul său, se lungiră spre odihnă pe lângă foc, mă înfășurai și eu în mantaua mea și, cu capul pe desagi, mă înmormântai, spre același sfârșit, în căpița de fân, dar mai la oparte din bătaia focului. Și cred că saltelele biblice ale regelui Solomon nu erau nici mai moi, nici mai mirositoare decât așternutul meu de iarbă îmbălsămată și cosită din ajun. Și dacă înțeleptul rege își odihnea privirea lui molatecă pe chipul a avea și mângâios al oacheșei regine Saaba, de ce adică visurile mele să nu fi fost și ele înflorite de chipuri tot așa de dulci și tot așa de mângâioase și de oacheșe cași al tinerei regine din țara fericită a mirezmelor?

Când mă deșteptai, vârfurile înalte și ascuțite al brazilor dimprejur răsăreau din umbră și, ca

niște săgeți neclintite de aur, spintecau văzduhul limpede... Soarele se ivise demult pe ceruri. Mă uitai împrejur, moșneagul și flăcăoanii nicăiri... Când mă sculai, îi zării pe tustrei cosând în fundul dela deal al poenii, moșneagul în frunte și băetanii după el. Pusei șeaua, încălecai și mă abătui pe la cosași.

— Buna dimineață, moșule, și noroc bun — strigai eu de departe, cătră moșneag.

— Mulțămim d-voastră, domnișorule — răspunse el cu glas așăzat și destul de rădicat ca să-l pot auzi.

Și până ce să mă apropii eu, moșneagul înfipse copoarâia în pământ, scoase cutea din tioc și începu să-și ascută coasa pe palmă.

— Tot alba la roată, moșule, tot? Zisei eu când fui lângă moșneag.

— Apoi dă, domnișorule, mânjii la praștie, pân' s'or mai da și ei la ham; așa a lăsat D-zeu — răspunse el vârând cutea în tioc — or să ajungă ei și la roate, n'aibă grijă!...

Și scuipând în palme, se pregătea să vâre coasa în iarbă.

Scosei din pungă niște bani.

— Ține, moșule — zisei eu dându-i moșneagului — de cumva ți s'a rupe coasa, să-ți cumperi alta nouă. Și acum te rog să-mi arăți prin pădure vr'o potecă de picior, pe unde ași putea merge călare.

— Da' unde vrați să mergeți, domnișorule?

— Ți-am spus, moșule, că știu de unde vin;

dar unde mă duc, mai nu știu și nici prea vreau să știu; vorba e să mă duc.

De astădată moșneagul se uită cu totdeauna la mine și mă măsoară din cap până în picioare, cu Pisicuța cu tot.

— Apoi dă, domnișorul, dacă-i așa, uite, apucă și dumneata pe poteca asta la deal; dacă nu-i rătăci, ai să eși la schit.

Și-mi arată spre deal gura strâmtă a unei poteci, ce se deschidea în desișul pădurii.

— Apoi, mai rămâneți sănătoși și cu bine oameni buni, zisei eu dând călcâe Pisicuții la deal.

— Să mergeți sănătoși, domnișorul, cu bine — răspunseră tustrei într'un glas.

Și intrai pe subt poala pădurii în gura potecii. „Dacă nu-i rătăci, ai să eși la schit“... Aceste vorbe ale moșneagului îmi răsunau încă în urechi... Va-să-zică mai întâiu puteam rătăci, și al doilea, prin împrejurime se află un schit; cu alte cuvinte, una rea și una bună... Decât, rătăcește cineva când are o țintă și, greșind drumul, n'ajunge până la ea; pentru mine, deci, care mergeam la întâmplare, cuvântul de „rătăcit“ nu putea, prin urmare, să aibă nici un înțeles. Schitul era altă vorbă: de ajungeam până la el, bine; de nu, tot bine; iată-mă dar în regulă cu mine însumi, din toate punctele de vedere. Și cum șerpuia poteca la deal, după cum îi venea la îndămână, față de îndoiturile largi

ale pământului de subt dânsa, tot așa și Pisi-
cuța șerpuia la pas, suflând des și opintindu-se
din greu, când drumul suia mai pieptiș. Brazilii
și neclintiți, cu trunchiuri netede și goale
se rădicau încremeniți și drepti până la înal-
țimi amelițitoare; iar din bolta ciuruită de umbra
neagră-verde, alcătuită de crengile lor îmbrăți-
șate sus de tot, ca prin o sită deasă se cerneau
în liniștea largă a pădurilor picături de cer al-
bastru; și fulgi nestatornici de lumină aurie că-
deau peste mine de pretutindeni. De jur împrejur,
privirea ți se oprea pe fundul pădurii, ca pe un
zid de umbră depărtat; ai fi zis că te afli subt
o imensă boltă de templu sprijinită de mii de
coloane, din înălțimea căreia cu greu mai stră-
bătea înlăuntru lumina ogivală a cerului. Cheptă-
nușii mici și negri cu gulere roșii și verzi lu-
necau în spirale tăcute și iuți pe trunchiul arbori-
lor în sus; veverițe negre și roșii, cu cozi
stufosase și lungi, din încheetura înaltă a unei
crengi își cumpăneau zborul spre copacul dim-
potrivă; ciocănători și ghionoe cu pliscuri de
oțel tocau în arbori și pădurea largă răsuna a
sec... Peste creștetul înalt al brazilor luneca
vântul ca un râu nevăzut și, tăindu-se în frunza
lor ascuțită, trimetea până'n depărtare tângu-
ioase și prelungi glasuri de orgă. Din toate
părțile tăcere solemnă, de pretutindeni liniște
sfântă...

...Și dela deal un român, c'o traistă 'n băț,
scobora la vale pe poteca strâmtă.

— Buna ziua și cale bună, prietine, zisei eu când fu în dreptul meu.

— Mulțămim dumilor-voastre, domnișorule, răspunse el uitându-se cam sfios la mine.

— Da' ce ai în traistă?

— Ia vr'o doi chitici de păstrăv, să ertați, îngăimă el luându-și căciula din cap.

— Și-i aduci de departe?

— Tocmai depe Asău, domnișorule.

— Și unde-i duci?

— Apoi, dă, unde putem și noi; ia, mai prin-dem și noi câte o para-două, pentru cele nevoi.

— Va-să-zică ți-s de vânzare?... ia să-i văd.

Și românul scoase din traistă vr'o zece păstrăvi, tot unul și unul de mari.

— Ce să-ți dau pe ei?

Și fiindcă o manta lungă și o pălărie mare eftinește, de multe ori, marfa în pădure:

— Apoi dă, domnișorule, cât v'a lăsa inima...

— Nu; cât cei?

Românul se uită lung la mine...

— Ia vr'un leu de parale, dacă vi-i cu voia dumilor-voastre.

Scoasei doi lei și-i dădui românului, care rămase nedumerit.

— Acuma, fă cumva, te rog, și mi-i înșiră pe-o smicea, ca să-i pot duce.

Românul scoase iute un briceag, tăie o cren-guță subțire de brad, o curăți, o ascuți la un capăt, și-mi înșiră păstrăvii pe ea, vârându-li-o prin urechi la fiecare.

— Apoi, foarte mulțumesc și mergi sănătos, prietine, zisei eu dând călcăe Pisicuții la deal.

— Să mergeți sănătoși și foarte mulțămim, răspunse românul plecând la vale.

Și mergeam ducându-mi prânzul înșirat pe nua.

Când soarele fu la amiază, chibzuii un loc în pădure mai la oparte și-mi așezai lagărul meu de zi. Cu prilejul acesta, mă încredințai că nu eram tocmai lipsit de oarecare talente culinare: înjghebai iute un foc mare, spintecai și curății păstrăvii pe dinlăuntru, îi înșirai pe o țigla cât toate zilele de lungă și, în mai puțin de jumătate de ceas, prânzul meu fu gata; scosei niște pâne uscată ce mai rămăsese în desagi; sarea și piperul nu-mi lipseau; și, peste altă jumătate de ceas, mai leneș decât un derviș și mai moale decât un boa-constrictor, stăteam lungit la umbră, cu capul pe desagi... E așa de ușor să fii fericit!... cu condiția numai, ca să nu schimbi înțeleapta ta nebunie pe nebuna înțelepciune a celor cuminți.

Toate ca toate, dar încotro apuci când poteca se desface înaintea ta ca o cracatiță cu picioarele împrăștiate pretutindeni subț desișul pădurii și, mai cu samă, ce te faci când soarele, prea grăbit parcă, se pleacă la vale, dincolo de piscurile munților dimpotrivă și te lasă în voia umbrelor, care dau chioare peste tine?... Mă oprii la o răspântie, pe un gheb al muntelui și, după o scurtă chibzuire, apucaii la vale, pe una din po-

teci, care mi se păru mai umblată. Nu înoptase încă de tot, când întâmplarea mă scoase mai la limeziș și norocul mă făcu să dau peste o așezare omenească, despre care nu-ți puteai deocamdată da cu socoteala, cam ce ar căuta și ce rost ar avea pe locurile acelea... O casă mică, cu înfățișare destul de curată pe dinafară, cu prispă pe dinainte, acoperită cu scânduri, împrejmuită cu un gard de răzlogi și în ograda strâmtă, pe cât puteai deosebi prin umbră, câteva straturi, fie de ceapă, fie de usturoiu, ba și niște tufe mai mari la o parte, care puteau prea bine să fie de cartofe. — Și fiindcă dinlăuntru licărea prin fereastra, jumătate de sticlă, jumătate de hârtie, o lumină slabă spre afară, descălecai și începui a bate cu pumnul într'un răzlog al gardului, care se cutremură și răsună a sec. Ușa casei se deschise și, pe fundul de lumină slabă al privazului ei, se zăgrăvi repede, în linii de umbră, chipul mărunț al unei femei.

— Da' cine-i acolo?... Cine bate? — întreba ea de departe cu un glas stâns, care totuși se silea să fie ascuțit și înțepat.

— Cine să fie?... Ia eu, om bun, dragă jupâneasă; am rătăcit drumul și m'a apucat noaptea aici; te rog să mă primești să mân la dumneata până dimineață.

Și fiindcă femeia păru că stă pe gânduri:

— Da' ia poftim, te rog, mai încoace — adăogai eu.

Femeia veni lângă gardul nu tocmai nalt și,

fără să zică nimic, mi se uita în față deaproape, lung și cercetător; apoi râdica în sus un cerc de gânj, ce îmbrățișa doi pari alăturați ai gardului de răzlogi și împinse în lături și târâiș o poartă lungă, tot de răzlogi.

— Buna vremea și bine-am găsit — zisei eu intrând pe poartă cu Pisicuța de dârlogi.

— Mulțămim d-voastră — răspunse ea dând poarta la loc, numai nu prea avem loc de mas, adăugă ea venind în urma mea.

— Pentru oameni buni este loc, dragă jupâneasă, și într'o găoace de nucă; vorba e să trecem noaptea cum om putea.

Luai șeaua și desagiile din spetele Pisicuței și le pusei pe prispă; iar pe ea o legai, deocamdată, de un răzlog al gardului.

Când intrai în casă, mă încredințai că, în adevăr, loc de mas nu prea era... Toată lungimea păretelui din fund, dacă lungime s'ar fi putut numi, era prinsă de o laviță îngustă, care-și arăta pe alocurea, goliciunea-i unșuroasă de subt spărturile largi ale unui lăvicer vechiu cu care, chipurile, era acoperită; după ușă o cofă cu apă; dela marginea de deasupra a ferestrei până la încheetura dinspre ușă a păretului, o scândură scurtă, scorojită și îngustă se cumpănea, în chip de poliță, pe două cue lungi de lemn; pe poliță câteva hârburi vechi și afumate, iar printre hârburi fărături uscate de mămăligă oacheșă; în colțul dimpotrivă și sprijinit pe un pop de brad, se râdica un horn mic cu vatră rece, pus-

tie și fără cenușă, iar pe vatră clipea, mijind, un capăt de lumânare de său într'un poponeț de lut...

Ș'atâta tot.

Iar când întorsei privirea, ca să fac mai deaproape, și la lumina poponețului, catagrafia mai amănunțită a gazdei mele... mă lovi ameteala... Ce voiți? M'am simțit, întotdeauna, răsturnat cu picioarele'n sus, când am auzit un clapon cântând cucoșește sau am văzut o femeie cu musteți...

— Nu mai încape îndoială — cugetam eu — că Natura, în iuțeala zămisirii, se zăpăcește și ea câteodată... Altfel, cum s'ar putea tălmăci, că se găsesc pe lumea aceasta barbați spâni și femei cu musteți?

Așa dar, gazda mea avea musteți... și când zic aceasta, înțeleg două șfichiuri de păr sure și lungi, care se prelingeau în jos depe amândouă laturile buzei de deasupra; ceiace, în alte împrejurări, s'ar fi putut numi față, era de astădată o alcătuire îmoncișată de ciolane, peste pudoarea căroră sta așternut un săftian galben, cum îl apucase vremea: boțit pe alocurea, sau întins până la lustru când îl înțepa pe dedesupt vreun ciolan mai ascuțit... Și nu știu cine să fi fost tras în lături de cele două șfichiuri de musteți, ca de cele două baere ale unei pungi, de strânsese așa de ascuțit și în creți așa de mulți și de mărunți, gura rotundă și în formă de smochină sbârcită, a gazdei mele... de subt o cârpă

murdară și sucită pe cap, țâșnea în toate părțile păru-i aspru, sur și spăriet: de subt streșina întunecoasă și pustie a sprincenilor și de amândouă laturile de deasupra ale unui nas sco-rojit de vechime, licăreau adânc și tremurător ochii ei mici rotunzi și slab însuflețiți de o lu-mină umedă, stoarsă și spălăcită... Și de n'ar fi fost decât numai o pișcătură de babă, numai cât o șchioapă de înaltă, ai fi zis că duce în cârcă jumătate din globul pământesc... Așa de mare și de rotund era ghebul din spetele ei!...

— Și stai singură, mătușă, în pustietatea asta? — o întrebai eu.

— Ba nu, dragu' mamei, stau cu hică-mea și cu Gligori.

Înțelesei că Gligori trebuia să fi fost fecio-rul ei.

— Apoi nu văd pe nici unul; sunt duși undeva?

— Gligori-i dus de azi dimineață pin pădure, că-i pădurar; hică-mea trebuie să hie și ea pe-aici, dacă nu s'a hi culcat pe-afară, pe undeva.

Ar fi urmat deci să mân singur, cu baba 'n casă... Și așa fi făcut aceasta cu atât mai bucu-ros, cu cât pentru întâia oară în viață mi se în-fățișa prilejul de-a mânea între aceiași păreți cu... Mama Pădurii... Decât lavița era așa de scurtă și de îngustă, lăvicerul depe ea așa de spart și de plin de bănueli; pe jos, modâlcile uscate de glod așa de dese și de tari; pe subt

coșcoviturile de pe părăți atâtea legiuni de ploșniți autoctone trebuia să fie mișuit!...

— Apoi bine, mătușă dragă — zisei eu — în sfârșit, de mas om face ce-om face; vorba e, cum o scoți la capăt, când ți-i foame la vremea asta?...

Trebue să mărturisesc în treacăt și nu spre cea mai mare glorie a mea, că la drum umbra mea se ține nu se ține de mine, dar foamea nu mă slăbește, cum nu-l slăbește pe crocodil... Și, mai cu samă, să mă culc flămând?... O! aceasta n'ași fi făcut-o nici în ruptul capului, de-ași fi știut că-mi rod baba și rămân fără gazdă...

— Nu cumva ți se întâmplă — adăogai eu — ceva de-ale mâncării la îndămână, măcar cât de cât? Nu degeaba, bine înțeles.

— Vai de mine, dragu' mamei, d'apoi ce să-ți dee mama să mănânci? Ia, Gligori când ne aduce de pe unde umblă el, mai îmbucăm și noi câte ceva.

— Bine? Da' vre-o mână de făină, vre-o cartofă, vre-o ceapă, ceva nu găsești dumneata pe nicăeri, mătușă dragă?

Și scărpinându-și drept în creștetul capului cârpa, pe care o mai suci o bucată:

— Dă... ba așa — îngăimă ea cu glas trăgănat — poate tot s'a găsi ceva; numai dacă te-i mulțami, dragu' mamei.

— Da' m'oiu mulțami, mătușă, cu ce-a fi, numai să fie.

Se întoarse, se înălță pe vârful degetelor și,

întinzând după horn o mână uscată și lungă, trase afară o legătură ce părea a fi cu făină și o puse pe vatră; apoi eșind în ușă:

— Fă, Anișo, făăă... Hei! n'auzi, Anișooo!... începu ea să strige cu un glas de pânză nouă și sclivisită, ce parcă s'ar rupe pârâind.

O pauză, și de nicăiri nici un răspuns.

— Fă, Anișooo!... — pauză — dare-ar boala 'n tine! Iar te-ai pus cu găinile la dughit... mânca-te-ar lupchii să te mânânce!...

Nici un răspuns.

Baba scoborî pragul și dispăru. Peste câteva minute se întoarse și intră înlăuntru; iar în urmă, și priponită parcă de ghebul ei prin firul subțire și nevăzut al unui fluid magnetic, privazul îngust al ușii se umplu cu un fel de dihanie, căreia cu greu i-ai fi putut hotărî un loc pe scara lungă a viețuitoarelor... Ceiace baba înțelegea subt numele mângîios de „hică-mea“ era, de astădată, un soi de *Quasimodo* de gen femeesc, pentru alcătuirea căruia natura sleise, cu dărnicie, toate comorile sale de monstruozi-tăți... Astfel între niște umeri largi și fără nici o înclinare în jos, lipise, fără mijlocirea gâtului, un cap cât o stamboală de mare, sau mai bine zis o clae de păr negru, aspru și încâlcit la un loc cu paele murdare și gălbii ale strohului cald, din care chiar atunci se părea că eșise; pe aceiași linie cu bolta frunții înguste și subt cele două arcuri negre ale unor sprincene stufoase, zvârlise, ca cu mistria și la în-

tâmplare, două priviri albicioase și holbate, din care o încremenire hipnotică stânsese parcă orice lumină; nasul, tupilat și cu pânțele la pământ, își râdica în aer numai nările sale imense și largi, deasupra unei guri spîțecate până la urechi: iar de subt buzele-i groase, veștede, cărnoase și răsfrânte una'n sus și alta 'n jos, înaintau spre afară două raghile rari de dinți ruginiți; câneștii, mai îndrăzneți, încălecaseră peste amândouă încheeturile umede și lucitoare ale buzei dedesubt; pe dreapta și de subt barbă, atârna greu și noduros, până în josul sânelui, o traistă vie de piele caldă cu pete galbene, vinete și roșii... Și de n'ai fi știut că aceia e o gușă, ai fi zis că duce în brațe un copil schilod și neisprăvit.

Înțelege deci oricine, că nu suferii pe Anița să se amestece în bucătăria mea: singur așadar răsei de pe ceaun rămășițele de coajă uscată ale unei vechi mămăligi, singur mi-l clătii cu apă și singur mi-l așezai pe cei câțiva bolovani înșiruiți, ca pirostii, în jurul unui foc ațâțat afară de Anița; iar când apa începu a fierbe, tot singur aruncaii în ceaun pumnul de făină, ce aveam la îndămână, singur curății și tăiai în fălii subțiri câteva cartofe și o ceapă — ba, dacă nu mă înșel, tot singur hăcuii pe palmă câteva fire de mărar și le aruncaii pe toate în apa, care clocotea umflată cu făină cu tot... Și de multe ori stau eu și mă gândesc, cum de-și greșește cineva m-nirea, câteodată!... Unde-ași fi eu astăzi de mă

faceam bucătar!... Iar când răsturnai, pe niște foi late de brustur, mămăliga mea heteroclită și începui a cărăbăni din ea cu o foame de lup, mă încredințai că pot exista descoperiri și mai mari decât ale lui Kepler sau Kopernic... Mâncai și, în loc să-mi spăl mânilor, frecai după legea artei palmă de palmă, iar mămăliga lipită de ele căzu cernându-se în ciuciuleți uscați și mici, ca un fel de libațiune postumă pentru zeitățile flămânde ale pădurii!...

Până ce baba și cu Anița să mai trebăluiască nu știu ce, dădui ocol casei spre a chibzui un loc mai potrivit pentru cvartirul meu de noapte și, spre marea mea bucurie, descoperii dindos și la lumina unui chibrit, o poiată de scânduri plină de fân, bine închisă de toate părțile, afară de ușa, care stătea în lături.

Sententia compos voti!...

Ar fi strigat cu entuziasm Horațiu, dacă și el ar fi avut ca mine prilejul fericit de a fi cal pentru o singură noapte măcar.

Cu greu, nu e vorbă, dar înduplecai în cele din urmă pe baba mea, să-mi îngăduie de a mânea peste noapte în poiata ei cu fân... — Ba că am să-i împrăștii fânul, ba că Pisicuța era să-i mănânce fânul, ba că am să arunc, cine știe cum, vre-un chibrit în fân și o să-i dau foc casei, ba că ce-are să zică Gligori, când s'a întoarce și-a auzi...

— Iar ascultă, mătușă dragă — zisei eu, tăind scurt scânciturile babei mele — mai întâiu de

toate o să-ți plătesc orice stricăciune și pagubă
 ți-ași face în fânul d-tale. Cât despre Gligori să-i
 spui că a trecut silvicultorul pe-aici și că a mas
 peste noapte în poiata lui cu fân; acum în-
 telegi?...

— Da'... nea ta... ești?...

— Ei da! Eu sânt mai mare peste păduri, alt-
 fel ce crezi dumneata c'ași căuta eu pe-aici?...

— Apoi atuncea mâi, mamă, unde vrei și să
 ne ertați că, dă, noi nu știm...

— Nu face nimica, mătușă dragă.

— D'apoi n'o să avem ce să vă dăm de aș-
 ternut...

— Nu te supăra cu nimica, mătușă dragă, am
 tot ce-mi trebuie; du-te de te culcă.

Baba intră în casă și trase ușa după dânsa.
 Anița rămase afară și se pierdu în noapte, eu
 umflai șaua și desagii și intrai în poiată cu Pi-
 sicuța de căpăstru...

Aprinsei, în loc de lampă, fitilul cu benzină al
 unei mici chibritelniți de buzunar, legai pe Pisi-
 cuță într'un colț al poeții, îi aruncai dinainte un
 braț bun de fân, închisei și întepenii ușa pe
 dinlăuntru cu un par zdravăn, pusei șaua în loc
 de pernă și, înfășurat în manta, mă trântii spre
 odihnă în fânul moale și adânc.

Stânsei lumina.

Cât voi fi dormit nu știu, destul că, într'un
 târziu mă deșteptai, sau cam așa ceva mi se păru
 că se întâmplase cu mine. Știu eu?... Poate că
 nu sfârșisem de visat încă vre-un vis îndărătnic

ce ținea morțiș la întregimea sa și-și mâna deci, fără sfială, fantasmagoria lui peste hotarele pipăite și aevea ale treziei mele... Se poate!... Mai știi? Oricum însă, auzeam sau mi se părea că aud, cel puțin acum din înaltul cerului, acum din adâncul pământului, acum de aproape, acum de departe, o muzică, o orchestră, o fanfară... mă rădicai într'un cot prin întuneric și ascultai... Da! O instrumentație bizară din concertul căreia nu lipsea nici piculina, nici oboiul, nici trâmbița, nici flighehornul, nici contrabasul, nici ocarina, nici flautul, nici doba cea mare și mai cu samă cimpoiul, care acum se umfla cu țipet înalt de țrișcă crăpată, acum se desumfla cu fosăit de găscă sau de cucuveică, ce doarme sub o streșină de biserică... Și nici într'un chip nu puteam prinde cu urechea depărtarea, dela care venea această bizară orchestrație wagneriană... Poate că visam încă... mă pipăii, mă scuturai cu amândouă degetele cele mici în fundul urechilor, ba, mi se pare, că-mi arsei și o palmă prin întuneric... Unde!... Eram deștept după toate regulele!... și cu toate acestea fantastica simfonie, mânată când încoace, când încolo, de lunecarea nestatornică a unor valuri de vânt, se juca parcă de-a *prinde-mă* cu zăpăcitul meu auz... Sau poate... Dar ce să caute pe locurile acestea și la vremea asta vre-o oaste cu muzică'n frunte?... Dar dacă?... Și în închipuirea mea, cuprinsă de groază, mi se părea că văd pe babă cu botul mult mai ascuțit, cu părul mult mai

spăriat, cu mustețile mult mai lungi și cu doi cărbuni aprinși în loc de ochi, cum subț lumina roșietică și fioroasă a lunii diriguește, cu o vargă de alun, un taraf negru de duhuri necurate... Sării ars în picioare, prin întuneric, drept în mijlocul poeziei... Să aprind chibritelnița?... Ar fi lucru necugetat: Știu eu ce putea să fi fost afară?... Bâjbâind și tiptil, mă apropiam de ușă, lipii urechea și ascultai... Sus în aer țipa o trâmbiță cu sunet rupt, în podul poeziei răsună o darabană, dispre pădure suflă un cimpoi cu toate tristețile sale, la stânga ciorpea o piculină, subț picioarele mele fosăia ceva repede, greu și înădușit... Căutai să mă acăț de ceva, ca să mă sui mai sus... Nu găseai nimic... îmi veni amețală... Nu știu ce făcui, dar făcui ceva... poate că-mi făcui cruce... poate... știu atâta că mă trezii în mână cu chibritelnița aprinsă... „Alea jacta est“... Smuncii parul, deschisei ușa și eșii afară... Și cred că, în clipa aceea, omenirea numără un erou mai mult... Și iar ascultai, într'o mână cu chibritelnița și în cealaltă cu degetul pe trăgătoarea revolverului... Fanfara se depărta și, din concertul infernal, cel mult dacă mai străbătea până la mine, de peste întunericul pădurilor, bâzâitul depărtat și nehotărât al cimpoiului... Tot nedumerit, dar cel puțin mai liniștit, întrai în poiată... N'apucaii bine să pun mâna pe ușă și s'o închid, și fanfara începu de pretutindenii mai îndrăcit... O răzvrătire se produse în toată ființa mea, și furia

luă locul fricii... eram pe punctul de a descărca în toate părțile cele șase focuri ale revolverului meu, când, în zăpăceala mișcărilor mele, privirea mi se îngropă în lipsa neagră a unei scânduri din susul păretelui dimpotrivă... Poiata era despărțită în două și, pentru o clipă cel puțin, mi se păru că pe spărtură izvorăște diabolica fanfară până la mine! Iute îngrămădii fân peste fân, Pelionul peste Ossa, mă suii, mă acătai, mă înălțai și ajunsei la spărtură... Inaintai chibritelnița și vârâi capul... Privii înlături... privii în jos... Și acum mă mir că n'am rămas petrificat: Silită de căldura culcușului său de pae și fără teamă de privirile oarbe și discrete ale nopții, fără grijă și cu fața'n sus dormea... A-nița; și... Și mă mir și acuma că n'am rămas petrificat.. iar din gușa ei cu umflări și desumflări ritmice, izvora infernala fanfară...

— Ptiu!... ucigă-te crucea!...

Retrăseși din spărtură capul cu chibritelniță cu tot și mă culcai din nou, dar nu mai putui adormi.

Dimineată, până 'n ziuă, dădui babei ce dădui și apucași la vale pe poteca din pădure.

— Hm! Ș'apoi să mai zică cineva că istoria cu capul Meduzei e o poveste!...

Fără voe, întorseși capul și privii îndărăt... nu mă urmărea nimeni.

PĂRINTELE GHERMĂNUȚĂ

...Și, o bucată de vreme, botul ascuțit al babei, cu mustețile lui sure și lungi, și gușa nodoroasă a Aniței, cu fanfara ei cu tot, stăpâniră îngrozita mea închipuire; cum însă eram silit de răcoarea și umezeala dimineții, îmi aruncasem peste umeri mantaua mea imensă, de subt ale cărei poale lungi și răsfirate împrejur, cel mult dacă se mai iveau spre afară urechile mici, drepte și ascuțite și botul negru și fin al Pisiciții... Pătrunsă și stăpânită, parcă, și ea de solemna măreție a împrejurimilor, călca cuminte, oarecum, și măsurat, și mergea cu pas mărunț, domol și meditativ. — Și, de m'ași fi luat după mișcarea plină de înțelegere și în toate părțile a urechilor ei, ar fi trebuit să cred că auzul ei, cu mult mai mare destoinicie decât al meu, prindea din depărtări nemăsurate, felurite glasuri nehotărâte și că se îmbată și ea de șoptirile tainice și pline de farmec, ce însoțesc de pretutindeni, în faptul curat al zilei, nețărnumurita deșteptare a Firii... Pierdut câteodată în larga și neprihănită singurătate a naturii, cine n'a ascultat graiul duios și mistic, în care adierile călătoare ale dimineții își destăi-

nuesc frunzelor adormite ale codrului, eterna lor dragoste? Al cui suflet n'a întinerit în fața unei picături de rouă, ce îndoae, sub greutatea-i răcoroasă și scânteetoare, fruntea încărcată parcă de gânduri a unei flori? Cu măsura scurtă și neîndestulătoare a inimii sale, cine n'a căutat totuși să socotească nemărginitul adânc al patimii nevinovate, cu care o undă zglobie își lasă strălucitoarea-i goliciune în voia desmierdărilor șagalnice ale unei raze de lumină, spre a-și arunca în urmă, peste pudoarea-i parcă jignită, haina de umbră a pădurilor? De câteori, în mijlocul arborilor muți și neclintiți, nu ne-am simțit ca în tovărășia unor vechi și buni prietini guralivi! De câte ori nu le-am destăinuit lor durerile noastre și de câteori mai cu samă, nu ne-au alinat ei aceste dureri! Din nenumăratele generațiuni de foi putrede și îngrămădite de vremuri unele peste altele, cine n'a văzut cum își rădică fruntea, rar și sfios, o floare albastră sau roșie, și cine, iarăși, n'a înțeles, cum răsare viața din păturile eterne ale morții?... Și în fața veșnicei nimiciri, și în fața veșnicei reînvieri, cine nu s'a simțit, el însuși, lunecând pe rostul fatal al lucrurilor spre însăși neînălțurata și desăvârșita sa neființă?... Și cine n'a îndreptat atunci, din nestatornicia lumii aceștia, o dureroasă amintire spre lumea de veșnică odihnă a celor ce nu mai sânt?... Și... al cui suflet n'a simțit răsărindu-i, fără de voe, o iacrimă caldă la capătul cugetărilor sale?...

Și botul ascuțit al babei, cu mustețile lui sure și lungi și gușa nodoroasă a Aniței, cu fanfara ei cu tot, își topiră ființa și se mistuiră parcă în valurile adânci ale unui soi de caldă filozofie melancolică și visătoare; iar depe depărtările înalte ale pădurilor, un prelung șuer ascuțit și melodic străbătu până la mine... Un mierloiu saluta — se vede — cu glas prevestitor întâile raze ale zorilor, ce deschideau, în calea soarelui, porțile inflăcărate ale răsăritului... Intr'o clipă peste tot cerul din stânga, painjinit de rețeaua rar întreșută a pădurilor, se desfășură și se întinse, din miazăzi spre miazănoapte, o imensă perdea de lumină trandafirie, ale cărei margini de deasupra se topeau, sus de tot, și se pierdeau pe nesimțite în înălțimile limpezi și largi ale văzduhului voriu de dimineață. De după depărtările umbroase ale pământului se deschise, ca un colosal semicerc de aur inflăcărat, geana aprinsă a soarelui și, cât ai clipi, trunchiurile neclintite și netede ale brazilor se poleiră de o lumină curată și rece... Iar în solemnă încremenire a firii, nu se mișca, încet și gânditor, decât doar chipul meu tăiat în umbră pe fundul de lumină al adâncului pădurilor din dreapta... Depe pământ la ceruri, tăcerea sfântă de pretutindeni se îndreapta ca un imn de imensă rugăciune a făpturii către ziditorul său... Și fu un moment, când Pisicuța nu mai simți, de sigur, nici o povoară pe spetele sale... Sau sunt momente, cel puțin, când „con-

știința de sine“ desprinzându-se ca o lipitoare sătulă și căzându-ți de pe suflet, întreaga ta ființă se desface, se topește, se împrăstie și, ca un prinos curat și neprihănit, se înalță pe trepte de văzduh și de lumină către Dumnezeuul său etern... Atomul devine imensitate! Te cauți și nu te găsești nicăeri, sau te cauți și te găsești pretutindeni!...

Deodată Pisicuța, ca îngrozită parcă de o vedenie feroasă, se opri ca trăsniță din mers, începând a sforăi și a se smunci îndărăt, vădind dorința de a mă scutura jos de pe spetele sale și a mă arunca cât colo, la pământ, cu tot calabalăcul meu sentimental de visătoare filozofie... Toate îndemmurile și silințele mele de a o hotărî să-și urmeze calea, fură zădarnice; iar când văzui, în cele din urmă, că echilibrul meu e aproape primejduit, descălicai și, târând-o de dârlogi, cercai a o îndemna să pășească peste stavila nevăzută ce, din senin parcă, se rădicase în fața ei; dar nici în ruptul capului nu se dădu urnită din loc cu un pas măcar înainte; ba, dămpotrivă, ea se încumeta să mă târască pe mine înapoi. O lăsați un minut să se liniștească; tremura cum îi varga și, sforăind, se uita cu ochii speriați în toate părțile. Năzatică n'o știam și, prin urmare, nu-mi puteam da cu socoteala, ce se întâmplase cu dânsa... Mă mulțumii deci, deocamdată, să stau locului și să mă lupt cu smunciturile ei, spre a n'o scăpa din mâni. Oboseala o mai liniști puțin; mă dădui pe lângă ea, o

bătui ușor pe gât, o scărpinai pe subt bărbie, o mângâiai pe ochi, o netezii pe obraz... Ca de obicei, își rezemă capul pe umărul meu și, pentru un moment, om și cal alcătuiră, în liniștea pădurilor, un grup din toate privințele vrednic de dalta unui Fidias sau Praxiteles... Cum însă n'aveam nici gândul, nici gustul și nici timpul de a trece la nemurire pe calea aceasta, căutai să-mi tălmăcesc pricina acestor năzăreli sau, poate, chiar *marafeturi* ale Pisicuții. Iată pen-truce, cu drept sau fără drept, bănuii că vre-o sălbătăciune de lup sau de urs trecuse pe acolo cu puțin mai înainte, că străbătuse de-acurme-zișul peste drum și că lăsase pe urma ei, o dâră de miros în aer, pe care nasul Pisicuții, cu mult mai priceput decât al meu, o descoperise și peste care ea, mai puțin curajoasă decât mine, nu îndrăznea să treacă. Imi veni în minte o idee genială: vârîi mâna în desagi și scosei iute prosopul meu de drum cât toate zilele de lung, al cărui miros heteroclit eram încredințat că va covârși și se va înălța victorios peste toate mi-rezmele acre și sălbatice ale tuturor fiarelor universului... Nu degeaba stătuse el, atâta vreme, subt ocrotirea desagilor mei, în strânsă veci-nătate cu tot soiul de masline vechi și sbârcite, cu usturoiul și ceapa greu mirositoare, ce al-cătuiuau temelii merindelor mele de drum, cu coșcogea oae prefăcută în căciulă de vremuri grele și, însfârșit, cu câte alte opinci neargă-site, cu câte soiuri de brânză cărămizie, cu câte

feluri de unsori de ciubote, cu câți piepteni rari odată și lungi în dinți, dar ajunși acum deși cu dinții scurți de tot!... Și când prosopul meu își destinse spre pământ jilava, unsuroasa, boțita și gălbia sa lungime mă încredințai încă odată, că pentru întâia oară, în viața mea, îmi încolțise în minte o idee genială... Iute și cât ai clipi capul Pisicuții întreg dispăru sub lungimea întorsăturilor late și de mai multe ori ale nesfârșitului meu prosop... Iar când făcui din dârlogi Pisicuții chip să pășească înainte, ea păși, fără frică și fără încăpăținare, peste neînvinga și îngrozitoare stăvilă aeriană ce, cu o clipă mai înainte, părea că se rădicase în fața ei. Și iată cum, mulțumită atotputerniciei făcătoare de minuni a prosopului meu, eșii din o neașteptată și grea încurcătură, și iată pentruce, încă, în tot lungul drumului nu îndrăznii a atinge, câtuși de puțin, și nu profanai deloc sacrosancta înfățișare a smeritului meu prosop... Cine știe? Poate că-mi era scris în pribegia mea fără de țintă, să mă întâlnesc cu felurite dihanii... m'ași fi înfășurat, atunci, cu minunatul meu prosop, după cum se înfășura Iris cu minunata sa cingătoare și, ca subț o egidă de biruință, ași fi străbătut, cași dânsa, în lung și în lat, lumile largi ale bunului Dumnezeu!... Toate puteau să fie așa; dar, până atunci, nu știu pentruce mă uitam adesea îndărăt și căutam cu ochii spărieți în toate părțile... Nici vântul, încremenit pe creștetul înalt al pădurilor, nu-și mai căuta frunzele

lor eterna sa elegie, nici florile mici și sfioase nu-și mai îndreptau ochii lor albaștri și limpezi, din adâncul umbrelor presurate cu nestatornici fulgi de lumină, spre vechiul și credinciosul lor amant... din susurul tăcerii neturburate, glasuri străine și fioroase mi se păreau că se desprind în răstimpuri, și inima mea, ca înțepată fără veste de ceva ascuțit, le însemna pe toate cu bătăi pripite și repezi; în preajma ochilor mei și în oglinda închipuirii mele muncite de vedenii, gheburile crâmpeelor de putregaiuri, acoperite cu erburi sălbatice, sau șoldurile goale ale unei stânci, cu haina ei de mușchiu sfâșietă de vijelie, se înfiripau și trăiau viața scurtă a unei năluciri apocaliptice, care mi se părea că se mișcă încet, se târăște furiș, vine, ajunge și întinde spre mine o ghiară flămândă și ucigașă... Mă feream în lături spăriet... era o creangă mai îndrăzneată, care sau căuta să-mi mângâie fața, sau năzuia, chiar, să-mi radă pălăria depe cap.

Dela o vreme, însă băgai de samă că, dacă eu mă gândeam cu tot dinadinsul la fel de fel de dihanii, ele în schimb habar n'aveau de existența persoanei mele pe pământ...

N'ași putea spune cât mersesem; atâta știu că, potrivit pornirilor mele, căutai să mă rădic iarăși spre cerurile, din care mă scoborâsem cu puțin mai înainte... Sufletul meu își destinase aripile, ochii mei se înalțară și, prin bolțile de umbră înaltă ale pădurilor, căutară să deschidă gândului meu un drum spre largul limpede al văzduhului.

rilor!... Uitasem însă că soarele nu e alcătuit de cel atotputernic numai ca să-și facă zilnica sa călătorie dela răsărit spre apus, ci că i s'a mai dat și menirea de a însemna, din înaltul tăriilor, prânzul oamenilor de pe pământ și, în popasurile sale cerești, de a se mai opri câteodată, și drept inima cuiva, fără ceas hotărât... Astfel, când privirea mea pământească se întâlnește cu el în ceruri, mi-l găsi oprit, drept inimă". Și iată cum, din ceruri mă văzui silit a mă scobori îarși pe pământ; de astădată, însă, drept în fundul desagilor mei... Sărmanii mei desagi!... ei înșiși erau flămânzi și costelivi, ei înșiși aveau coapsele deșalate și pânțele lipite de spete... Trecuseră frumoasele lor zile de îmbelșugată rotunjime, după cum trecute erau și pentru mine frumoasele zile dela... Aranjuez; iar când mă abătui din potecă sub o umbră mai deasă și-i luai din spetele Pisicuții, mi se păru că vor să zboare în sus cu mine, cu tot, în loc de a cumpani spre pământ... atâta erau de ușori!... Li pusei, totuși, cu deasila jos și scotocii cu deamă-nuntul prin fundurile lor.. pustiu, sărăcie și nimic! Și totuși, de câteori o ceapă, un cățel de usturoiu și o coajă preistorică de pâine nu ți-ar înlesni nălucirea de o clipă a unui ospăț vite-lian!... De câteori două-trei masline zbârcite n'ar trage mai mult, în cumpăna flămândeii desperării, decât ochii negri, umezi și voluptoși ai celei mai molatece Hetaire!... Și degetele mele, cuprinse de frigurile foamii, scotoceau tremurând fun-

durile adânci ale desagilor şi, în inchipuirea lor hămesită şi oarbă, luau opincile scorojite drept nişte imense coji de pâne uscată, ghemul de tărşane drept o ceapă cât un cap de motan, iar pieptenii mei drept cine ştie ce şuşăniţi de străveche pastramă ramasă de pe vremuri şi scăpată, ca prin minune, de furia flămândă a dinţilor mei... Şi când mă gândeam eu că, întru nimic, nu eram mai pre jos de cât toţi eroii tuturor odiseelor homerice, şi când mă gândeam eu că vicleanul fecior al lui Laerte înghiţise, în pribegia lui fatală, atâtea spete de boi graşi sau de berbeci cu lâna de argint... ei bine, mă simţeam nedreptăţit... Cel puţin de mi-ar fi eşit un urs înainte!... L-aşi fi mâncat tot, dela vârful unghiilor până la ascuţişul urechilor... sau, de m'ar fi mâncat el pe mine, ei bine, tot eu m'aşi fi ţinut cel sătul!... atâta eram de flămând! Şi, în fundul desagilor mei, nimica, sărăcie şi pustiu... Rămăsei abătut, şi toată putinţa mea de cugetare se scoborî din cap în pânţec... Ce să faci? Să te apuci, ca moartea, de ros smicele tinere depe lângă rădăcina copacilor bătrâni? Să te înşiri la rând cu Pisicuţa şi, lăsându-ţi gura apa, să rontăeşti cu deliciu firile roşietice şi rari de chir sălbatic? Să mânânci?... Da' ce să mânânci?... De-ar fi fost, cel puțin, aşternută pădurea pe jos cu jir în loc de cucuruzi de brad, calea-valea... Dar aşa?... Şi, în străşnicia desnădăjduitei mele stări, mă apucă un răs nebun... Ce ţi-i şi cu amintirile câteodată!...

Nu mai știu cu câți ani înainte, dar în tot cazul cam demult, fusesem pe coclauri cu un mare naturalist, mititel și iute ca un titirez și vânjos ca o vargă de oțel; el după burueni atingătoare, de flora Moldovei, în general, și a Ceahlăului în deosebi, eu de teleleu-Tanasă; iar, ca appendice, cu cordele și zurgălăi, doamna naturalistă, însoțită de micul și nedespărțitul său Bijucă alb și flocoș și cu botișorul dumisale totdeauna rece, trandafiriu și umed.

Plecasem din zori, cu sloboda, cu gând să ne întoarcem pe la prânz, iarăși la gazda noastră de pe Schit, la Sălăgeanu, vestitul învățător al muntelui pe acele vremuri... Trecuse prânzul de mult și soarele, care n'avea de făcut nici-o erborizație pe plaiurile cerești, pășise dincolo de ameză și-și căuta liniștit de drumul său înspre apus...

— Bine, *Alexandre*, întreba din când în când doamna naturalistă cu glas rădicat și ascuțit, — bine, dragă, da' n'o să mai sfârșești odată cu buruenile tale? Uite, e târziu și Bijucă nu mai poate de foame, mititelul; o să trebuiască să-l duc în brațe până la vale; nici nu mai poate merge, sărăcuțul! *Bijou! mon pauvre petit, viens ici!...*

Și Bijucă, care se trezise de mic tot între lume subțire și aleasă și care nu știa prin urmare decât franțuzește, își lăsa de multe ori trebile sale și, în sunet de zurgălăi și în tremurături de cordele roșii, alerga mărunț, cu lăbuțe

albe și mici ,la chemarea duioasă a stăpânei sale; iar limba lui îi atârna afară din bot, ca o mola-tică și tremurătoare foae de trandafir bătută de vânt...

Și *Alexandre*, care n'auzea sau se făcea că nu aude, mic și subțire cum era, și cu picioare subțiri de oțel, pe jumătate acoperit de sarcina imensă a herbariului său de hârtie sugătoare, zbura din buruiună în buruiună, se pleca din când în când, smulgea câte una, se râdica, o privea, o mirosea, o studia o clipă și, sau o arunca cât colo ca netrebuincioasă, sau o așeza la rând cu îngrijire și sfințenie, ca pe o comoară neprețuită, între doctele foi late și lungi ale pântecosului său herbarium de hârtie sugătoare!

— Bine, *Alexandre*, da' n'auzi?

Și *Alexandre* n'auzea.

— Iaca, domnule, îmi zicea de multe ori doamna naturalistă. — Iaca, așa-mi face în fiecare vară; mă ia cu dânsul pe coclauri și mă poartă prin toate prăpăstiile după burueni... Of! Doamne!... Când ai ști!

Și în acest „of, Doamne!“ nerăbdător și nervos și, mai ales, în acest „când ai ști“ urmat de o trăgănată și oarecum confidențială și dure-roasă reticență, un tălmăcitor de gânduri ome-nești ar fi putut ceti întreaga istorie a unui suflet desgustat...

— Dă, cuconiță dragă, îi răspundeam eu cu glas mângâetor, rece și părintesc; — dă, mata ai putea mai la urmă, să lași prea bine pe dom-

nul doctor să plece singur în excursiunile sale științifice; d-sa pe cât se vede e un alpinist fără păreche; și o constituție gingașă și puțin rezistentă, cum e cea femeiască, nu poate răspunde la „tururile de forță“ cu care domnul doctor se pare obișnuit. Nu vezi mata, cu câtă ușurință sue și scoboară? parcă-i un titirez de oțel. Eu îl admir și, oricât de deprins mă simt și eu cu asemenea lucruri, m'ași lăsa totuși bătut fără luptă și pe toată linia, de domnul doctor... Mă mir că mata ai curajul să-l urmezi; eu, unul, drept să vă spun...

— O! Domnule, domnule! zise ea, întrerupându-mă — da' crezi dumneata că vrea să plece singur? zice că-i e urât fără mine; și... uite, mă ia așa, pe toate coclaurile fără să vreau.

— Și eu cred, cuconiță dragă, că — dacă lucrul stă așa — apoi doctorul are deplină dreptate.

— Deplină dreptate?... Și dece, mă rog?... zise ea cu un glas subțire și prefăcut de ascendentă mirare interogativă.

— Pentru cuvântul foarte simplu că s'ar simți nemulțumit fără tovărășia dumnea-voastră de fiecă minut; sânt și lucruri pe care mata nu le înțelege sau nu știi cel puțin să le apreciezi îndestul.

— Lucrurile, scumpul meu domn, se înțeleg și se apreciază după valoarea și după plăcerea ce-ți pricinuesc, zise ea, scuturând cu capătul ascuțit al umbrelei ceva imaginar de pe vârful

fin și lustruit al unuia din pantofii săi mici ca de copil.

— Tocmai, tocmai! și ar fi prilej, prin urmare, ca mata să te simți foarte măgulită, dacă nu și chiar foarte fericită.

— *Merci bien!... J'en ai assez de ces choses-là.*

— *Si tôt?...*

Și cași cum ar fi lunecat înadins pe lângă punctul meu de întrebare, se plecă în mod foarte firesc și, cu o măiastră ușurință, rupse un mare și frumos fir de romaniță albă, ce tocmai se întâmplase răzleț în calea ei.

— Sânt așa de frumoase florile de munte, zise ea scoțând un bold — ea știe de unde — și prinzându-și floarea pe sân cu degete subțiri, ușoare și îndemănatic.

O privii zâmbind, fără să-i răspund.

— Nu-i așa? întrebă ea cu glas mlădios și stăruitor.

— Frumuseța, cuconiță dragă, e lucru cu totul relativ... și dacă florile, cochete și gingașe, cum sânt ele, și-ar înțelege adevărata lor menire, ar trebui să-și aleagă drept patrie un alt loc, iar nu pământul rece și umbra posomorâtă și umedă a pădurilor.

— Cred că ele fac aceasta, pentruca să trăiască mai mult.

— Prețuește mai mult o clipă de strălucire decât o eternitate de întuneric... Dar bietele flori nu știu aceasta...

— Da' *Alexandre?... Alexandre?...* zise ea ui-

tându-se în toate părțile cu un fel de spaimă prefăcută, oare ce s'a făcut? N'ai băgat de samă încotro să fi apucat?

— Nu; dar, în tot cazul, cred că la deal.

Incepurăm a urca.

— Dă-mi voe, te rog, să mă sprijin de dum-neta, zise ea apucându-mi brațul; — nu mai pot; am presimțirea c'o să-mi sfârșesc zilele în vr'o prăpastie din pricina buruenilor lui *Alexandre*.

— Aceasta ar fi o idilă pe cât de științifică pe atât și de funebră, dragă cuconiță; dar totuși o idilă; ș'apoi... când e în cer atâta lumină, pe pământ atâta umbră, atâta liniște pretutindeni și...

— *Bijou! Ah, petit méchant! viens ici!...* Tre-bue să știi, domnule, că Bijucă al meu e un ne-suferit; uite, cum rămâne veșnic în urmă și mă lasă singură...

Și Bijucă, în sunet de zurgălăi și în tremură-turi de cordele roșii, alerga mărunț la deal cu lăbuțe albe și mici, la chemarea de duioasă mus-trare a stăpânei sale; iar limba lui îi atârna afară din bot ca o molatică și tremurătoare foae de trandafir bătută de vânt...

— Foarte frumos, domnule Bijucă, zisei eu, adresându-mă cățelului, când fu lângă noi — foarte frumos! Te-ai apucat, hoțule, de făcut pesemne idile cu florile și cu buruenile, și-ți părăsești stăpâna; dar dacă vine vr'un urs ș'o mănâncă, vagabondule, cine să dea socoteală?

la fă bine, te rog, și stăi de pază mai pe o proape.

Doamna naturalistă îmi aruncă o privire ironică și ghidușă, cum numai femeile știu să arunce.

— Așa-i că-s grea?... Așa-i că nu mă mai poți duce?... zise ea, la un moment dat, atârându-se mai simțitor de brațul meu.

— Sânt în lumea aceasta, dragă cuconiță, și greutateți negative care adică, în loc să te atârne spre pământ, te ridică spre cer: s'ar părea atunci că, întocmai ca zeităților antice, ți-au ră-sărit aripi la umere și că ai putea să străbați cu ele văzduhurile spre...

— Spre *Alexandre*? nu-i așa? zise ea, întrerupându-mă, spre *Alexandre*?...

Și, cași cum ar fi stat să cadă, împiedecându-se, își împreună degetele amânduror mânilor, și se atârna mai greu de brațul meu în jos.

Au femeile, câteodată, niște fantazii!...

— Desigur că spre *Alexandre*; decât vezi mata, cuconiță dragă, se poate prea ușor să rătăcești drumul și, în loc să te poți ținea de zborul lui ușor după flori și burueni, se poate întâmpla prea lesne să te trezești, ca Alexandru Machedon, la porțile Raiului...

— Bine... bine... zise ea privind nehotărît înainte și apăsând pe fiecare vorbă; — bine, dar dacă sfântul Petru, care am auzit că e bătrân morocănos și hursuz, nu-ți deschide ca să poți

întra înlăuntru, așa-i că tremuri de foame și de frig la porțile Raiului?...

— O! o!... de loc, dragă cuconiță; sfărâmi porțile și întri în Raiu, rămânând ca sfântul Petru să se burzuluiască în urmă cât a pofti...

— Și ți s'a întâmplat de multe ori să sfărmi porțile Raiului și să înfrunți mânia prăpăditoare a sfinților săi păzitori?...

— Dacă nu mă înșel, dragă cuconiță, zisei eu uitându-mă la ea de sus în jos, — mata ai aerul de a săpa prea adânc în sufletele ome-nești; aveți, pe cât se pare, apucături arheo-logice.

— Uite, uite! zise ea întrerupându-mă și strân-gându-mă speriată de braț, — uite *Alexandre* a căzut jos; hai mai iute... s'a întâmplat ceva...

Ca la o svârlitură de băț înaintea noastră, doctorul, alătura cu pântecosul său herbarium, stă-tea lungit cu fața 'n jos și, rezemat pe amân-două coatele, făcea, el știe ce, foarte grav și adânc cufundat, parcă, în ceva de mare însem-nătate.

Ne apropiarăm, fără să ne simtă; iar când furăm lângă el și ne încredințarăm cu ce se îndeletnicea, ne bufni pe amândoi, deodată și fără voe, un râs nebun...

Nici mai mult, nici mai puțin, doctorul păș-tea, sau cel puțin, dintr'o rariște de iarbă săl-batică, ciupea pe alese o anumită buruiiană în trei foi mici, rotunde și de un verde deschis, cu coada lungă, subțire și roșietică și... o mânca.

Când ne auzi răsând la spatele sale, întoarse capul, ne privi foarte serios un moment; apoi, cași cum lucrul ar fi fost cu desăvârșire firesc, își urmă înainte și cu băgare de samă științifica sa cină fără să zică nimic...

— *Alexandre...* bine, *Alexandre*, ce faci? pentru Dumnezeu! o să te otrăvești... Ce te-ai apucat să mănânci burueni pe inima goală? Începu să strige ca speriată doamna naturalistă.

— Imi era sete, Natalie, și am dat aici peste *oxalis acetosella*, *le pain du bon Dieu*, o plantă de un gust acrișor și foarte plăcut, care tae setea: uite, gustă și tu.

Și zicând aceasta, îi întinse un mic smoc de *oxalis acetosella*, *le pain du bon Dieu*...

Gustă ea, îmi dădu și mie... și, la un moment dat, ne trezirăm tustrei pe pânțele, păscând foarte conștiincios iarba fragedă a pădurilor...

Iar Bijucă, neclintit și țapăn pe lăbuțele sale albe și mici, sucindu-și privirea când într'o parte, când în alta, se uita țintă la noi și căuta să-și deie socoteală, cam ce ni se întâmplase... Și limba lui îi atârna afară din bot ca o molatecă și tremurătoare foae de trandafir bătută de vânt...

— Află, doctore, ziceam eu păscând, că de va fi să-mi scriu vre-odată amintirile, apoi să știi că am să te rădic cel puțin la treapta de prooroc al Evreilor; căci mai la urmă, nu cred să fi fost întru nimic mai presus minunea marelui Jidov, care a adăpat, în chip miraculos, cu apă de stâncă pe turma însetată a poporului

lui Dumnezeu, decât minunea dumitale cu *Oxalis acetosella*. Și mare lucru, să nu se fi încheiat, mai la urmă, dumnezeiasca putere a divinului Moisi în descoperirea, prin pustiile Arabiei, a vre-unei burueni de soiul Acetosellei dumitale... Mă rog, n'ai putea să-mi spui dumneata, dacă în țara fericită a mirezmelor se găsește *măcrișul epurelui*... id est, *Oxalis acetosella*? Căci, drept să-ți spun, în Pentateuc, pe care l-am cetit din scoarță în scoarță, n'am găsit amintindu-se nimic despre așa ceva.

— Fiecare climă cu flora ei, răspuse el scurt și sentențios, urmându-și neturburat păscutul său.

.....

Era demult de-atunci; dar în oglinda închipuirii se păstrează vii și neșterse unele amintiri ale trecutului; iată pentruce, în strășnicia desnădăjduită a stării mele de față, râdeam singur ca un nebun...

Totuși dela o vreme se sfârși cu râsul și ochii mei rătăciți căutau în jos spre iarbă... Parcă era un făcut: multe din buruenile ale căror nume sucite îmi rămăseseră în minte dela doctor, se înfățișau privirilor mele; numai *Oxalis acetosella* părea că-și pusese pe cap chitia dracului...

Ce-mi folosea mie, de pildă, că *Geum montanum* îmi aținea calea cu florile sale galbene și mari? Ce mă încălzea pe mine că *Potentilla aurea* își răsfăța subț ochii mei florile sale portocalii?... În zadar *Campanulla abietina* se uita la mine cu ochii albaștri și limpezi; în zadar

Cortusa Mathioli scânteia roș în calea mea... Și dacă *Impatiens nollis tangere* îmi painjinea drumul cu trunchiul său zvelt și resfirat, apoi nu făcea aceasta, decât ca să-și bată joc de mine, — pentruca, adică, să-mi arunce în nas toate sămințele sale, de îndată ce m'ași fi atins de una, măcar, din păstările ei!... *Haedysarum alpinum* și *Dryos octopetalla* aveau aerul să-mi dee de veste că mă aflu pe piscuri de munți, vecine cu cerul; iar *Aconitum Nepallus* și *Aconitum moldavicum*, cu ochi albaștri închiși, întindeau posomorîți parcă spre mine potirul lor cu venin; numai *Papaver alpinum*, cu fața lui albă și oftigoasă, mă îndemna să mă culc și să dorm, având aerul de a căuta să mă încredințeze că somnul ține de foame.

Și de-ași fi fost măcar cine știe ce mare filozof grecesc! Ași fi mâncat, fără multă vorbă, cucută sau ceapa ciorii și, scurt, așa fi pășit fie *ad inferos*, fie la nemurire; m'ași fi mulțumit, chiar cu smerita glorie a lui Pytagoras, care mânca bob și născocea table de socoteli... dar așa!!... Eu, simplu muritor din timpul meu!... Cel mult dacă *Athropos belladonna*, aliter *mătrăguna*, își mai deschidea, cu dragoste în calea mea, brațele sale albe de femeie vicleană...

Și când mă gândeam eu că, tot împreună cu marele, dar micul și vânjosul meu naturalist și tot cu plăpânda și eterica sa jumătate, și tot cu Bijucă cel mic, flocoș și alb, subt privirile iscoditoare ale lunii pline, ca-și cumpănea, în

miez de noapte, mersu-i înalt deasupra văcăriei mânăstirii Neamțului, — mâncasem în lipsă de pâne, și cu o foame pantagruelică, sardele de cutie cu mămligă caldă! Și când mai ales îmi aminteam că, mai pe urmă cu câțiva ani, doamna naturalistă din fundul unui molatic fotoliu de București, mă încredința că niciodată nu ospătase mai cu deliciu decât atunci!...

— Ș'apoi, ce odihnă sfântă! adăogam eu cuprins de melancolia părerilor de rău, — ce dulce dormeam noi cu toții, înmormântați într'o moale și îmbălsămată căpiță de fân răsfirată ca saltea, sub privirile mângâioase ale stelelor!! Cu ce farmec negrăit eram legănați de simfoniile tăcerii adânci, întrerupte în răstimpuri, de țârâitul depărtat al greerilor de noapte!!... Și era așa de frig... și era așa de cald!...

— Desigur... desigur... observa ea rar și gânditor, cu privirile pierdute, parcă, în depărtările altor lumi, — desigur că trecutul e un frumos apus de soare... și când te gândești, că de nicăiri o altă rază de lumină nu va mai veni să dea strălucire norilor posomorâți ai vieții!...

Și, întrerupându-se, ridică spre podele ochii ei adânci și umezi...

— De ce? o întrebam eu cu glas mișcat și cu privirile pierdute în lumea privirilor ei, — dece am jăli numai soarele ce apune, și n'am nădăjdui și în soarele ce va să răsară?... Oare, dacă o frunză se scutură, o altă frunză mai plină de viață nu răsare la loc? Și dacă o floare se

vestejește, oare altă floare nu reinvie mult mai strălucitoare în primăvară?...

Intorcea molatec capul spre mine și mă privea cu zâmbet amar.

— Crezi încă în primăveri și în răsărituri de soare, în frunze care renasc și în flori care reînfloresc? Desigur... desigur... ești un om fericit!

— Cred cel puțin că, în putrejunea din care suntem alcătuiți, este și ceva etern...

— Și acel ceva?

...li sărutam mâna și plecam.

Ei bine, când mă gândeam la toate acestea, mă ațuca amețea; și mă uitam în toate părțile, pe jos, după *Oxalis acetosella*, *le pain du bon dieu* sau, cum s'ar zice, după măcrișul epurelui; dar măcrișul epurelui își pusese pe cap chitia dracului.

Mă hotărîi să-mi fur căciula ca țiganul.

Așezai șeaua la rădăcina unui brad, așternui mantaua, mă lungii cu fața 'n sus și mă hotărîi să-mi închipui că nu mi-e foame... Ți-ai găsit! Avea Pisicuța un așa talent la ronțăit iarba și la ucis între dinți vârfurile tinere și fragede ale crângilor, încât îți lăsa gura apă.

De-odată, Pisicuța se opri din păscut, și, cu un smoc de iarbă înflorită, ce-i atârna afară din bot, se uită țintă și spărietă, oare-cum, la deal...

— Vr'o dihanie!... îmi fulgeră mie prin minte.

Și punând mâna pe revolver, mă sculai iute și drept în picioare.

Un călugăr scobora încet pe potecă, la vale, cu o mare și umflată traistă la șold.

„Mântuirea ta prin tine, Israele“, cugetai eu întorcând cam pe dos versetul biblic, — ceiace, potrivit împrejurării, însemna că mântuirea mea stătea în traista umflată dela șoldul călugărului.

— Blagoslovește, părințele, și cale bună — zisei eu, când călugărul fu în dreptul meu.

— Mulțămim dumneavoastră, domnule, mulțămim dumneavoastră, Domnul!...

Și, îndreptându-și spre mine fața-i palidă și slabă, mă privi smerit și sfios, strângându-și îngrijit cu degete aspre, nodoroase și tremurătoare, rasa la piept.

— Ii fi ostenit, părințele; vii de departe? la mai șezi colea, o leacă, de te hodinește.

Și-i arătai spre locul unde șezusem eu lungit cu capul pe șea.

— Mulțămim dumneavoastră, domnule, mulțămim dumneavoastră, îngână el pe o notă oarecare din pisaltichie, resfirându-și pe piept degetele ruginite ale stîngii sale, iar cu dreapta netezindu-și sfios și smerit de sus în jos barba-i sură și încâlcită; — dar ne-am grăbi, că sântem cam de departe, închee el, înclinându-se cu oarecare evlavie înaintea mea.

— Da' ia șezi; c'un ceas mai de vreme, ori c'un ceas mai târziu, n'o să fie mare treabă; șezi.

Mă pusei jos, se puse și călugărul.

— Vii de departe?

— Tocmai din fundul Ciungului, domnule.

— Ești de pe la vr'un Schit din apropiere? nu-i așa?

— Tocmai dela Nichit, domnule.

— Da' ce? Nichitul e așa de departe de aici?

— Apoi tot a mai fi cale ca de-o jumătate de zi.

— Și după ce-ai fost sfinția-ta tocmai prin fundul Ciungului?

— Apoi după oleacă de bureți; ia mai uscăm și noi pentru iarnă — că, dă, cu de-aiste ne mai ținem și noi viața.

— Ș'apoi tocmai prin fundul Ciungului, după bureți?

— Apoi nu sânt mai pe-aproape, că-i culeg țigancele, de-i duc la târg.

Și umblam cu vorba împrejurul trăistii călugărului, cum umbla vulpea împrejurul gărafii cu mâncare a cocostârcului.

— Da' nu mi-i vinde și mie vr'o câțiva dintr'inșii, dragă părințele?...

— Da, mă rog, poftiți; iaca, se grăbi să zică călugărul, scoțând traista din gât și punându-mi-o dinainte; — iaca, luați cât vă trebue, că eu mă pot duce să-mi mai culeg alții, și în altă zi.

Și fața călugărului se însenină de bucurie la ideia că, poate, își răscumpărare pielea cu prețul a câțiva bureți.

Ce bureți!... erau niște hribi arămii, fragezi și mici, de-ți venea să-i mănânci de cruzi.

— Apoi, dacă-i așa vorba, părințele, ia să

facem noi coala un foc ca acela și să-i tragem o față de mâncare, să se ducă vestea. Trebuie să știi, dragă părințele, că-s rupt de foame; vin și eu cam de departe, ș'am rătăcit pe meleagurile aistea ale sfinției-tale; de-asară n'am pus nimic în gură.

Și în toată această păcătoasă și nevoeșă stare de lucruri, nota epică nu lipsea...

Astfel, când iscusitul meu călugăr, cu un amânar de oțel, în formă de scoabă veche, prinse a scote din vinele mute și negre ale unei cremene răci, un izvor de scântei luminoase, și când mai ales, din frunzele uscate și îngrămădite peste iasca aprinsă, începu să se rădice în sus fumul negru și înădușit, — mi se păru că stă în fața mea Achates, cel mai mare meșter al vechimii în scăpărat cu amânarul și cel mai iute și îndemânatec alcătuitor de focuri, din vreascuri și din frunze uscate, al vremurilor de demult... Și cât pe ce să zbor, pe aripele nărvitei mele închipuiri, spre clasice pustiuri arzătoare și gălbii și cât pe ce să înfiripez, din stâncile împrejmuitoare mie, o lume de monștri aeroceraunici care, din fundul negru al umbrei pădurilor, m'ar fi privit cu ochi încruntați și ar fi rânjit fioros la mine cu gingini vinete și goale!...

Și vreascurile n'apucaseră încă să se prefacă în jaratec, și hribii nu fuseseră puși încă pe rug, și eu mai că suflasem în gând aproape toate ciupercile din traista călugărului...

Și de cumva pe lângă șoaptele tainice și înalte ale vântului cu frunzele, pe lângă murmurul etern al apelor străvezii cu pietrele, peste care curg și trec în calea lor fatală, pe lângă orchestrația aeriană și plină de farmec pe care o alcătuiesc, în miezul înflăcărat al zilei, muzicanții înari-pați și fără de număr ai lui Dumnezeu, pe lângă atâtea melodii ale văzduhului, izvorâte de pre-tutindeni din nevăzute harfe eoliene, mai adaugi și „hangul“ unison pe care-l ține, cu glas înalt de trișcă crăpată, sfârâitul hribilor pe cărbuni, — apoi vă pot încredința că muzică mai serafimică n'ați auzit!... Și eu cred că, dacă simfoniștii clasici ai vremurilor noastre n'au atins încă nici unul culmea meșteșugului lor, apoi aceasta nu se datorește decât împrejurării, că nici unul din ei n'a mâncat ciuperci fripte la umbra pădurilor!

Și hribii, așezați pe spete și cu pânțelele 'n sus, sfârâiau pe cărbuni; iar mărunțul meu călugăr îi presura pe piept cu sare și piper și puneă, în această îndeletnicire, atâta măsură și chibzuială și, fără să-și dea samă, așa își țuguia buzele pe linia întinsă a celor două degete cu care-i presura, încât ai fi zis că vrea să-i sărute pe toți, de rând. Din când în când câte un hrib, mai puțin răbdător la usturimea focului, rădica dintr'un șold, pocnea și, așăzându-se iarăși pe cărbuni, sfârâia înainte.

— Gata friptura, părințele? întrebam eu, de departe, cum stăteam lungit cu fața'n sus, cu

capul pe șea în loc de căpătâiu și cu degetele amânduror mânilor încleștate la ceafă.

— Gata, acu', numai să se mai frigă oleacă, c'apoi cade greu la inimă.

Și în privigherea diriguitoare și cu multă băgare de samă a acestei fripturi anahoretice, nu rare ori se întâmpla, ca mărunțul meu călugăr să-și tragă iute mâna de pe câte un hrib ce nu stătea tocmai cuminte pe jăratec, să scuipe pripit pe cele două degete diriguitoare și să-și scuture, în aer, mâna de ele, ca și cum ar fi voit să le arunce cât colo, spre a ostoi, cu chipul acesta, usturimea mușcăturii arzătoare a vre-unui cărbune mai îndrăzneț. Ba, de multe ori, își aplica singur un fel de autoflagelațiune pe partea corpului, care-i cădea mai la îndămână.

— Ia sama, părințele, ia sama, strigam eu de departe, ori de câte ori se frigea călugărul; ia sama să nu mâncăm degete fripte în loc de hribi; azi e sfânta Vineri și ar fi păcat, măcar că degetele de călugăr trebuie să fie de post...

— Nu te teme, domnule, nu te teme; sântem noi deprinși cu de-aistea... Și scuipa călugărul, de parcă descânta de deochiu tuturor stihiiilor dela cele patru vânturi...

Dar însfârșit friptura fu gata.

Și dacă soarele, ce sta să cumpănească dincolo de amează, ar fi putut din înălțime să străbată cu privirea prin desișul întunecos al bolții de umbră ce ne ocrotea de pretutindeni, apoi ar fi văzut întinsă, pe rariștea de iarbă înflorită

a pământului, năframa albă-neagră-vânăată a călugărului, soră mai mică în lungime, dar mai mare în curățenie cu imensul meu prosop; iar pe ea tăbăriți la întâmpare hribii fripți, întocmai cum ar tăbări o turmă de oi obosite, în popas de odihnă, pe drumul gălbui și plin de colb; și după cum de lâna oilor se acăță, în treacăt, curnuții și scaii părloagelor, tot așa se acățaseră cărbunii stânși ai focului de spetele hribilor mei; și dacă ceiace albea pe la subțiorile scorojite ale fiecărui hrib, nu era tocmai sare nemistuită, apoi era cel puțin cenușă necuturată, — lucru care, totuși, nu împiedeca pe mărunțul meu călugăr de a-și da ifose profesionale de Moschion sau de Labdacus.

Oricum, eu mă dădusem pe lângă năframa cu hribi, îmi însămnasem cele patru puncte cardinale ale persoanei mele cu o largă și smerită cruce potrivită împrejurării, îmi luasem pălăria de pe cap și, scuturând, pe cât era cu putință, de cărbuni și de cenușă câte un hrib, îi făceam vânt în pustiul întunecos și flămând al gurii mele.

Și poate că, în scurt, ași fi ajuns cu înghițitul la capătul celalt al năfrămii, dacă nu mă oprea la timp mărunțul meu călugăr.

— Da'ți mai avea o leacă de răbdare, domnule, zise el, mânând înspre dânsul, cu un băț pârilit la capăt, cel de pe urmă hrib, ce mai rămăsese răzleț pîntre cărbuni; — poate-om găsi și vr'o fărăătură de pâne.

Și cu vârful pârlit al bățului, făcu hribului vânt pe năframă.

Dela sine se înțelege, că pusei strunea flă-mândeii și prăpăditoarei mele porniri.

Iute și harnic, după cum era și de mărunț, scotoci uscățivul meu călugăr pintre hribii ră-mași în traistă și scoase la iveală o pâne oa-cheșă, destul de mare, cu gingini stremțuroase de amândouă părțile și începută la un capăt; iar când dădai să rup din ea, înțelesei că și o pâne poate avea odiseia și nefericirile sale: fire de lână sure și lungi, luate în hiolă din țesă-tura moale a trăsții, stăteau acățate de colțurile uscate, țapoase și ascuțite ale ginginilor pâinii, ca de dinții unui darac; fărâməturi mărunte și albe de hribi mijeau neclintite de printre adâncăturile rupturii aspre a capătului început; iar când prin-seii a o bate la spete, spre a scutura dintr'însa pulberea mărunță și albă de hribi, o sumedenie de furnici începură a curge de prin toate ascun-zătorile pâinii, ca o ploae neagră și fină și a fugi spăriete și nedumerite care încotro...

*Si licet exemplis în parvo grandibus uti,
Hae facies Trojae, cum caperetur, erat !...*

Așa de spărieți și de nedumeriți mi'nchipui că trebuie s'o fi împuns de fugă Troenii lui Priamus, când îi luă Achile cu jărdia dela spate!...

Sărmanele furnici!... Erau și ele menite să-și ducă de acum înainte, pe țărături străine și de-părtate, nemângâiatul dor de patrie; le era și

lor, se vede, scris să mănince pânea amară a pribegiei și, cine știe, dacă nostalgia după fundurile Ciungului nu era să pună, subt alte apusuri și subt alte răsărituri de soare, capăt zbu-ciumatei lor vieți!!...

— Da' bine, părințele, zisei eu, bătând în pâne ca'ntr'o pernă și sculându-mă de jos, ca să nu mă umple furnicile; — bine, te-ai apucat de dus furnici de prăsilă din fundurile Ciungului tocmai în gura Nichitului? Ce? Pe la Nichit, n'aveți furnici?...

— Da', bată-le pustia, domnule, să le bată; parcă te poți feri de ele? Se vâără pes' tot locul după mâncare... ia, și ele, ca toate lighioanele lui Dumnezeu: unde văd masă 'ntinsă, hop și ele!...

— Ai dreptate, părințele, ai dreptate! ia să lăsăm noi viii cu viii și morții cu morții și să ne căutăm mai bine de suflet, zisei eu așezându-mă într'un cot dealungu' năfrămii.

Rupsei pânea, dădui călugărului, îmi oprii și mie și începui a mânca.

— Da' o gură de rachiu nu-ți pofti? mă întrebă călugărul, vârând mâna în sân și scoțând o stecluță potrivit de mare și plină pân' la jumătate cu ceva galben-roș.

— Și două, părințele.

— Poftim.

Și așezându-se și el lângă năframă, mi'ntinse stecla.

Era un rachiu dumnezeesc.

— Da' strașnic rachiu, părințele, strașnic rachiu! De unde-l cumperi?

— D'apoi că'l facem noi, domnule, nu-l cumpărăm.

— Mă rog, zisei eu, mai luând o 'nghițitură, nu mă poți învăța și pe mine cum se face?

— Da' cum nu? domnule: faci ceai rusesc tare, cum se face ceaiul și, după ce se răcește, pui jumătate ceai și jumătate spirt de cel bun, de vin; pui zahar, cât vrei să fie de dulce, pui inipere, izmă creață, anghelică și coji de portocală, dacă ai, și-l lași așa de dospește câteva zile, ș'apoi începi a bea din el.

Și, trăgându-i și călugărul un gât, astupă cu îngrijire stecla cu dopul, o vârî în sân, își luă comanacul din cap și, punându-l alături, începu a mânca cu smerenie și cumpătat, fără grabă, fără pripire, potrivit darului său.

În câteva minute, ospățul nostru de anahoret fu gata.

— Da' de apă ce-om face, părințele? Hribii au fost cam sărați și sărătura face sete.

— Apoi este pârâu devale, domnule; mă duc eu acu ș'aduc apă numai decât.

Și fără să mai aștepte vr'un răspuns din parte-mi, își și puse comanacul pe cap, ș'o porni de vale, deadreptul prin pădure, cu mâinile goale.

— Ei! părințele, părințele!!... dădui eu să strig; ași!!... călugărul își și mistuise, în deșisul depărtat al pădurii, mărunta sa închipuire; iar când, dela capătul privirilor mele, se rupse

și se desprinsese petecul îngust și cafeniu al spețelor sale, rămăsei nedumerit.

— Da 'n ce dracu are s'aducă el apă?... în gură... în pumni?... mă gândeam eu, rămas în picioare neclintit și uitându-mă țintă spre desişul încâlcit în care se mistuise năluca mărunță și mohorâtă a călugărului meu. Nu cumva să-mi fi făcut șotia călugărul naibii? Mai știi?... Te-i trezi numai, că i-a trăsniț prin cap să se tot ducă la Nichit și pe mine să mă lese aici în cât m'a găsit...

Ce să faci? Să te iei după dânsul? Să te-apuci de scotocit prin hălăciuga pădurii o pișcătură de călugăr în floarea umbrelor, care și-ar fi putut tupila, ca o veveriță, întreaga sa făptură după o cioată sau la încheetura unei crengi?

Pisicuța rădică capul și se opri din mestecat un smoc de iarbă înflorită, ce-i atârna, pe jumătate, afară din bot...

Când îmi îndreptai ochii pe linia de privire a Pisicuții, zării desprinzându-se treptat, de pe fundul de umbră al pădurii, înfățișarea gheboasă, plecată înainte și cu capul gol al călugărului meu; iar, între mânilor-i întinse, ducea parcă ceva, cu mare cumpăneală.

Imi ascuții privirea, dar nu putui deosebi ce ducea călugărul cu atâta sfințenie și băgare de samă.

Iar când fu destul de aproape ca să-l pot vedea, mă încredințai spre marea mea nedumerire, că ținea de o parte și de alta, între degetele-i

nodoroase și răsfirate ale amânturilor mânilor sale, un soi de tingire de tinichea, mai mult lungă decât largă și plină ochiu cu apă...

— Da' tingirea asta, îl întrebai eu, când fu lângă mine, de unde o găsiși, părințele? Că de-aici ai plecat cu mânilor goale?...

— Da' nu-i nici o tingire, domnule.

— Da' cum nu-i tingire? Eu o văd că-i tingire ca toate tingirile; atâta numai că-i de tinichea?

— Da' nu-i nici-o tingire, domnule; ia-i comanacul meu; dă, îl mai facem și noi de tablă, câteodată; că dă! vine vremea fel de fel; poate că ai câte odată nevoie prin pădure, ba de-o apă, ba de-o mămăligă și dacă n'ai în ce, răbzi mult și bine și de sete și de foame...

— Mare ți-i minunea ta, Doamne! D'apoi eu nu te-am văzut cu tingirea 'n cap, părințele, eu te-am văzut cu comanac ca toate comanacele.

— Așa-i, domnule, da' vezi dumneata, i-am scos îmbrăcămintea, că doar nu era s'aduc eu apă cu 'mbrăcămintea pe dânsul.

— Bine, părințele, da' pozna asta n'am mai văzut-o niciodată!!!..

— Nu-i fi văzut-o, domnule, că nu-i fi umblat prin nevoi.

— Bine, da' de ce nu-ți iei sfinția-ta în traistă, când pleci la pădure, vr'un pahar, vr'o tingire ca toate tingirile?

— Da' ce să ne mai încercăm noi cu atâta tarhat, domnule, când ne putem sluji cu coma-

nacul și în loc de tingire și în loc de pahar? Sântem bătrâni, domnule, și nu putem duce în spete atâta jăchilă.

Logica călugărului îmi închise gura.

— Binecuvintează, părințele, zisei eu suflând în cruce peste apă și ducând comanacul la gură.

— Binecuvântată fie împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, amin!...

Băui jumătate de comanac.

— Ei, părințele, ia să plecăm, că-i târziu și zici că Schitul e cam departe?

— Cam departe, domnule; da' mergeți la Schit?

— Merg, părințele, încotro văd cu ochii; și fiindcă mi te-ai întâmplat sfinția-ta în cale, apoi merg și eu la Schit; aș putea să stau acolo câteva zile?

— Da' cum nu, domnule? Puteți sta și mai mult; puteți sta chiar la mine, dacă vi-i cu voia și v'îți împăca.

— Da' eu mă'mpac cu toată lumea, părințele, și cu sfinția-ta, simt eu c'o să mă'mpac de minune.

— Apoi, bine domnule; atuncea să plecăm.

Călugărul își puse năframa'n traistă și traista la șold, iar eu aruncai șeaua pe spetele Pisi-
cuții și-o închingai. Nu băgasem de samă, dar când luai pe mână frâul Pisi-
cuții și fu să plec, călugărul stătea gata și mă aștepta, cu comanac pe cap ca toate comanacele.

Și nu mai fu cu putință să mi-l închipui în

urmă pe părintele Ghermănuță decât cu tingirea 'n cap; iată pentruce, cum scoboram noi la vale, călugărul cu sloboda și eu cu Pșicuța de dârlogi, fără voe mă bufnea râsul din când în când.

— Râzi de comanacul meu, domnule, văd eu bine!

— Cam așa, părințele, drept ți-oiu spune. Cum naiba să-ți vie în minte sfinției tale să faci comanac din tingire și tingire din comanac? Doar asta nu-i lucru ușor; și mă rog, egumenul are la știință treaba aceasta?

— D'apoi că egumenul parcă n'are și el tot așa; și parcă ceilalți, vr'o nouă câți mai sântem, n'au și ei, toți tot așa!

— Bine, dar să faci sfinția-ta mămăligă în comanac?!!

— Ei, domnule, doar mămăliga nu-i lucru spurcat; și chiar dac'ar fi, cele sfinte nu se spurcă; ș'apoi ce ți-i c'a fi comanacul de tînchea, ce ți-i c'a fi de hârtie sclivisită? Imbrăcămîntea-i totul, domnule. Iacă, îmbracă-te dumneata cu rasă și-ți pune un comanac în cap, și să vedem, are să știe cineva că nu ești călugăr? Tot așa și cu comanacul meu; cine știe că-i tingire?...

— Dacă are pe de-asupra îmbrăcămîntea darului!.. Nu-i așa? zisei eu întrerupându-l și terminându-i cugetarea.

— D'apoi? Se'nțelege, domnule; îmbrăcămîntea-i totul...

— Și darul nimic?

— Ba a fi, el, și daru' ceva; da' parcă darul se vede? Doar darul îi pentru noi călugării, nu pentru ochii lumii; pentru ochii lumii, iaca: rasa, comanacul, barba; doar dumneata ești om învățat; n'ai auzit de hoți de codru, care s'au îmbrăcat în strae călugărești și până nu i-o prins, parc'o știut cineva că-s hoți, ori că nu-s călugări?...

— Doamne, părinte, Doamne! Să te-audă Mitropolitul vorbind așa, ce mai gherlă ți-ar trânti, și ce mai ascultare ți-ar rându!...

— D'apoi că Dumnezeu să mă erte, domnule... zise călugărul, însoțind această reticență de o mare și parcă izbăvitoare cruce.

Și în acest „Dumnezeu să mă erte“ și în această reticență însoțită de o mare și parcă izbăvitoare cruce, cineva ar fi putut ceti o întreagă pagină din istoria înedită a sfântului nostru monahism.

Era, pe vremea aceia, Mitropolit fericitul întru pomenire Calinic Miclescu, acel asupra căruia oftigosul călugăr, Clement Neculau, profesor de grecește la Academie, trăsesese focuri de revolver; dar, fie că nu-l nimerise, fie că gloanțele se turtiseră pe paftalele de aur ale colanului, cu care rangul încingea coapsele mărunțului și slăbănogului cap al Bisericii, că nu se alese din toată această dramă călugărească, decât Mitropolitul cu spaima, iar Clement cu închisoarea.

— Eu ași socoti, domnule, zise călugărul oprindu-se în drum, să tăem deadreptul de vale,

că Schitu-i cam departe și mă tem c'om înopța în pădure.

— Să tăem, părințele, pe unde socoți sfinția-ta; vorba e să ajungem cu lumină la Schit.

Călugărul coti la stânga prin desișul fără urmă.

Și nu-ți venea să crezi ochilor, când te uitai la părintele Ghermănuță, cu câtă îndemânare șerpuia prin desișul încâlcit al pădurii, cu câtă nesilită ușurință urca și scobora... lăsat pe spete la vale, plecat înainte la deal, părintele Ghermănuță își păstra neturburat centru-i de greutate în lăuntrul bazei sale; și ai fi zis că, în calea lui, suișurile se scoborau și scoborășurile se suiau, spre a-i face drumul pânză... Și de n'ai fi stat cu privirile înfipte în spetele lui înguste și cafenii, mărunț, subțire și în floarea umbrelor, cum era, s'ar fi topit părintele Ghermănuță și s'ar fi mistuit în zarea încâlcită a crenșurilor, după cum, în văzduhurile amurgului, se mistue și se topesc unele vedenii de o clipă, întrupate de închipuirea cuprinsă de fiorii pustii ai singurătății... A avea părintele Ghermănuță ceva din firea șopârlii, pe care acum o vezi, acum n'o vezi, și ia-i urma, dacă poți, când vrei să-i pui bățul pe coadă... Și eu cred că pădurile au suflet și, în sufletul lor, dragoste de mamă pentru toate vietățile, ce se adăpostesc la umbra ocrotitoare a sânului lor; și fiindcă părintele Ghermănuță pășise demult spre starea de vietate a pădurilor, apoi și pădurea cu brazii săi uriași,

cu vânăta încremenire a stâncilor sale, cu aşternutu-i moale şi ruginiu de foi uscate şi seci, cu neagra şi frageda putrejune a vreascurilor sale, părea cuprinsă de clipa vie a unui fior de ocrotitoare dragoste în calea grăbită şi subt paşii mărunţi ai părintelui Ghermănuţă... Subt mersul său uşor nici vreascurile nu trăsneau, şi nici aşternutul moale şi ruginiu de foi uscate şi seci nu foşnea subt lunecarea-i cotigită de şopârlă mlădioasă; ţesătura deasă a crengilor împânzite păstra totdeauna o spărtură îngustă, prin care părintele Ghermănuţă se strecura ca suveica printre iţe; iar când firul subţire şi cafeniu al persoanei sale se alătura pe lângă grosimea seculară sau luneca prin dreptul înălţimii ameţitoare a vreunui brad încremenit pe temeliile sale, părintele Ghermănuţă se mistuia, pentru o clipă, ca sorbit, ca înghiţit parcă de trunchiul mohorât al uriaşului codrilor... Decâteori nu-l prăpădeam din ochi şi de câteori nu-l vedeam, iarăşi, pe părintele Ghermănuţă înfiripându-se în zare, ca izvorît, ca răsărit, ca eşit parcă la lumină, cu comanac şi cu rasă, cu tot, acum de subt scoarţa sură a vre-unui fag, acum din trupul ciuntit al vreunei frânturi sau al vreunui crâmpeiu rămas în picioare, pe urma unui brad răsturnat alătura de vreme sau de vijelii!...

— Bine, părinte, da' stăi mai încet, că-i valea mare şi eu nu pot scoborî așa de iute cu iapa de dârlogi...

Şi biata Pisicuţă, sgârcindu-şi picioarele de

dinapoi, lungindu-și gâtul după frâu, și înțepinându-se pe picioarele întinse de dinainte, lunea de multe ori de-a săniușul pe luciul foilor ca pe un ghețuș, când valea scobora prea repede.

Părintele Ghermănuță se oprea un minut, mă aștepta și iarăși o pleca la vale... Ai fi zis că se prăpăstuește în neștire, ca sorbit de adâncimi și te așteptai să-l vezi la fiecare pas mistuindu-se în umbră, ca o vedenie, născocită de frigurile inchipuirii...

Cu vai nevoe mă țineam de dânsul cât colea.

Puțin mai avea soarele, până ce să scapete dincolo de piscurile depărtate și neguroase ale munților din urma noastră, când eșirăm la limpeziș, în valea largă a Nichitului.

Încălecai, spre a mă putea ținea mai aproape de părintele Ghermănuță.

Cât prindeai cu ochii spre răsărit, între munți de o parte și între munți de alta, pârăul Nichitului curgea grăbit și limpede, acum printre fânețe înflorite, acum printre lunci tinere de mesteacăn, de salcii sau de arini, acum printre prundișuri întinse și sterpe de mozaic cu multe fețe; iar razele soarelui, ce cădeau pieziș pe crestele fugătoare ale undelor lui, îi dădeau înfățișarea cotigită a unei nesfârșite cordele late de mătăș moale, cu schimbătoare sclipiri de aur...

Amurgul începuse a se rădica din adâncuri... iar între piscurile înalte ale munților, ce se răsfățau încă în pulbera de lumină roșietică a celor din urmă raze ale apusului, văile tupilate întu-

necau privesc, ca atâtea pete imense de umbră, viorie... Din adâncimi, din înălțimi, din taina pădurilor, din întunericul codrilor, din văzduhuri, de pretutindeni, glasurile prelungi ale sărilor de munte se rădicau treptat a liniște și a odihnă... Și, încet-încet, se stângeau toate și toate adormeau pe rând; și tot mai rar se desprindea din depărtări un lătrat de câne, un sunet de talangă, un glas de bucium... Numai pârăul, mânat cu grăbire, în calea lui fatală, de o putere nevăzută, mai însemna, în amortirea universală, eterna mișcare a vieții în vinele adormite ale lucrurilor... Departe, foarte departe, la răsăritul din fața noastră, spre gura largă a văii, sclipea încă ceva în umbra amurgului, ca o stea căzută din ceruri pe pământ... era cea de pe urmă rază de lumină, ce cădea rătăcită și pieziș din depărtările apusului, pe luciul metalic și înalt al turnului dela biserica Schitului; iar când această stea se mistui și se stinse în umbra pământului, o altă stea se aprinse în țăriile cele mai de sus ale cerului... era luceafărul de sară.

Un sunet prelung și jalnic de aramă sunătoare, lovită în răstâmpuri deopotrivă de depărtate, infioră și făcu să tremure umbrele singuratice ale văzduhului; și valea largă se umplu, până la marginile de deasupra ale munților săi, de glasul sfânt al rugăciunii și al păcii... Era clopotul schitului care vestea închinătorilor pustiului ceasul slujbei de sară...

Părintele Ghermănuță se opri din mers în

fața răsăritului, își luă smerit, cu toate cele cinci degete răsfirate ale stângei sale, comanacul din cap; iar cu cele trei degete inițiale și împreunate ale dreptei, de trei ori însemnă larg, cu trei cruci evlavioase și mari, cele patru puncte sacramentale ale trupului său; și atingând după fiecare cruce, pământul cu dosul mâinii de închinare, de trei ori se plecă în chip de metanie, în fața atotputernicului și nevăzutului său Dumnezeu...

Și fața lui slabă și veștedă, și cele două bucle sure și mari de păr împrăștiat, ce-i țâșneau pe țâmples de subt comanacu-i, parcă prea strâmt, și barba lui căruntă ce se prelingea spre pământ în lungi și plângătoare șuvițe de lână încâlcită, și traista cu ciuperci dela șold, și tîngirea-i de tinichea de pe cap învălită cu pâslă, și întreaga lui făptură mărunță și cafenie, ca 'ntr'o haină se îmbracă, pentru o clipă, într'un fel de tainică lumină... În extazul scurt al unei rugăciuni ce izvora în șoapte neauzite și domoale, din buze umilite și păcătoase, întreg sufletul părintelui Ghermănuță, ca o flacăra ușoară, se înălța spre treptele tronului celui prea înalt... Și aureola sfinților mucenici înfășură, ca într'un fel de strălucire, făptura lui întreagă...

Ce mare și sublim era părintele Ghermănuță!... Ce mic și netrebnic mă găseam eu față de dânsul.

Fără voe, îmi descoperii capul și, în imensitatea deșartă, tăcută și plină de umbră, ca

spre rugăciune, plecai fruntea mea în fața răsăritului...

Odată cu noaptea sosirăm și noi la schit. Și de n'ași fi fost biruit de oboseală, ași fi avut poate destulă vreme să-mi las și inima și sufletul să guste farmecul tainic, cu care liniștea sfântă învâluie în noapte acest adăpost al rugăciunii și al păcii, pe care lepădarea de cele lumești l-a îngrădit cu prăpăstii fără de fund și cu codri făr' de lumină... Și totuși, dela hotarele dinspre răsărit ale pământului adormit, peste adâncurile oarbe ale nopții, geana lunii înflăcărate trimetea lungi raze de lumină mută și rece, care se topeau pe luciul aerian al turnului neclintit... Ai fi zis că, în văzduhuri, mâna celui atotputernic aprinsese o candelă de străjuire pe un mormânt pustiit și părăsit... De pîmprejur și din depărtări nehotărîte, umbre negre se desprindeau din noapte în răstimpuri și, lunecând grăbite, se mistuiau pe rând în ușa luminată și larg deschisă a bisericii, după cum, în flacăra unei lumini aprinse în întuneric, năvălesc și se mistue, orbi, fluturii hipnotiazți... Din lăuntru gol, înalt și sec al bisericii, glasuri, acum prelungi și tremurătoare, acum trunchiate și repezi, porneau spre afară și trezeau văzduhurile târzii și adormite... era ceasul al noulea, ceasul de sară al sfintei vecernii, care aduna spre rugăciune, în casa Domnului, pe smeriții și credincioșii închinători ai pustiului...

Când părintele Ghermănuță păși din întuneric

în fășia de lumină, ce izvora pe ușa larg deschisă a bisericii, se opri pe loc își întoarse fața spre catapiteazmă, își luă comanacul din cap și, după toate regulele darului său, de trei ori își făcu cruce și de trei ori se înclină, ca spre metanie, în fața icoanelor sfinte, ce păreau că-l văd și că se uită la el din fundul depărtat al bisericii...

Descălecai dinaintea chiliei părintelui Ghermănuță, și pănăce să leg deocamdată pe Pisi-çuța de un stâlp al cerdacului, părintele Ghermănuță scotoci, nu știu pe unde, găsi și scoase cheia dela ușă, descue și, când fu să intru și eu în lăuntru, părintele Ghermănuță, după ce-și așină într'un cuiu din tindă traista cu ciuperci, aprinse o lumânare subțire de ceară galbenă, pe care o lipi de marginea știrbă de deasupra unui sfeșnic de alamă, tot galbăn... N'ași putea hotărî cu un singur cuvânt mirosul ce domnește în orice chilie de călugăr: curat a tămâe nu miroasă și nici curat a piper negru, ba nici chiar curat a dohot; dar desigur că miroasă curat a toate acestea la un loc!... Și fiindcă părintele Ghermănuță, cu înseși slăbănoagele și muritoarele sale mâni își clădise chilia din dărămăturile uscate ale pădurilor lui Dumnezeu, apoi chilia eșise cam după măsura mărunță a harnicului ei întemeetor; și dacă, întrând, trebuia să pleci capul, apoi aceasta nu însamnă altăceva, decât că părintele Ghermănuță îi dăduse ca înălțime întinderea făpturii sale înseși, numai cât cu comanac cu tot; și dacă erai silit să te așezi cam lăturiș

spre a-ți strecura grosimea trupului prin îngustimea ușii, apoi aceasta iarăși nu însemna altăceva decât că tot părintele Ghermănuță luase, drept măsură, lățimea tot a făpturii sale, numai cât cu mâinile 'n șolduri... Drept în față, într'un cuiu, un șirag de metanii de os cafeniu; deasupra o icoană în stil rusec, închipuind pe Maica Domnului în colori, cu copilul Isus în brațe, și închisă între privazuri late de lemn negru și lustruit, la care păreau a se fi închinat nenumărate neamuri de muște băștinașe, ce văzuseră pe rând lumina vieții și întunericul morții sub acoperemântul binecuvântat al părintelui Ghermănuță. Intre cele două ferești dela stânga, o masă de brad, alb odată, dar mohorât acum de vremuri; și pe masa, pe cât de scurtă, pe atâta și de îngustă, un mare ceaslov legat în piele neagră, împodobit la mijloc cu o cruce, iar pe margini cu chenaruri de poleială galbenă; în colțul stâng de lângă ușă, un dulap în canaturi și frate mai mic cu masa, păstra poate, sub încuetoare, lucrurile mai ferite ale părintelui Ghermănuță; în colțul din fund și dinspre dreapta, patul cu macat de lăvicer, cuprins deasupra, și intocmai pe măsură, de o saltea subțire îmbrăcată cu pistră vargată cu roș; la căpătăiu un cultuc înfațat cu cit, ale cărui flori albastre sau roșii deabia mai mijeau de sub lustrul problematic, pe care vremea sau, poate, chiar barba și părul părintelui Ghermănuță îl așternuse peste ele; drept perne de părete, însuși părețele găl-

biu și coșcovit; iar între capătul dela picioarele patului și între soba ce se tupila, înghemuită, în colțul din dreapta al chiliei, o ladă de Brașov, cu zugrăveli albastre, roșii sau verzi, care își avea în regulă actul său de vârstă scris cu boia albă, din josul lăcății pântecoase și ruginite, în mari țifre arăbești; cel puțin, veleatul 1793 nu putea să însemne altăceva, decât mitrica de naștere și de botez a lăzii cu multe zugrăveli a părintelui Ghermănuță. Pe lada acoperită cu o velință, stăteau așezate și frumos păturite straele mai de zile mari ale părintelui Ghermănuță; iar deasupra, peste strae, străjuia în picioare și neadormit un comanac nou, îmbrăcat cu șiac cafeniu.

— Știi că-mi place grozav chilia sfinției-tale, părințele? zisei eu călugărului, care se plecase pe un genunchiu și umbla să descue lăcata dela ladă; — mare lucru să nu mă fac și eu călugăr, când oiu mai îmbătrâni.

— Să-ți ajute Dumnezeu, domnule; da'... dă, vezi dumneata, are și călugăria năcazurile și greutățile ei, și n'o poate duce oricine cu toate ale ei.

— Ce necazuri? ce greutăți? părinte? Să te duci la biserică, să te închini, să te rogi lui Dumnezeu... Alte, ce greutăți și ce necazuri mai poate avea călugăria?

— Așa-i, domnule, așa-i; da'... dă, are și ea năcazurile și greutățile ei, mai afirmă încă odată părintele Ghermănuță, scoțând din ladă un o-

ghial aproape nou de buhur roș și punându-l pe capătul despre ladă al patului; — că, dă, — urmă el, mai scoțând și o pernă îmbrăcată tot cu cit înflorit și punând-o peste oghial; — și călugării sânt oameni... Când se despart de lume, parcă-și lasă ei în lume toate păcatele lor, după cuvântul evanghelistului? Nu, domnule! Mai aduc dintr'insele și la călugărie. Dă... sântem și noi oameni, închee călugărul încuind lăcata și punând cheia sub velință.

Puse perna la căpătăiu, cultucul mai deoparte, desfăcu și întinse oghialul pe pat și așternutul fu gata.

— Da' cu iapa ce-om face, părințele?

— N'aveți grijă, domnule, regulăm noi toate, acu.

Și eșind afară, se întoarse peste câteva minute cu toată jăchila Pisicuții în brațe și-o puse jos în tindă, mai deoparte.

Peste alte câteva minute, Pisicuța se găsea frumos și liniștit încvartirată pentru noapte, sub un mic șopron de scânduri, legată de un țărură bătut în pământ și cu o sarcină zdravănă de iarbă proaspătă dinainte, adusă de părintele Ghermănuță, el știe de unde.

— Da' poate v'a fi și dumneavoastră foame, zise el, după ce ne întoarserăm din șopron în chilie, dacă'ți vra, s'a găsi și pentru dumneavoastră ceva.

— Fiindcă sânt în gazdă la sfinția-ta părin-

țele, apoi vreau tot ce vrei și sfinția-ta: chiar mâncare dac'ar fi.

Luă iute ceaslovul de pe masă și-l rezemă în picioare pe fereastră, descue tot iute dulapul cel mic în canaturi, și într'o clipă masa fu gata: câteva foi late și rotunde de podbal cu zglăvoace și boișteni uscați pe vatră, câteva masline străvechi pe fundul unei farfurii cu margini albastre și crețe; în fundul unei străchini smălțuite, câțiva hribi cu undelemn, oțet și usturoiu; mai deoparte, fălii de pere și de mere uscate la soare, cu câteva nuci printre ele; nelipsita pâine cu gingini pe amândouă părțile, dar fără furnicile și fărmațurile albe de hribi reglementare; iar în mijlocul tuturor și mai răsărit decât toate, se înălța, cu oarecare conștiință despre înșămnațtea sa, șipul cu rachiu.

— Apoi bine-am găsit, părințele, noroc și bucurie să dea D-zeu! Binecuvintează! zisei eu, făcându-mi cruce și punând la gura stecla cu rachiu.

Și până ce părintele Ghermănuță șă-și facă, și el cruce și să rostească binecuvântarea cerută de împrejurare, aproape un sfert din stecla cu rachiu se și mistui sfârâind în adâncurile bântuite de secetă ale gâtului meu... Era un rachiu dumnezeesc!...

— Să știi, părinte Ghermănuță, că, hotărît, mă fac călugăr când oi mai îmbătrâni, zisei eu cu încredințare, întinzându-i stecla cu rachiu.

— Dă, Domnule, să-ți ajute cel de sus, răs-

punse el, ducând stecla la gură; da... încheie părintele Ghermănuță, luând stecla de la gură și stergându-și în două părți mustețile-i încâlcite, cu mâneca cenușie a antereului său de lăstrică, — vezi d-ta, are și călugăria necazurile și neajunsurile ei...

— Eeee!... Apoi asta-i chiar fățarie, părinte Ghermănuță... Cu asemenea rachiu, cu asemenea zglăvoace și, mai alés cu asemenea salată de hribi, ce mai vorbești sfinția ta de necazuri și de neajunsuri?... Da, se vede, c'așa-i făcut omul, să cârtească totdeauna, și să nu mai fie mulțămît niciodată...

— Așa-i domnule, da vezi d-ta, zglavoacele trebuie să le prinzi de prin baltă, hribii să-i aduci de la pădure, usturoiul să-l semeni și celelalte să le cumperi... și când n'ai cu ce?... Ia, vai de capul nostru, cum mai trăim și noi; chi-purile, avem și noi câte trei lei, o litră de brânză, o sângeacă de rachiu și 25 dramuri de untdelemn la lună și câte-o pâne la săptămână! d'apoi cu atâta ce poate să facă un om?... să moară ori să trăiască?...

— Au doară, nu numai cu pâne va trăi omul, ci și cu cuvântul lui Dumnezeu, zice evanghelistul, părinte Ghermănuță; de ce, prin urmare, n'ar posti un călugăr macar patruzeci de zile pe lună după pilda Mântuitorului și Dumnezeu-lui nostru Isus Hristos în deșert, pentru păcatele oamenilor, fără ca, cu toate acestea, să poată fi ispitit de satana?

Și fiindcă boistenii și zglăvoacele, cu podbal cu tot, erau prea sărate și-mi făcuseră sete, îmi mai astâmpărai gâtul cu o dușcă de rachiu... Era un rachiu dumnezeesc!...

Și, iarăși, fiindcă nucile uscate, pe care părintele Ghermănuță le strica și le mânca mezul cu o îndemănare de veveriță, se vede că, iarăși, făceau sete, apoi și părintele Ghermănuță îi trase, și el, un gât zdravăn tot de rachiu.

— Apoi, vezi d-ta domnule, răspunse el într'un târziu, ștergându-și în două părți mustețele-i încălcite, cu mânica cenușie a antereului său de lăstrică; — vezi d-ta, pe vremea aceia se făceau minuni, și sfinții Apostoli și mucenici le arătau oamenilor calea cea dreaptă, și oamenii erau buni și drepți, nu ca astăzi zavistici, pizmătariți, clevetitori, hrăpăreți, răi și cârtitori...

— Și, îl întrerupsei eu, urmându-i mai departe reflexiunea sa biblică, — se săturau noroadele cu cinci pâini și doi pești pe malurile Ghenesăretului, și tot mai rămâneau douăsprezece coșuri de fărămături; și leproșii se lecuiau în scaldătoarea oilor, și schivnicii se mulțâmiau cu lăcustele fripte, pe care le vânau de prin nisipurile arzătoare ale Iordanului, și păzitoarele de capre de prin văile Chedronului năzuiau la treapta de sfinte mucenice...

Și cine știe unde s'ar fi oprit avântul meu biblic, spre lauda sfintelor vremuri, dacă părintele Ghermănuță, căruia începuse a-i sticli ochii

și a i se înroși vârful nasului, nu m'ar fi întrerupt.

— Că bine mai știi, domnule, cele bisericesti; parcă le zici de pe carte.

— Apoi, de-a puterea-hi, părințele, sânt și eu o leacă de dascal la oraș, zisei eu mândru, oarecum, de treapta, la care eu însumi mă înălțam.

— La care biserică, domnule?

— La Sf. Ioan Domnesc; știi... la biserica din deal.

— Ei, ei, știu; unde-i și părintele Ghiță și popa David...

— Da, da! sânt chear o leacă de cimotie și cu popa David și cu părintele Ghiță.

— Ce mai preoți de ispravă, domnule! Parcă-niște vlădici, așa giubele de mătase blănite cu samur au pe dâșii!...

— Ba, încă și ce anteree de cutnie, ca acelea.

— Ș'apoi se poartă încinși cu colane de catifea cu patfale de argint suflate cu aur; mă rog, curat niște vlădici; doar i-am văzut eu.

Și-i mai traserăm câte un gât de rachiu...

— Da' potcapice! Ai văzut ce potcapice au, părinte Ghermănuță?

— De castor de cel bun și cu lustru pe dânsesele de strălucesc la soare, de parc'ar fi unse... Și cu cruce amândoi...

— Apoi se'nțelege, dacă-s amândoi stavrofori!...

— Da' barba popii David? Ce mai barbă, domnule! leit Sfântul Neculai...

Și părintele Ghermănuță îi mai trase un gât de rachiu, fără să mă mai poftască și pe mine și fără ca, de astădată, să-și mai șteargă mustățile în două părți cu mâneca cenușie a antereului său de lăstrică.

— Barba părintelui Ghiță, urmă el, nu-mi place; îi prea scurtă și spârlichetă, ș'apoi rară de i se vede pielea prin ea; nu-i vorbă că nici nasul popii David nu-mi place fiindcă-i cârn; nasul părintelui Ghiță-i mai frumos... Da' nu mai guști o leacă? zise el, întinzându-mi sticla cu rachiu; gustă, dascăle, că doar aista-i rachiu călugăresc, nu bulearcă de care beți voi pe la târg; bea cât vrei, că doar mai am; nu s'o încheet lumea 'n sticla asta.

Pusei sticla la gură și gustai.

— Strașnic rachiu, părințele, strașnic rachiu, zisei eu, dregându-mi glasul și punând sticla pe masă.

Și pentruca să se încredințeze de adevărul ziselor mele, mai trase și el o dușcă; apoi, punând sticla în zarea lumânării, se uită prin ea lung și tăcut; apoi dându-i o tiflă:

— Na!... că nu mai ești bună de nimic!...

— Deșărtăciunea deșărtăciunilor; toate sânt deșărtăciune pe lumea asta, părinte Ghermănuță; da' ce ți-a făcut biata sticlă de-i dai cu tifla?

— Na! zise el mai dându-i o tiflă; păcătoaso și mangosito! Da' așa te-am învățat eu să fii?

îî!... pârlita dracului! Din roșie și frumoasă ce erai, te-ai făcut galbenă și oftigoasă... ptlu!...

— D'apoi că doar Sfinția-ta ai oftigit-o; de ce ocărăști degeaba biata steclă?

Și eșind iute cu dânsa afară din chilie, îl auzii descuind ceva, încuind ceva, și iute se întoarse cu ea plină...

— C'apoi eu i-s doftoru', măi dascăle; ce credea ea, mangosita, c'are să-mi zacă de oftigă pe masă?... Trage-i, dascăle, c'aista-i proaspăt.

Pusei sticla la gură și mă prefăcui că-i trag; dar părintele Ghermănuță îi trase cu toată inima.

— Da' tu, mă dascăle, ce hram ai la biserica lui Sfântu' Ioan Domnesc, din deal, unde-i — îl întrerupse un sughiț — unde-i... cum îl cheamă? spune, dascăle... cel cu... — alt sughiț — crucea și pafdalele?...

— Popa David...

— Cel — scui pă spre stânga — cu barba spârlichetă?...

— Da, cel cu barba spârlichetă...

— Da' — alt sughiț — cel cu potcap și cu na... has?...

— Părintele Ghiță...

— Nu, mă, da... hascale... cel cu nasul că... hârni.

— Apoi popa Ghiță, cel cu barba ca Sf. Neculai.

Sticla cu rachiu începuse a da iar în oftigă...

— Da' tu la ce strană că... hânți la Sf. Ioan din deal?

Și cu dreapta-i molatică, greoaie și fără cumpăneală arătă, vag și cam cruciș cu înălțimea nasului său, spre un deal închipuit.

— D'apoi că doar eu nu-s la strană; eu îs cu lumânările, cu clopotele, cu măturatul bisericii...

— Da' ison știi tu să ții, mă... hă?

— Ei! Așa oleacă de ison!...

Și de unde nici nu mă așteptam, numai unde nu mi se răstoarnă părintele Ghermănuță pe spețea scaunului, unde nu-și drege glasul și-și netezește barba, unde nu-și înfige ochii săi albaștri, mici și scânteetori în podele și unde nu începe:...

„Dooooaaa goagoagoa hoahoa mneee ghee gheeee...

— Da' ține, mă, da... hascale, isonu'...

— Năăăăăă...

„Striiii gaaa haaa gaaa taaaam căăăgăăă trăăă tiii ghii ghii hii hiii neee gheee heeee...

— Mai sus, da... hascale...

— Năăăăăă... și țineam isonul mai jos.

„Aaaaa gaaagaaa haaahaa uuuu huuuuziiii măăă găăăgăgă doaoao goao hoahoa mneeee ghee ghe hehehee...

— Mai jos isonu' da... hascale.

— Năăăăăă... și țineam isonul mai sas.

„Șiiii ghiii măă hăăhhă miiiiiluuu eeee ghe ghe heheee șteeee gheee heeee...

— Da' strașnic ghiers părinte Ghermănuță!! Halal de organ!... Așa mai înțeleg și eu!...

Un glas ascuțit de oțel atârnat în sec țipă scurt, de afară, sub lovitura repede și fără de veste a unui ciocan metalic...

— Toacă, părinte Ghermănuță...

— Toa... toa hoaoa hoacă de polo... po... po looo looo... plooo... hoșniță! las' să toa... hoace!...

Voia, adică, părintele Ghermănuță să spună toacă de polunoșniță.

La răstâmpuri deopotrivă de depărtate, aceiași glas de oțel atârnat în sec, de trei ori țipă de afară sub lovitura de trei ori repetată a aceluiași ciocan...

O puternică și nevăzută suflare, venită parcă din depărtări misterioase, trecu pe fața descompusă a părintelui Ghermănuță și roșăța vânăta ce-o acoperea se mistui, sub vâlul palid al unei smerenii ce cuprinse chipul lui întreg; și în întreaga lui făptură, o luptă uriașă ai fi zis că s'a încins între înger și demon. Dădu să-și facă cruce și deabia izbuti să îngăimeze și să țese, cu dreapta-i neputincioasă, pe fața trupului său, chipul stâlcit al unei cruci...

Gemu ca un taur...

Apoi, pe o gamă fantastică și cu iuțala unei grindini metalice, un fel de melodie alcătuită din notele cele mai de sus ale scării muzicale începu a izvorî în grupe meșteșugite de țipete ascuțite, sub loviturile aceluiaș ciocan pe oțelul atârnat în sec...

Părintele Ghermănuță dădu să se scoale și rămase pe loc...

Capul îi căzu pe piept... ai fi zis că se roagă în gând...

Încă trei lovituri obosite, și glasul de oțel al toacii se stânse în noapte...

Părintele Ghermănuță rădică încet capul și cu ochii stânși se uită rătăcit în toate părțile... se apucă cu o mână de speteaza scaunului, cu alta de colțul mesei și stătu un moment... plănuia ceva... Apoi, fără veste, cu o opintire desnădăjduită, se sculă în picioare, răsturnând scaunul; se cumpăni un minut, sprijinindu-se cu stânga de colțul mesei... apoi își făcu vânt și, cu un pas uriaș, ca pentru dânsul, se repezi spre ladă... s'ar fi sfărmat de nu-l prindeam în zbor... Făcui ce putui: îl luai în brațe ca pe un copil și îl culcai pe lada prea lungă pentru el; luai straele frumos păturite și le pusei pe dulap, iar sub cap îi vârîi cultucul cel mic de cit lustruit și, în mai puțin decât s'ar spune, lada începu să se cutremure sub horăitul cu multe gorgoane, izvorît din organul puternic al părintelui Ghermănuță...

Adâncurile tăcute și largi ale miezului de noapte se umplură deodată de glasul jalnic și prelung al clopotului...

„Vivos voco“...

Și călugării, ca umbre negre rupte din întineric, se mistuiau în ușa luminată și larg deschisă a bisericii...

„Mortuos plango“...

Și părintele Ghermănuță dormea dus pe lada de Brașov...

„Fulgura frango“...

Și horăitul de tunet al părintelui Ghermănuță era parcă sfărâmat, în răstâmpuri, de urletul de aramă al clopotului...

Ce mic și nêtrebnic era părintele Ghermănuță!!...

Nu-i vorbă, că lucru tocmai mare nici eu nu eram!

Când și cum, n'ași putea spune, destul că mă trezii culcat în pat și vârit subt oghialul de buhur roș al părintelui Ghermănuță, cu capul pe perna îmbrăcată cu cit înflorit... Suflasem în lumânare... Adormii.

Nu știu hotărît, dacă și în timpul somnului ținusem sau nu ison părintelui Ghermănuță, căci totul trecu *in ictu oculi*, după cum toate trec, când se nimicește conștiința vieții reale.

Mă trezii cu soarele sus și cu părintele Ghermănuță nicăiri; iar în locul, unde dormise el, pe lada de Brașov, straele lui mai de zile mari stăteau așezate și frumos păturite, având deasupra lor, spre străjuire, nelipsitul comanac nou îmbrăcat cu șiac cafeniu:

Cea întâiu vizită pe care o făcui, eșind din chilie, fu la Pisicuța subt șopron. Când îmi simți pasul, întoarse capul și se uită la mine cu toată bunătatea inteligentă a ochilor săi negri și mari.

Părintele Ghermănuță avuse grijă, de mâncate, să-i pună dinainte un alt maldăr de iarbă proaspătă și înflorită.

Pe o porțiță de din dos, eșii în grădinile largi ale Schitului. Din vale și până'n zare, cât puteai prinde cu ochii, pe înclinarea lină a costișii, copaci roditori de toate soiurile răsăreau dela brâu în sus, din fânațul înalt și înflorit; iar frunzișul lor puternic, cu clipiri de poleială verde-închisă, se clătina domol în aerul limpede și larg, subt adierile ușoare și nevăzute ale unui vânt de răsărit; subt mângâerile acelorași adieri, fânațul adânc se mlădia în valuri molatice, scânteeri de rouă aprinsă în lumină de soare... Glasul sec al erburilor trezite de vânturi umplea depărtările și fluturi rari, albaștri sau galbeni, ca atâția fulgi de cer sau de lumină, însuflețeau văzduhurile cu zborul lor nestatornic...

Cu greu, dar totuși urcai, ca înnot, prin această mare adâncă de floři, până pe sprințeană înaltă și arcuită a colinei. În fund, departe, spre apus, munții peste care călcasem, se desfășurau până dincolo de hotarele ochiului, ca un nemărginit amfiteatru frământat parcă de valuri uriașe, peste a căror întindere viorie răsăritul aruncase un văl străveziu și fin, țesut din raze subțiri de soare... Jos în vale, Schitul se tupila după dese și înalte pâlcuri de verdeață și, numai prin rariștea frunzișului mișcător, albeața curată a chiliilor mai străbătea, sclipind pe furiș, până la mine; iar în deșertul cerului, crucea singuratică

a turnului bisericii se înălța neclintită, ca o stea scânteietoare tăiată pe un fund de azur... Spre dreapta, din văile umbroase ale munților Tazlăului, cu piscuri pierdute în pulbere de lumină, negurile albe se înălțau spre văzduhuri și-și topeau în aer creștetele lor, ca fumul ce s'ar ridica din o jertfă colosală, aprinsă de natură pe altarele sale, pentru atotputernicul său ziditor!... O fâșie cotigită și lungă fără sfârșit de aburi străvezii și albi însemna, din apus spre răsărit, cursul fără odihnă al Nichitului, și numai sclipiri scurte și fugătoare de lumină vie mai vedeau până la mine lunecarea lui grăbită și fatală... Și peste toată această încremenire strălucită și imensă, ca peste întăile ape ale creațiunii, un singur spirit mai plutea... era spiritul meu... Și în sânul acestei firi răsărite ca subt puternicul „fiat“ al lui Dumnezeu, o singură inimă mai bătea... era inima mea!...

.

Venisem la Schit cu hotărîrea să stau câteva zile, fără să pun la socoteală firea mea nestatornică și iubitoare de pribegie... Și când îmi aruncam ochii spre negurile munților din miazăzi și când închipuirea mea străbătea în taina lor adâncă și liniștită, mi se părea că ceva mă soarbe, că întreaga mea ființă se subție, ca suptă de o gură nevăzută și că nu rămânea din ea decât ceva sec și neînsuflețit. Niciodată n'am simțit mai aveau îndoita alcătuire a fapturii mele, decât

atunci când am privit din depărtare taina ademenitoare a pustiului și a singurătății...

Adouazi dimineață, odată cu zorile, legănat de eterna gebea a Pisicuții, mă îndreptam spre tăriile neguroase ale munților din miazăzi.

S I N G U R

— Domnule, îmi zisese părintele Ghermănuță la plecare, nu era rău, să mai fi zăbovit dumneavoastră câteva zile la noi, că-i tocmai la primentul luminii și vremea poate să se schimbe; și de v'a apuca ploaia 'n pădure, apoi are să vă fie greu de tot; și, mai ales, cum nu cunoașteți dumneavoastră drumul, se poate întâmpla să rătăciți, că potecile se tae și se încrucișează între ele, de nu le mai dai de capăt.

— Cu-atâta mai bine, părinte Ghermănuță, îi răspusesem eu, încălecând, — că doar n'am plecat de-acasă cu gândul să merg pe drum bătut și nici n'am făcut învoială cu stihiiile, ca să-și iee căciula dinaintea mea; treaba potecilor, să se tae și să se încrucișeze între ele cât or pofti, și treaba luminii, să se primenească, dac'o gădila 'ntre spete.

— C'apoi drept ți-oiu spune, domnule, că chisnovat om mai ești.

De eram sau nu chisnovat, treaba părintelui Ghermănuță; iar de nu-mi păsa de încrucișatul potecilor și de primentul luminii, aceasta era treaba mea. Și cum să nu fi fost treaba mea,

când mai ales desagii mei se lecuiseră pe deplin de oftiga de care zăcuseră, și-și recăpătaseră din nou vechea și îmbelșugata lor rotunzime... Pentru leafa pe câteva luni înainte, părintele Ghermănuță îngrămădise, pe fundul unuia dintr'inșii, foi late de podbal rotund pe care stăteau așternute și mumificate, după cum pe fiecare le apucase vremea și le încremnise fierbințeala vetrii, popoare întregi de zglăvoace căpăținoase și de boișteni cu ochii holbați. O legătură cu felii de pere și de mere zvântate la soare, mai pântecoasă decât un egumen, ținea cumpănă, în celalalt desag, zglăvoacelor și boiștenilor dimpotrivă; și, tot pentru cumpăneală, împărțise părintele Ghermănuță, de o parte și de alta, ouăle răscoapte dela găinile unui sat întreg; iar golurile dintre calabâcul meu de tot soiul erau îndeplinite cu nuci guralive care, frecându-se între ele, tușeau în cor și în cadență, bătând parcă tactul gebelei legănate a Pisicuții mele. Pisicuța, de altă parte, nedumescărită asupra gălăgiei ce se făcea îndărătul său, întorcea capul din când în când și împungea cu botul în desagi, cașicum ar fi voit să pună nucile la ascultare; nucile însă, cașicum i-ar fi făcut în ciudă, tușeau mai tare și țipau mai ascuțit. Iar de cumva se oprea în loc și se scutura, voind să arunce cât colo acel bocluc de pe spetele sale, nucile țipau și mai ascuțit și făceau o gălăgie infernală; și astfel Pisicuța, neputincioasă și desnădăjduită, după ce stătea

un minut pe gânduri, își relua, indignată, gebeaua întreruptă; iar nucile, scoborând glasul, tușeau în cor și în cadeță și băteau înainte, vesele parcă, tactul gebelei legănate a Pisicuții mele. Vr'o trei pâni cu gingini aspre și un șip de rachiu călugăresc, cu îngrijire astupat și pus la loc mai de fereală, alcătuiam, cu îndesțulare și prisosință, proviantul de drum al pribegiei mele.

— Iaca, domnule, mai zisese părintele Ghermănuță, vârându-mi și o săcure în desagi, iaca, — poate să aveți nevoie de tăet vr'un lemn pentru foc, ori pentru altăceva... nu știi cum vine vremea în pădure; când pleci la drum, nu-i rău să te îngrijești de toate...

Bietul părinte Ghermănuță!... Ar fi fost în stare să-mi dea și rasa din spete... Atâta dragoste prinsese el pentru mine într'un timp așa de scurt!...

— Foarte mulțumesc părinte Ghermănuță, foarte mulțumesc, mai rămâi sănătos și să ne vedem cu bine, zisesem eu, dând călcăe Pisicuții.

— Să mergeți sănătoși și Domnul să vă aibă în paza sa, încheese părintele Ghermănuță, închinându-se până la pământ și rădicând mecanicește dreapta spre comanac cașicum ar fi voit să-și iee căciula din cap.

Și legănat de eterna gebea a Pisicuții, mă îndreptam, odată cu zorile, spre țăriile dimpo-trivă ale munților din miazăzi.

Iar când, din depărtare ca de-o bătae de pușcă

întorsei capul și mă uitai îndărăt, zării pe părintele Ghermănuță în poarta Schitului, stând încă neclintit și uitându-se cu jind în urma mea; apoi cenușiu și mărunț, cum era, se topi în zarea cenușie a depărtării...

Mergeam singur și tăcut.

Respirația aburoasă și nemărginită a nopții aruncase un lînțoliu subțire și străveziu de neguri albe peste pârăul care, tremurând parcă de frig pe pietrele-î reci, luneca cu murmur grăbit și, ca o îngustă năframă, întinsă pe lungul nesfârșit al văii largi, își pierdea cursul în taina depărtată a răsăritului.

Noianul de lumină trandafirie al zorilor cuprinsese tot cerul din calea soarelui ce se vestește, iar peste adâncurile albastre ale văzduhului, ca niște iuți și trecătoare gânduri amare ce ar fi umbricit în răstimpuri ochiul nemărginit și limpede al lui Dumnezeu, fulgi singuratici de nouri albi, tiviți cu lumină pe margini, lunecau molatic și tăcut pe depărtate și nesimțite adieri de vânturi... Firea toată părea cuprinsă de o solemnă încremenire și florile răzlețe, care însuflețeau întinderea cu multe fețe a prundișului mort, sfioase și nemișcate, își înclinau spre pământ fruntea lor strălucită, sub greutatea scânteețoare a bobîțelor de rouă... Ai fi zis că fecioarele își plecau cu evlavie spre închinare, în templul sfânt al Naturii, capul lor virginal în fața Celui Atotputernic...

Iar spre țăriile cerului înalt, cași atâtea fă-

clii aprinse de făptură în cinstea ziditorului său, se rădicau, drepte și neclintite, vârfurile ascuțite ale brazilor, poleite de întâile raze ale soarelui curat și rece...

Și glasul de pretutindeni al tăcerii sfinte și neturburate, cași-o cântare umilită de laudă, izvorită din adâncul inimii neprihănit al firii, se îndrepta, în accente misterioase, către îndurarea fără de hotare a Celui Prea-Înalt.

Lăsasem demult îndărătul meu orice urmă de viață omenească și, rezemat pe cunoștințele geografice ale Pisicuții, urcam în pas de voe și fără grijă suișul când mai repede, când mai trăgănat al câte unei poteci, ce-și furișa șerpuitu-i umbros sub taina neturburată a pădurilor... N'am fost niciodată grozav de tare în știința geomolnicelor și nici în a mâinii lui Damaschin; și putea prin urmare lumina să se primenească, fără știrea mea oricât ar fi poftit, și tot fără știrea mea să-și încrunte cerurile sprânceana și să-și verseurgia lor asupra capului meu... Ceiace însă începea să se adeverească, erau potecile, care — după spusa părintelui Ghermănuță — se încruciau și se tăiau între ele, de nu le mai dădeai de capăt...

Și deși în împrejurări grele filozofia nu m'a părăsit, cu alte cuvinte deși eram încredințat că și potecile, ca orice lucru în lumea asta, trebuiau să aibă mai la urmă un capăt și un sfârșit,

totuși o nemărginită și neputincioasă ciudă mă cuprindea, când vre-una din ele, cu apucăturile ei de femei vicleană, mă purta după voce și de nas până la hotarele murelor sau ale ciupercilor, ș'apoi deodată, cașicum cineva i-ar fi tăiat capul, se curma, își dădea sufletul și murea la marginea vre-unui desiș încâlcit și întunecos al pădurilor...

Ce să faci în asemenea împrejurări?... Stai nedumerit și, cel mult, dacă-ți este îngăduit să dorești de a te afla și tu sub pielea biblică a vre-unui profet, spre a-ți fi și ție dat să pui soarelui mâna în piept, să-l țintuești în loc pe ceruri și să-l îndatorești de a nu se mișca un pas mai mult, până ce nu vei fi găsit o potecă cinstită și fără viclenie în suflet, care să te scoată cu ziua la vr'un limpeziș.

Astfel mă socotii foarte jignit de părtinirea dreptății cerești, care hărăzește darurile atotputerniciei sale numai celor aleși... Dar, însfârșit, ceva trebuia să fac, și făcui! mă lăsai la pro- nia întâmplării, un fel de zeitățe oarbă, dar care vede mult bine decât zeitățile cu ochi și cu care totdeauna m'am înțeles cași cu un vechiu și credincios prietin...

Mulțumită, deci, acestei zeități prielnice mie, mă trezii peste puțin cu Pisicuță cu tot în inima unor codri de două ori seculari, de unde orice urmă de potecă, aproape, dispăruse de sub co-pitele Pisicuții...

Descălecai să odihnesc...

Și de unde mă așteptam ca fiorii reglementari de groază ai pustiului și ai singurătății să-mi străpungă inima cu un fier aprins, dimpotrivă o liniște senină, un soiu de cerească beatitudine îmi cuprinse ființa mea întreagă... O pătură groasă de întunerice greu îmi păru că se desprinde și că mi se rădică de pe suflet și de pe inima mea care, ușurată ca de subt lanțurile zgomotoase ale unei grele închisori, începu să bată în voe, cuprinsă de simțiri streine de dansa până atunci... Și de ce n'ar fi fost așa? Oare nu scuturasem eu de pe suflet și de pe inimă grijile cicălitoare și ridicule ale vieții de toate zilele? Oare din ochii mei nu se ștersese, ca prin descântec, priveliștea deșăntată și vrednică de milă a nemerniciei și stricăciunii omenești? Nu eram eu slobod să cuget, să simt, să râd, să plâng, să țip, să mă mișc sau să mă dau de-a tumba, în toate chipurile și după toate îmboldirile nestrinite ale propriei mele firi? Cine avea mai nemăsurată putere decât mine asupra nemărginirii mute și solemne a singurătății și a pustiului? Mi se părea că firea întregă, dela țânțar și până la urs, datoare era să cinstească în mine pe regele său atotputernic; căci singurul stăpânitor, de obârșie divină, eram numai eu, în ceasul acela!

Incălecai și începui a urca la deal pe drum aproape fără de urmă... Pisicuța se opintea din

greu și răsuflea des... Deodată se opri ca trăsniță din mers și eu tresării ca deșteptat fără de veste din somn. O stâncă amețitor de înaltă și dreaptă ca un părete căzuse, parcă, năprasnic din cer și tăiase capul drumului pe care urcam la deal... Iar în timp ce eu mă scărpinam de ciudă, în creștetul capului și peste pălărie, Pisicuța fiindcă nu se putea scărpinga și ea ca mine, cu copita, apoi cu potcoava și tot de ciudă scărpinga și ea pământul din care pietre mărunte, măcinându-se și ciuruind, curgeau de-a-rostogolul la vale.

Dar cum nu poți, cu ciuda și cu scărpinatul, să îndupleci pe o stâncă fără de inimă și fără de suflet, să ți se dea din drum în lături și să-ți deschidă calea mai departe, deaceia și Pisicuța și eu, după o scurtă dar temeinică chibzuință, ne hotărîm să lăsăm încolo și ciudă și scărpinat și să așteptăm cu răbdare voile mai blânde ale întâmplării... Ș'apoi era și timpul. Soarele mai că pășise peste răscrucile cerului și foamea, care se învârtește — se vede — în jurul omului, cași soarele în jurul pământului, sosise și ea drept răscrucile stomacului meu și, fără îndoială, că și drept răscrucile stomacului Pisicuții...

N'aveam dinții Zgriptoroaicei din poveste și, prin urmare, nu puteam sfredeli stânca răsărită în calea mea, spre a trece mai departe; deaceia hotărîi să mă opresc și să-mi fac aici zilnicul și obișnuitul meu popas. Descălecai, dădui jos toată povara din spetele Pisicuții, îi luai frâu

din cap ș'o lăsaî slobodă, spre a-și căuta de suflet, ceiace dealtmintrelea, mă hotărîi să fac și eu... Și cum mă uitam în toate părțile, ca să fac mai de aproape cunoștință cu locul hărăzit mie de întâmplare pentru vremelnicul meu popas, mă încredințai încă odată, că tot înțelepciunea întâmpării cârmuește și regulează rostul întreg al tuturor lucrurilor...

Dreaptă cum era stânca de parcă era trasă la cumpănă, avea totuși jos și cam la mijloc, o scobitură destul de adâncă, în care cineva s'ar fi putut adăposti în larg, pentru orice împrejurarare. Pe cât de sus se pierdea creștetul ei acoperit de păduri în adâncul cerului, pe atât dela fața potecii, în jos, se deschideau pe dreapta și pe stânga, spre fundul pământului, două prăpăstii cu adâncimi fioroase, pleșuve, aspre, și cu povârnișuri stâncoase, unde smeurișul lui Dumnezeu creștea în deplina și neturburata lui voe; cu alte cuvinte, pe lângă proviantul meu de ouă, de zglăvoace și de nuci, înlesnit mie de părintele Ghermănuță cu atâta dărnicie, întâmplarea îmi mai punea la îndămână și zmeura răcoritoare și îmbălsămată a munților săi... Foarte bine!... — Dar, mă gândeam eu, unde se află zmeură și stânci, acolo se țin și urșii; și, drept vorbind, eroismul meu se simțea cam la strâmtoare, când mi'nchipuiam, că vre-un morocănos sihastru al pustiului putea veni la mine foarte grav și pe patru labe, ca să mă întrebe de sănătate, pe mine, care n'aveam decât două!... Și, într'un

punct anumit, mi se părea chiar că zmeurișul e vânzolit de o vietate puternică, ba... mi se mai părea că și un mormăit, plin de rele prevestiri, străbate depărtările până la mine... Era vântul, care clătina întinderea trandafirie și plină de soare a smidului de zmeură și poate că vre-un brad sau paltin, cu încheeturile slăbite de bătrânețe, se legăna scârțâind la suflarea aceluiași vânt... Din închipuire se naște frica, din judecată bărbăția... Cea întâiu veșnic era cu mine, cea de a doua... mai pe apucate. — Totuși, până ce să-mi iau măsurile pentru ce era să fie mai târziu, găsii cu cale să-mi așez în scobitura stâncii tarhatul meu întreg și să priponesc pe Pisicuța într'o așezătură mai largă și plină cu iarbă înaltă, de pe poyârnișul uneia din prăpăstii; căci de-ași fi lăsat-o slobodă, apoi fantastică, cum era, și iubitoare cași mine de priegie, s'ar fi luat după florile ce scânteiau pe nemărginirea prăpăstiei, la lumina soarelui de amiază, și s'ar fi prăbușit la vale de pe vre-una din nenumăratele muchi de stâncă, ce stăteau ascunse cu viclenie sub adăpostul de umbră neturburată al erburilor înalte...

...Și să fi îndrăznit cineva să tăgăduiască că toate cele nouă fericiri nu dăduseră peste mine!... Dezlegai desagii, scosei dintr'înșii vestitul meu prosop și, așternându-l pe iarbă, la intrarea vremelnicei mele locuinți, „in propatulo“, cum ar zice antichitatea, — îl râdicai sau, mai degrabă, îl scoborîi la treapta de față de masă... Am câte

odată și eu toanele mele de lux; decât mi se întâmplă aceasta tocmai atunci, când lucrul se potrivește mai puțin... Iar când mă găsii așezat turcește dinaintea îmbelșugatului meu ospăț cu tot soiul de merinde, mă simții foarte nenorocit că nu am prilejul de a pofți la masa mea pe vre-un nevoiaș de rege sau împărat, care — odată măcar în viața lui — nu s'a învrednicit să mănânce o singură frunză de potbal, cu zglăvoace cu tot, să guste rachiu călugăresc cu mirodenii de inipere și izmă creată, sau cel puțin să se fi lungit într'un cot, fără de grijă, pe iarba verde și înflorită depe răscrucile pământului!...

Sfârșii ospățul meu cu mere zvântate și cu nuci, adică cu fructe și, deci, după toate regulile înalte ale celei mai rafinate gastronomii. Strânsei rămășițele prânzului în desagi și vâraii desagii în fundul scobiturii...

Nu știu cum, dar mă simțeam parcă „la mine acasă”; și fiindcă oricine, la casa lui, trebuie să facă și ceva gospodărie, — apoi, în lipsă de covoare de Persia, așternui pe jos poclada de subt șea, răzâmai șeaua în chip de pernă lângă unul din pereții lăturalnici ai scobiturii, aninaî frâul la intrare într'o așchie mai răsărită de stâncă: în alta, și tot la intrare, acățai mantaua; ba, mi se pare, că cu un târș de brad, în loc de mătură, făcui și ceva curățenie pe dinaintea ușii... Și dacă stăpâna ar fi fost acasă, ași fi crezut că întâmplarea îndreptase pașii lui Ulyse spre peștera zeiței Calipso.. Setea mă cuprinse: sco-

borâi în zmeurișul, din care Pisicuța nu-și arăta pe deasupra decât numai vârful urechilor și, cu zmeură îmbălsămată și răcoritoare, o astâmpărai și pe dânsa.

Tăiat în față de trufașa și imensa stâncă aerieană, încins pe laturi de cele două prăpăstii, ar fi trebuit, ca să pot merge mai departe, sau să mă înalț la ceruri zburând, sau să mă scobor în Tartar de-a rostogolul; dar fiindcă nu eram gata încă pentru nici unul din aceste două soiuri de călătorie, amânai pentru mai târziu și pe una și pe alta. Rămăsei, deci, locului; cu alte cuvinte, deși ași fi putut eși din încurcătură într'un chip oarecare, mă hotărâi totuși să mă folosesc de adăpostul hărăzit mie de pronia întâmplării și să aștept aici voile mai blânde ale ei. — Și aceasta cu atât mai mult cu cât, dacă jumătate din proorocirile părintelui Ghermănuță, cea cu potecile, se adevărase, — de ce adică nu s'ar fi adevărat și cealaltă jumătate, cu primenitul luminii? Căci luna, măcar că e lună, dar mai la urmă e tot femeie; și să te ferească Dumnezeu de primenitul femeilor!... Cu ce mai de nouri groși și nestrăbătuți ochiului iscoditor nu era să astupe și să zăvorască ea ușile cerești ale sanctuarului său de misterioasă primeneală!... Câtă apă din văzduhuri nu era să-i toarne Sfântul Ilie din cap, spre a se la și a se curăți de rugina groasă, lăsată de negurile nopților pe fața ei bălăe și în părul ei blond! Câtă hodo-rogeală de tunete, ce mai vânzoleală și trâncă-

neală de pretutindeni nu era să zgudue, din temelie, gospodăria cerească!... Câte lumini nu trebuiau să-i aprindă fulgerele înaintea oglinzilor ei de senin, spre a-și cerceta mai cu deamănuntul în ele greșurile chipului său grăsuliu și sprâncenat!... Și când te gândești că eu întru nimica nu eram vinovat să duc în spete urmările acestei cochetării cerești!... Aprinsei o țigară și mă lungii într'un cot dinaintea vizunii mele...

În golul înalt de subt picioarele mele, se întindea spre răsărit noianul fără hotar al munților pitici, ce-și rădicau cu sfială, parcă, piscurile lor viorii în văpaia de aur a soarelui înflăcărat; aburi ușori și străvezii, ca o rețea alburie și subțire de ață de paingăn, împânzeau imensitatea nemărginirilor deșerte... Albastrul șters al văzduhului topit apăsa greu peste pământ, iar subt arșița covârșitoare a miezului zilei, vântul adormise obosit; frunza codrilor nu se clătina și tăcerea neturburată își întinsese pretutindeni nețârmurita ei stăpânire... Inima lucrurilor încetase de a mai bate și o sincopă colosală ai fi zis că tăiase suflarea în pieptul uriaș al Naturii... Moartea pășise, parcă, peste hotarele vieții și viața se tupilase în adâncurile cele mai din lăuntru ale firii încremenite... Și cine știe câtă filozofie nesărată și câtă poezie sforăitoare n'aș mai fi făptuit eu cu gândul în fața amorțitei, vieți universale, dacă pronia cerească nu m'ar fi dăruiat cu o neprețuită însușire: ori de câte ori mă găsesc în fața priveliștilor mari ale Naturii

liniștite, mă cuprinde numai decât sau melancolia sau... somnul, două stări ale persoanei mele, între care, nici odată, n'am făcut deosebire; căci după cum melancolia e somnul sufletului, tot așa somnul e melancolia trupului; și fiindcă nu-mi era somn, mă hotărîi să rămân melancolic...

Umbra stâncii mele de adăpost înmormântase împrejurimile depărtate într'un soi de amurg prea timpuriu care-și întindea liniștea sa neturburată până la hotarele luminoase ale zilei, ce ardea încă în toată puterea caniculară a razelor soarelui... O suflare de vânt răzleață și molatecă, furișându-se din ascunzătoarea-i răcoroasă de frunziș întunecos, se abătu fără de veste peste întinderea înflorită din fața mea; iar sub mângâerea-i ușoară și trecătoare, florile își plecară spre pământ fruntea lor drăgălașă, ca sub farmecul unei sărutări cu dor așteptate; și poate că ceiace strălucea între foile albastre ale uneia din ele, era o picătură de rouă sau... poate chiar o lacrimă de bucurie sau de durere... Oare ziditorul a toată făptura n'a așezat câte-o scântee de viață și de simțire în fiecă lucr, dela om și până la firul de năsip?... De ce, dar, n'ar plânge florile sau nu s'ar bucura și ele cu lacrimi de rouă și de ce codrii nu s'ar tângui cu glasuri de vânt? Și de ce încă, n'ar geme râurile cu eterne suspinuri de ape?... Și era în ceruri atâta strălucire, pe pământ atâta liniște sfântă!...

Un sforăit puternic și un nechezat ascuțit al Pisicuții rupse firul melancolic al cugetărilor mele și mă făcu să sar grăbit și drept în picioare și să alerg iute lângă dânsa; poate că simțise ceva... Cercetai cu deamăruntul împrejurimile... nu era nimic...

Ba cu una, ba cu alta, soarele se plecase simțitor înspre apus și întunericul peste curând avea să sosească. Mă pusei deci în cale să-mi iau măsurile pentru siguranța deplină a popasului meu de noapte, lucru pentru care dealmintrelea aveam încă destulă vreme la îndămână... Secura părintelui Ghermănuță, ajutată de puterea sălbatică a brațelor mele, făcu minuni... În mai puțin decât s'ar crede, pădurile împrejmuitoare zăceau doborâte la pământ!... Și, iarăși, în mai puțin decât i-ar trece cuiva prin minte, în fața peșterii mele și pe întinderea trebuitoare, pădurile desființate se prefăcură într'un val înalt și nestrăbătut de trunchiuri de copaci, încâlcite, la un loc, cu crengile lor. Pari lungi și deși bătuți până la pământ, în mijlocul valului, străjuiau drept și neclintiți, cu vârfurile lor ascuțite, creasta zburlită a întăriturilor mele; iar între perețele stâncii și unul din capetele arcuite ale valului meu, lăsai o strâmtă deschizătură, ca loc de intrare și de eșire. Apoi târâi în lăuntru un munte întreg de vreascuri și de uscături, care ar fi fost în deajuns să hrănească pentru veșnicie focul nestins pe altarele Vestei...

N'aveam chip, n'aveam cu ce, dar într'un par

mai înalt aş fi aninat și clasică înștiințare, care Romulus cu atâtea mii de ani o înfipsese, înainte de mine, pe zidurile cetății sale: *moriatur quicumque transiliet moenia mea...* Și ia-tă-mă, deci, în stare să stau de vorbă, peste gard bine-înțeles, cu orice sihastru morocănos și cu patru labe al pustiului munților, ba chiar, la nevoie, să am destulă vreme de a-i frige și ochii cu tăciuni, de cumva s'ar fi încumetat la vre-o călcare de domiciliu... Și dacă mai pui la socoteală securea, adică toporul părintelui Ghermănuță, și cele șase focuri ale revolverului meu cazon, apoi înțelege oricine că mă găsii îndreptățit, după ce-mi sfârșii treaba, să mă primblu, șuerând, cu mânila la spete, pe dinaintea iscusitelor mele isprăvi, și să gust în pace deplină fericirile neturburate ale singurătății... Iar când cele de pe urmă raze roșietice ale soarelui de apus poleiau încă hotarele de răsărit ale depărtărilor neguroase, deslegai pe Pisicuța din prigon și o vârîi între întărituri; îi smulsei din smeu-riș și-i adusei, pentru noapte, un braț zdravăn de iarbă fragedă și înflorită, astupai intrarea cu trunchiuri de copaci bine înțepenite și pusei, cu chipul acesta, între mine și pustiu, o stavilă nestrăbătută... Eram acasă la mine.

Curând scăpătă și soarele după cele mai de pe urmă trepte ale apusului, iar Dumnezeu umplu în urma lui, cu întunerice, cupa imensă a haosului său, dela cele mai de jos adâncuri ale pământului până la marginile cele mai deasupra ale ce-

rurilor... Și formele schimbătoare ale lucrurilor se topiră și se mistuiră în nopțe ca într'o mare întunecoasă și fără de margini... Ceasul de pace și de liniște sună tăcut de pretutindeni, și Firea amortită își plecă spre odihnă capul său... Tăcerea își întinse adâncul tainei sale până la hotarele cele mai de pe urmă ale nesfârșitului, iar din înaltul cerurilor mâna îndurătoare a Celui prea puternic aprinse milioanele sale de stele și, cu lumina lor strălucitoare, călăuzea, pe drumul fatal al veșnicei sale pribegii, calea oarbă a pământului... Susurul domol, prelung și nehotărît al tăcerii mute se râdică peste abisuri, ca o cântare fermecată de leagăn, și lumile dormeau duse pe brațe imense de întunerec... Iar peste tot și peste toate, se aprinse la răsărit, ca o candelă de străjuire, luna plină a sfârșitului de Iuliu, și prin rariștea neagră a pădurilor își trimese, până la mine, întâile luciri fantastice și mișcătoare ale razelor sale argintii, piezișe și răci... Imi descoperii capul și, plecându-mi fruntea înaintea răsăritului, îmi făcui semnul crucii.

Mă culcai și adormii repede.

Când mă deșteptai adouazi, numai după o clipă parcă de somn, băgai de samă, că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine, căci se părea că se înălțase pe ceruri, în vârful degetelor și, de peste întărituri, se uita furiș la mine, tocmai în fundul peșterii. Focul somnoros mistuia, fumegând, cel de pe urmă tăciune; Pisi-

cuța, cu câteva fire de iarbă afară din bot, dormita pe toate cele patru picioare ale sale... Dădui în lături stavila dela intrare și Țeșii afară din... vizunie. Liniște neturburată în cer și pre-tutindeni! și nici un vânt din cele patru nu-și părăsise încă culcușul său, spre a învia codrii adormiți. Peste deșertul înalt și plin de lumină al văilor adânci, numai gaia, cu țipet flămând și ascuțit, spinteca văzduhurile ca o săgeată neagră și iute. Și deși ziua era la început, soarele totuși ardea cu putere și prevestea o adevărată zi de cuptor. În zadar cercetai cu privirea întinderea cerurilor până la cele mai depărtate margini ale sale: nici-o pată de nor nu plutea peste seninu-i albastru și limpede. Soarele își acoperise fața cu un zăbranic de aburi roșietici și stihiiile păreau că plănuesc ceva în încremenirea lor. Astfel luai hotărîrea să mă astâmpăr locului, până se va alege la o parte. Potrivit, așadar, acestei hotărîri, urma să îndeplinesc, pe ici pe colea, unele lipsuri ale vremelnicii mele gospodării. Priponii pe Pisicuța într'o așezătură cu iarbă înaltă, mai largă și pe îndelete aleasă; doborîi din nou la pământ alte păduri seculare; și, cu trunchiuri, pe care nu mă pricep, cum de le mai putea pământul geui pe spetele sale, lărgii și înălțai întăriturile mele, până la punctul de a nu-i mai da mâna sfântului soare, să mi se oglindească în lăuntru, decât doar la amează. Vânturile trebuiau să-și sfărâme furia lor vijelioasă de neclintirea zidurilor de lemn ale Ge-

nuclei mele; și fie că Ciclopul vor fi lăsat sau nu vor fi lăsat urme de trecerea lor pe pământ, știam însă că cerurile și pământul vor trece, dar... întăriturile mele vor rămânea!... Oricum, dar mă simțeam mândru, și încă cu drept cuvânt; deaceia pășii mai departe spre îndeplinirea altor lipsuri deopotrivă strigătoare la cer. Știam eu, de pildă, câtă vreme era să stau locului? Ș'apoi proviantul, pe care-l aveam la îndemână, era să-mi fie de ajuns?... Atâtea probleme, care se cereau dezlegate numai decât. Inarmat deci până 'n dinți, și cu parul cel ascuțit în dreapta, plecai în pădure după ciuperci... Peste puțin, mă întorsei cu desăgii plini de hribi, de râșcovi și de nicoreți; cât despre zmeură, dacă mi-ar fi fost sete, n'ași fi avut decât să întind mâna și s'o culeg chiar de sub labela ursului. Dar ceiace băgam de samă în toiul tuturor acestor îndeletniciri ale mele, era dragostea ce prindeam, văzând cu ochii, pentru viața de sălbatec... Ba, fu chiar un moment, când n'ași fi putut spune cu siguranță, dacă vreodată fusesem în altă stare, decât în cea de față; și dovadă despre aceasta e că uitasem cu desăvârșire deosebitele forme ale nasului deosebiților mei prietini din lumea cealaltă. Și mi se părea mie că tot ce trăise altădată sub ochii mei nu putuse fi decât fantasmagoria bolnavă a unui vis, sau cel mult amintirea neguroasă despre lumea fosilelor vre-unei depărtate perioade geologice, despre care sau cetisem

undeva, sau îmi povestise cândva vre-un funebru iscoditor de oseminte vechi și antedelvianane!...

Dimineața trecuse călduroasă și sosi deameza ucigător de arzătoare. Soarele își rădicase depe față zăbranicul său de aburi roșietici și, ajuns în răscrucile cerurilor, își cumpănea, parcă, neclintit, pe albastrul șters al adâncurilor, discul său alb de lumină topită; iar din ceruri peste pământ, ca din o sită imensă, mâni colosale și nevăzute cerneau o ploae de foc mistuitor... și pământul părea cufundat într'o genune de flăcări... De prin adâncul văilor, de peste înălțimea coamelor codrului, depe întinderea scânteetoare a smidurilor înflorite, valuri străvezii de aburi sclipitori se rădicau în unde crețe și, tremurând în zare, se topeau în văpaia înaltă a cerului aprins... În turbarea ei caniculară, arșița miezului înflăcărat al zilelor de Iuliu mușca cu dinți de foc de pretutindenii, și își ostoaia setea sa covârșitoare cu cele depe urmă picături de viață, umede și vii, sorbite din vinele adânci ale lucrurilor... Și de pretutindenii, toate, într'un susur nedeslușit, sfârâiau a uscăciune!... Codrii uriași, ca o mână de vreascuri netrebnice, se svârcoleau neputincioși și țipau de usturime înădușită, subt văpaia incendiului universal. Greerul, cântăreț neobosit al zilelor de vară, amuțise, istovit, subt umbra înălțimii ocrotitoare a erburilor; veverița pusese frâu neobositei sale zburdălnicii și, cuprinsă parcă de neclintirea prefă-

cută a morții, își mistuise ființa sa în încheetura umbroasă a unei crengi aeriene. Gaia nu mai spinteca văzduhurile cu țipet flămând și ascuțit, vântul nu mai clătina frunza pădurilor, și nici un fulg de nor nu mai îndrăznea să brăzdeze cu umbra-i subțire înălțimile aprinse ale împărăției focului... Cât despre mine, lungit, cum stăteam în fundul cel mai din adânc al peșterii mele, fără teamă de priviri iscoditoare, îmi făceam socoteală, cum ași putea împărtăși posterității depărtate deosebitele simțiri, pe care le încercă cineva, când e aruncat de viu și fără păcate, în gurile de flăcări ale Tartarului! Și fiindcă Pisi-çuța, din iarba înaltă, în care stătea înmormântată până la gât, sforăia desnădăjduit, mă dusei s'o desleg din pripon și s'o aduc între întărituri. Nu mă putui, totuși, opri de a nu mă desfăta o clipă privind la lupta uriașă, ce se încinsese între ea și o muscă mare cu spetele lucitoare și verzii care năzuia, numai decât, să se adăpostească de arșița dogoritoare a soarelui, în umbra umedă a uneia din nările ei. Și cu greu ai fi putut hotărî, care dintre amândouă erau mai iscusite în strategie, — musca sau Pisiçuța? Căci, dacă Pisiçuța își apăra nasul, scuturând din cap în toate părțile, musca nu mai puțin, cu o precizie vrednică de cea mai desăvârșită balistică, ochea și prindea nasul Pisiçuții din zbor și se înfunda, cu iuțeala unei săgeți, în adâncul uneia din nările ei; atunci Pisiçuța sorbea și își umfla pieptul său puternic cu jumătate din atmosfera

pământească ; iar când aerul, astfel sorbit, era înapoiat cerului sub forma ruptă și zguduitoare a unei furtunoase note de trombon, musca țâșnea zăpăcită din narea Pisicuții, și îi trebuia vreme până să se desmeticească și să se descurce din erburile încâlcite, în care fusese aruncată, spre a-și găsi din nou echilibrul de luptă... Dela o vreme musca își schimbă planul de atac și începu să bată părțile mai slabe ale citadelei, cași cum adică Pisicuța n'ar fi avut nici picioare, nici coadă, nici dinți și, mai cu samă, darul neprețuit de a-și scutura cu atâta putere pielea spetelor sale, încât geniul strategic al tuturor muștelor universului, la un loc, ar fi rămas neputincios față de cutremurul prăpăditor al spinării și al coastelor ei... Și, deși eram incredințat, că în cele din urmă biruința va cumpăni spre partea Pisicuții, mă hotărîi totuși să intru la mijloc în această epopee măreață și crâncenă ce se desfășura ochilor mei, și deslegând-o deci din pripon, o condusei, ca o altă zeităte antică, sub egida-mi ocrotitoare, în lăuntrul sacrosant al întăriturilor mele!... Iar pornirile războinice și sângeroase ale muștei cu spetele lucitoare și verzii se ostoiră la hotarele umbroase ale pădurii.

Soarele pășise demult, acum, peste creștetul stâncii mele de adăpost, și înălțimile din apus își prelungeau repede chipurile lor de umbră deasupra văilor dimpotrivă. Noaptea se vestește grăbită din adâncuri și luna nu pășise, încă,

dincoace de hotarele răsăritului său. În schimb, însă, de subt marginile depărtate ale văzduhului de pretutindeni, nenumărate grămezi vi-nete de nouri posomorîți, cu frunți îndrăznețe și amenințătoare, se iviră fără de veste și împânzără într'o clipă, de jur împrejur, linia de împreunare a cerurilor cu pământul... Ai fi zis că imense și negre urdii de fantome uriașe urcau, în rânduri strânse, pe înalte trepte de haos, spre asaltul cel mai de deasupra al tăriilor cerești... Un tunet răzleț, răsărit din miază-noapte, răscoli clocotitor nemărginirile rotunde, și un ropot fără întrerupere și nedeslușit vestea, de pretutindeni, apropierea prăpăstioasă a artileriei cerești... O puternică suflare de vânt trecătoare și iute, ca un glas de pieire, strecurându-se printre frunzișuri, se stinse tânguios și jalnic, în nesfârșitul umbros al depărtărilor... Vijelia își trimesese înainte pe cel mai ager dintre vestitorii săi înaripați... Și de peste firea întreagă, până la hotarele auzului, într'o clipă se ridică, pe mii de note discordante și totuși armonice, simfonia înfricoșată a frământării și a zbuciumului universal!... Puterile adâncului se treziseră de pretutindeni și, subt ocrotirea oarbă a nopții, își deslănțuiră asupra pământului îngrozit furia lor prăpăditoare... Uraganele umplură jgheaburile largi ale munților și, ca niște imense puhoae vijelioase, se rostogoleau prăpăstios la vale; viforul șuera, gema și urla în răstimpuri cu glas acum de frunze spulberate,

acum de codri zbugiumați, acum de munți cu furie zguduiți pe temeliile lor de cremene eternă... Sclipirile neîntrerupte și orbitoare de lumină frântă ale fulgerelor spintecau, pe linii fantastice și nemărginit de lungi, întunecimile fioroase ale nopții înalte... Și, între cele patru hotare ale nesfârșitului, întinderile oarbe tremurau cu răstimpuri scurte de întuneric și lumină albăstrie, subt licăririle fugătoare și iuți ale focului ceresc... Fierbeau văzduhurile și cerurile clocoteau subt descărcările zguduitoare ale tunetelor, și pământul înfricoșat se cutremura nemernic, până în cele mai din adânc ale temeliilor sale, subt ropotul de trăsnete care cădeau asurzitoare prin întuneric, ca niște imense boambe de flăcări, și spulberau, cași cum ai sufla într'un strop de țărână, frunțile de stânci îndrăznețe ale celor mai sumeți dintre munții săi... Și subt zvârcolirea fără de margini a frământării și subt urgia întregului zbugium al făpturii, zăgazarile cerului se rupseră, jgheburile adâncului se desfundară și, din înaltul întunecimilor, se prăpăstuiră asupra pământului, cu șuer de aer sfâșiat, potopul greu al apelor cerești... Și gemătul vijeliei pustiitoare își amesteca simfonia sa de nimicire cu urletul rostogolirii clocotitoare a șivoaelor pământului... Iar subt urgia vijelioasă a apelor, stâncile, zguduite din înălțime și zmulse depe temeliile lor de veacuri, se rostogoleau prăpăstios în genunile adânci ale văilor... și subt izbirea lor neîndurată, brazii tru-

faşi ai codrilor se frângeau cu glasuri de trăsnet şi umpleau depărtările întunecoase şi goale cu cel mai de pe urmă răsunet prelung al prăpăstuirii lor de veci!...

Cine ştie, dacă ceasul cel grozav al împlinirii vremurilor deapoi nu sunase acum şi dacă nu era scris în cărţile oarbe ale ursitei, ca să se aprindă şi să ardă osia nemăsurată a lumilor, dela un capăt până la celălalt? Iar temeiturile firii să se prăbuşească şi să umple, cu pulberea lor mărunţă, întunecimile goale şi fără de sfârşit ale haosului negru, din care puterea cuvântului dumnezeesc le scosese spre fiinţă?

Se poate... Toate se puteau; un singur lucru nu se putea: acela, anume, ca odată cu desfiinţarea ţăriilor făpturii, să se desfiinţeze şi ţăriile mele... În zadar viforul, vijelia şi uraganele se izbiseră oarbe în clădirea zburlită de crengi uriaşe a întăriturilor mele, căci nu izbutiră decât să se sfâşie şi să urle de durere şi de ciudă... Şi parii de sprijin ai îngrăditurii mele de păduri peste păduri, înfipti până'n inima pământului şi înalţi până la ceruri, cu vârfuri albe de dinţi ascuţiţi, râdeau prin întunerec de opintirile desnădăjduite ale neputinţii lor; iar pe povârnişurile de epică amintire, calde încă de eroismul Pisicuţii şi de pornirile războinice şi sângeroase ale muştei celei mari cu spetele lucitoare şi verzii, pânda deasă a apelor cereşti era sfâşiată în două de grebănul lung şi îngust al muntelui meu de adăpost şi, cu iuţală de vifor şi cu clo-

cotiri de tunete, se rostogolea pe două părți spre genunile adânci ale văilor... Și se rostogolea cu stânci, cu iarbă, cu flori, cu zmeuriș, cu toate idiile și iluziile Pisicuții mele, dar mai ales cu hribii, cu Țicoreții, cu ciupercile, cu rășcovii și cu bureții de tot felul, pe care-mi întemeiasem nădejdea viitoare a întâmplătoare mele schivnicii de mai târziu...

Cum însă sufletul meu niciodată n'a fost în stare să ducă prea multă vreme, în spete, povara ucigătoare a sublimului, și cum puterile întunericului, în urgia răzvrătirii lor, izbise pe toate glasurile, clapele imense ale claviaturilor făptuirii, ași fi ajuns în cele din urmă să găsesc banală și monotonă această rodomontadă a stihiilor, dacă ele nu și-ar fi tras măsurile tocmai la timp... Poate să fi fost pe la cântători, când urletele vijeliei începură a-și scobori glasul, și zbuciumul codrilor a se mai potoli; un tunet răzleț încercă, din miază-zi, să mai răscolească clocotitor nemărginirile întunecoase, dar iute își stânse neputincios, în tăcerea nopții adânci, duritu-i depărtat... Artileria cerească scoboriște treptele văzduhului spre lumea cealaltă... Cineva trasé parcă în lături perdeaua neguroasă a norilor și, în întunericul cel mai de deasupra al cerurilor, o poartă de senin limpede se deschise spre adâncimile umbrelor albastre, și o stea cu lumina tremurătoare își cumpăni sfioasă parcă chipul său peste adâncuri... Numai șivoaele apelor, nepotolite încă, își mai trimeteau de prin

văi, până 'n depărtare, vuetul lor nedeslușit și surd... Fiori iuți de vânturi ușoare însuflețeau, în răstâmpuri, neclintirea frunzișului negru, și picături de apă mari cădeau grele pe pământ...

Cu vreascuri uscate, puse mai dinainte la adăpost, ațâțai un foc uriaș, și întunecimile îngrozite fugiră să-și adăpostească frica lor la marginile cele mai depărtate ale pământului; iar în bătaia luminoasă a focului, Pisicuța, înfiptă neclintit pe toate cele patru picioare ale sale, cu capul în jos și cu urechile plecate, stătea nemșcată cu încremenirea unei statui de bronz, tăiată pe fund de întuneric; de pe vârful prelins al moșului său din frunte, cele de pe urmă picături de apă ale potopului ceresc se strecurau domol și rar și, lunecând pe jgheabul strâmt dintre amândouă nările ei, cădeau grele pe pământ... Dormea și visa!... „Dormi în pace“! îi dorii eu în gând, aruncându-i poclada pe spete și închingând-o cu tafturul... „Dormi în pace“! Și tot în pace mă hotărîi să dorm și eu în fundul ticnit al vizunii mele, dupăce mai întâiu aruncai pe foc, cu trunchiuri cu tot, crengile unui întreg codru de brazi, atâta adică cât să poată el mistui pân' a douazi; și în pace prin urmare dormirăm până 'n ziuă și eu și Pisicuța...

Iar adouazi, când mă deșteptai și mi-aruncai privirile peste împrejurimi, Firea întregă mi se păru ca răsărită atunci, pentru întâiași dată din sânul adânc al apelor creațiunii. Atâta era de fragedă, atâta era de virginală! Soarele în-

suflețea, cu lumina de aur idealizat a razelor sale picăturile mari și grele de rouă curată, care atârnavau pe vârful negru-verde al fiecărei frunze mici și ascuțite de brad; erburile subțiri și mlădioase, sub greutatea acelorași picături de rouă, își plecau molatec fruntea lor înspre pământ; iar sub căldura soarelui dătător de viață, florile galbene, albastre și roșii, ca trezite din somn, își rădicau încet cătră ceruri, potirul lor strălucitor. Un val străveziu, țesut din fire limpezi de lumină trandafirie și cer albastru, acoperea imensitatea solemnă a nesfârșitului, și imnul tăcerii neturburate se înălța da pretutindeni, ca o rugă de mulțămire, cătră ziditorul puternic a toată făptura... Numai greerul păgân turbura în răstimpuri, cu șuer pătrunzător, ceasul măreț de rugăciune și gaia, ca o săgeată neagră și iute, spinteca văzduhurile largi cu țipet flămând și ascuțit...

Deschिंगai tafturul Pisicuții, îi luai poclada din spete și, scoțând-o din întărituri, o priponii în smeurișul pologit încă de ploile nopții, dar care începuse a se rădică pe picioare sub razele acum fierbinți ale soarelui înalt pe ceruri.

Ziua trecu. Trecu și noaptea, și altă zi lumină iarăși cu strălucirea ei liniștea singurătății mele; și altă noapte îngână, încă, cu cântecul de leagăn al susurului său căpătaiu somnului meu fără de visuri... Dar vine o vreme când Natura te soarbe cu atâta putere neîndurată în adâncul sălbătăciei sale, încât ți s'ar părea, că sângele tău stricat

și păcătos a fost înlocuit în vinele tale cu sânge de vioae și ageră jivină a codrilor... Și eu care mi se părea că plutisem patruzeci de zile și patruzeci de nopți peste toate valurile fără de frâu ale tuturor potopurilor, aveam dreptul să mă uit ca spre o zare depărtată, la timpurile de altădată și să privesc ca prin sită la chipurile șterse ale unei lumi pentru veșnicie înmormântate, sau cel puțin să-mi cercetez barba, spre a mă încredința că nu e nici albă nici până la brâu și că prin urmare nici nu mă rădicasem la treapta vreunui Patriarh, ferit prin îndurarea proniei cerești de pieire a toată suflarea...

Cum însă lucrurile toate au un sfârșit în lumea asta, tot așa avură sfârșit și merindele mele; ouăle, nucile, pânea, zglăvoacele, merele, perelile și boiștenii fuseseră de mult desființate: șipul cu rachiu își dăduse și el suflarea sa cea mai de pe urmă și numai câte un hrib sau nicoreț se mai arăta răzleț, pe ici pe colea, prin vălmășagul imens al calabalâcului meu de tot soiul...

Iată pentruce, privind cu jale la cei câțiva bureți ce mai rămăseseră, mi se părea că mă aflu înaintea unor

Rari nantes in gurgite vasto

din clasica anticitate... Atâta numai că, după ce la prânz îmi mâncai fripți cei din urmă Troeni ai mei, nu mai avui măcar în gând puțința de a mai glumi pe socoteala vre-unei depărtate anticități oricât de clasică ar fi fost ea...

Când soarele scăpătă după amiază, mă hotărâi ca un alt Robinson să cercetez împrejurimile, spre a mă încredința de nu cumva vre-o potecă oricât de îngustă ar fi tăiată pe coasta prăpăstioasă a muntelui, sau cel puțin, dacă așezarea locurilor n'ar fi priincioasă urmării mai departe, cu oricâtă greutate, a drumului meu întrerupt. Și fiindcă Pisicuța ar fi fost în stare să smulgă priponul și să se ia după mine, apoi mă dusei și desrădăcinând în munte o stâncă uriașă ce-mi căzu la îndămână, o răsturnai peste capătul priponului eșit afară din pământ. Apoi, înarmat până'n dinți și cu parul cel ascuțit ca unealtă de sprijin, plecai să dau ocol muntelui meu de adăpost... N'ași putea spune cum și cât am mers; fu însă un moment când spre cea mai mare glorie a mea, băgai de samă că Natura, pe lângă alte multe, mari și foarte înalte însușiri, mă dăruise și cu cele mai de căpitenie talente ale celui mai iscusit dintre alpiniști... Altfel nu m'ași fi putut lămuri cum, fără să-mi pierd cumpăneala o singură clipă, mă trezii deodată, acățat pe o așchie de stâncă între cer și pământ, de unde subt picioarele mele prăpastia se deschidea neagră, firoasă și fără fund, iar deasupra capului păretele drept de stâncă își pierdea creștetul aerian în înălțimile albastre ale văzduhului... Totuși fiindcă, cu oarecare chibzuală, se putea încă pași înainte, pașii; și iarăși fiindcă cu oarecare îndrăzneală s'ar fi putut sări peste crăpătura adâncă dintre două stânci,

sării; și pășind acum cu chibzuială, acum sărind cu îndrăzneală, mă trezii pe muchea unei opcini pleșuve și largi, la picioarele căreia munții se tupilau smeriți ca niște umilite și sfioase straturi de verdeață.

Mă lungii într'un cot pe iarba moale și spre sărbătorirea deplinei mele biruinți împotriva stăvililor de tot felul, pe care codrul și muntele mi le ridicase în cale, aprinsei o țigară al cărui fum se înalță prin depărtările albastre, până sub temelii înalte ale stelelor lui Dumnezeu... Și iarăși fiindcă de-a puterea fi, trecusem cu toată alcătuirea ființei mele, spre tagma isteată a jivinelor, apoi cu instinct ager și fără de greș, neabătându-mă adică din cale cu un palmac măcar la dreapta sau la stânga, mă întorsei pe același drum la întăriturile mele, unde Pisicuța mă aștepta nemișcată și cu ochii țintă în desișul în care mă văzuse mistuindu-mă... Un nechezat de duioasă mulțămire întâmpină din parte-i cu tremolo de bas profund, sosirea mea cu nerăbdare așteptată...

Intunericul sosi repede și mai mult din obișnuință decât de nevoie, aprinsei focul reglementar de noapte; iar când dădai să scot din desagi sărăcăcioasa mea cină de sară, mă încredințai cu desnădejde că încetaseră, sărmanii, de a mai fi urechea de îmbelșugare a calului năzdrăvan din poveste... Dar, fiindcă flămând iarăși nu mă puteam culca, apoi așa turcește cum stăteam dinaintea focului și cu nasul în tăciuni, mă os-

pătai și eu după putință cu nu știu a câtea dumnezească „fericire“, care glăsuește că „cei flămânzi se vor sătura“, și potrivit așa dar și meșteșugului meu de dascal de gramatică mâncai și mă săturai la timpul viitor.

Adouazi, în revărsatul zorilor, după o scurtă sfătuire cu Pisicuța, în care îi dădui toate învățăturile trebuitoare, de cum adică urma să calce și să se cumpănească printre stâncile prăpăstioase ale coastelor muntelui și, după ce mai ales căpătai încredințarea că m'a înțeles și că va fi următoare sfaturilor mele, îi aruncai pe spete șeaua și peste șea vremelnica mea gospodărie; apoi, om și cal, omul înainte și calul în urmă de dârlogi, înaintarăm, pe căi neumblate, spre cele mai de deasupra ale țărilor cerești. Călăuziți de chibzuială și îmbărbătați de îndrăzneală eșirăm la lumină... Iar, când pustiul larg al opcinii pleșuve, la care ajunsei întreg și nevătămat, mă împresură de pretutindenii cu cercu-i rourat de verdeață scânteetoare, un dor fără de margini îmi cuprinse sufletul și gândul meu se întoarse și cătă cu jind înapoi, spre întăriturile mele părăsite, văduve și pustii... Simțul duios al paternității pentru lucrul mânilor mele se răzvrăti în mine și mă găseam vinovat, că de frica lipsei ciupercilor măturate de potop, schimbasem o viață patriarhală și ticinată pe o pribegie fără de țintă, cătră care pășeam pe nestatornice și oarbe trepte de necunoscut... Și multă vreme ași fi înțonat în gând jalnice ere-

miade pe ruinile trecutelor mele fericiri, dacă Pisicuța nu s'ar fi însărcinat, să mă trezească din toropeala sentimentală, în care mă cufundasem... Smunci frâul fără veste, ridică capul în sus, privi țintă spre zarea depărtată a opcinii, stătu o clipă nemișcată, apoi necheză ușor; și iarăși rămase neclintită și iarăși privi țintă în depărtare... Mă sculai în picioare, de cum stăteam lungit, și mă uitai cercetător spre unde-și îndrepta Pisicuța privirile... Nu zării nimic; erau însă lucruri, asupra cărora Pisicuța nu se înșela niciodată, și mă deprinsesem prin urmare a crede orbește în prevestirile ei... Trebuia deci să fie ceva sau cineva. Din adâncul tăcerii, răsăriră deodată mai multe lătrături și, când întorsei capul spre partea aceia, doi câni, cât doi zăvozi de mari, se iviră în fugă de după muchea depărtată a zării, și veneau în goană turbată spre locul unde mă aflam eu... Iute sării pe spetele Pisicuții și-mi pregătii spre apărare parul ascuțit. — Aproape în același timp, de după geana aceleiași zări, o imensă căciulă neagră, teșită la o parte și curmată la mijloc, se arătă săltând în cadență și suind, parcă greoiu, pe trepte de aer, înclinarea apusană a opcinii... apoi două picioare nemăsurat de lungi și arcuite spre afară, prin a căror deschizătură se vedea, larg, priveliștea depărtată a munților dimpotrivă, se iviră numaidecât subț căciulă și, înfingându-se pe rând și la deopotrivă răstimpuri, cu gigantice mișcări de compas, în iarba moale a opcinii, spin-

tecau a lene aerul, pe urma cânilor, îndreptându-se spre mine; o ghioagă groasă și lungă fără sfârșit, cumpănită slobod în mâna dreaptă întreaga cele câteva linii puternice ale chipului uriaș, ce se desprindea pe zare. N'apucasem încă bine să mă așez pe spetele Pisicuții, când sosiră și câinii și lupta se începu crâncenă între cele două tabere dușmane... Eu, nu-i vorbă izbeam cu parul în dreapta și în stânga, dar asta numai așa de mântuială sau, cel mult, spre a mă mângâia cu închipuirea, că săvârșesc cine știe ce mare ispravă de cavalerism medieval, că parul meu nu e mai prejos decât lancea vre-unui Rinaldo, că Pisicuța e, cel puțin, strănepoată în linie dreaptă a vre-unui Bajardo și că, eu însumi, prețuiam, măcar de două ori cât orice Orlando Furioso!... lucruri pentru care, întotdeauna, am avut o grozav de mare slăbăciune... De altfel, singură Pisicuța era de ajuns ca să țină piept biruitor tuturor cânilor universului... Copitele potcovite ale tuspatri picioarelor sale cu așa iuțală de fulger scăpărau în toate părțile, trupul ei de șopârlă mlădioasă cu așa iscusită strategie își puneă pe fiecă clipă, la adăpost, părțile slabe, încât înverșunarea crâncenă a dușmanului cu colții de fier murea neputincioasă la marginea de potcoave oțelite și de dinți ascuțiți ai cercului ei de apărare... Iar când, pe tromboanele largi ale amânduror nărilor sale își revărsa, în sforăit de vifor, răsuflarea vijelioasă a pieptului său puternic, opcina întreagă se cu-

tremura și zăvozii o rupeau de fugă îngroziți și... iar se întorceau la luptă...

— Hi!... potae!... auzii pe cineva strigând de departe.

Era un cioban tăiat pe linii de uriaș, care venea spre mine în fugă greoaie și care, cu gând de a ostoi câinii, ținea drept ghioagă, rădicat în aer, deasupra imensei sale căciuli, un întreg arbore strujit de coajă și de crengi, dar cu rădăcina neatinsă.

— Hi!... potae!... Și pe fiecare silabă din cele patru ale strigătului său de tunet, o însemnase împungând de patru ori în sus cu ghioaga în văzduhuri!... Dar nu mai era nevoie, căci una din potăi, îndârjită de sosirea stăpânului său, său, se repezi în pornire turbată și năzui să apuce pe Pisicuța de bot; dar Pisicuța, care în mișcări avea agerimea gândului iar în faptă iuțeala fulgerului, o și înșfăcă din fugă cu dinții de după ceafă, o rădică în aer și începu a o scutura cu furie; iar când crezu ea că destul a scuturat-o, îi dădu drumul de sus și cănele se simți foarte fericit s'o poată împunge de fugă și să se ascundă, schiolălăind, după picioarele lungi ale stăpânului său; celălalt câine, mai înțelept, socotise de cuviință să-și facă datoria, lătrând furios din depărtare.

— Da' bine, măi omule, zisei eu, când ciobanul fu lângă mine, — ce dracu, voi păziți oile cu lupchi, ori cu câni? Aiștia-s curat lupchi, bre!...

— Da' bată-i pustia să-i bată, cucoane, că nu-s lupchi; da' iaca așa se răpăd ei, ori de-i om, ori de-i dihanie; d'apoi că și 'neata, drept ț'oiu spune, c'amarnică vită de cal mai ai!...

— Da' nu-i nici un cal, măi omule... că-i curat iapă; numai cât îi iapă de cele din țara Harapului și-i amarnică, ce-i drept.

— Amarnică, zău!...

— D'apoi și câinii tăi, dacă se leagă de dânsa, așa, nitam-nisam!...

— Apoi, dă... câni nu-s?... Da' drept ț'oiu spune, cucoane, că n'am mai văzut de când sânt, căl să înșfăce cănele cu dinții și să-l scuture pe sus; și de-ar hi macar vr'un păcătos de căne... da' Chiperiu, aista, pune lupu' la pământ nu altă.

— A hi punând lupu', bre, da' nu iapa mea; ia, vezi tu iapa asta? Intr'o iarnă trei lupchi o rupt cu dinții; și tustrei lupchi nu i-o putut face nici macar o zgâriitură.

— Aîîira... Cucoane... Da' dă... a hi, zău, că-i amarnică tare...

— Da' ia să lăsăm vorba asta, măi omule, stâna voastră departe-i de-aici?...

— Uite, colo'n vale, zise el arătând cu ghioaga spre apus, de-acurmezișul opcinii...

— Ei, și tu un'te duceai acu? Nu te poți întoarce cu mine, să mă duci pân' la voi, la stână?

— D'apoi, dă, mă duceam până colea 'n Goșman după niște oi; ghevornîța dealaltăeri

noapte ne-o cam răscolit turma și ne-o răzlețit câteva meoare... D'a m'oiu întoarce, că doar mai este vreme până'n sară.

Plecarăm: eu călare, ciobanul pe jos, și câinii cât colea, la cuvenita depărtare de Pisicuța.

— Da' cum se cheamă locurile pe-aici bre? întrebai eu, într'un târziu, pe cioban.

— Plaiul Jitioanii, cucoane; da' ce? n'ați mai fost niciodată pe aici?

— Nu; n'am mai fost... și nici acu' n'ași hi venit; da' m'o prins pârdaunica cea de ghivorniță 'n pădure, ș'am rătăcit poteca și, uite, horhăesc așa de câteva zile, fără să știu unde mă aflu.

— Da'ți hi umblând cu v'o treabă pe locurile aistea?

— Da'nici c'o treabă, măi omule... ba... adică cu treabă; sânt, chipurile, revizor peste păduri ș'am plecat cu revizia prin pădurari.

— Așa... da!...

Sosisem pe muchea povârnișului de apus al opcinii și stâna se zărea devale, într'o poiană, ca la o bătae de pușcă depărtare.

Cum începurăm a scoborî, câinii ne și simțiră și începură a se înșira pe deal în sus, îndreptându-se spre noi, schiolălăind și lătrând furioși; ciobanul le aținu calea cu ghioaga, nu atâta pentru a mă apăra pe mine de ei, pe cât spre a-i apăra pe dânșii de Pisicuța.

— Buna ziua și bun găsit, oameni buni, zisei eu, descălecând lângă stână și adresându-mă ce-

lor câțiva ciobani tineri care trebăluiau care încotro, dar mai cu samă unui baci bătrân, care, ajutat de un flăcăuan zdravăn, cu plete unsoase și lungi, turna într'o zăgârnă pântecoasă jântița caldă dintr'un ceaun negru și larg.

— Mulțămim dumneavoastră, răspunseră ei toți, cu glas greoiu și gros: — bine-ați venit.

Și fiecare-și urmă, fără să se stingherească, treaba începută: care turna zăr pentru câni, într'un fel de chersin larg și unsores; care potrivea scoarța întregă a unui brad despoiat, pe acoperemântul tupilat al stâniei zdruncinate de furtună; care arunca de mămăligă un ceaun uriaș, pe niște lespezi înalte, orânduite ca niște pirostii, în jurul unui foc viu de crengi uscate; care așeza pe comarnic, ca să se svânteze, un caș rotund și mare, cât un pânțec de patriarh...

— Da' venit-ai, mă Văsu, întrebă baciul cel bătrân, turnând jintița în zăgârnă, pe ciobanul care se întorsese din drum cu mine; — găsit-ai meoarele, mă?

— D'apoi' c'am apucat să mă duc numai până colea'n opcină, și m'am întors cu dumnealui să-i arăt stâna; da' m'oiu duce eu mai amu că doar mai este vreme până'n sară.

— Apoi du-te, mă, și vezi de nu li-i da, cumva, de urmă; să nu le hi spârțuit vr'o dihanie, dare-ar gălbaza'n ele; du-te și vezi prin poenile Goșmanului, ori a Răchitișului; de nu-i da acolo peste ele, urcă până'n dealu' Negru, că pe acolo ați umblat cu oile înainte de ghivorniță;

ia cu tine pe Chiperiu și pe Tătaru, și vezi de vină pân' deseară.

Și peste câteva minute, și picioarele nemăsurat de lungi și imensa căciulă neagră, teșită la o parte și curmată la mijloc, și ghioaga dintr'un arbore, cumpănită slobod în dreapta lui Văsui, și cozile flocoase și țanțoșe în aer ale lui Tătaru și Chiperiu, se mistuiră după sprânceana înaltă și verde a opcinii din răsărit...

Iar baciul cel bătrân, până ce nu-și mântui de turnat jântița prin zăgârne, până ce nu le atârnă pe toate de câte un cuiu de lemn, ca să se scurgă fiecare în câte un budăiu deosebit, până ce nu-și clăti mânilor cu apă și le șterse de poala unsuroasă a cămeșii, încinse peste mijloc cu un chimir lat și bătut cu ținte de alamă galbănă, aproape nici nu se uită la mine.

Când însă își mântui treaba de-un capăt, băgă toată mâna dreaptă, aproape până în cot, tocmai în fundul chimirului și, gheboșându-se oarecum, scoase o lulea de lut odată roș, dar înegrit acum de fumul cât suferise; și tot din chimir, scoase afară un boț de hârtie unsuroasă, în care avea tutun; desfăcu hârtia cu sfințenie, înfipse în ea două degete, luă tutun și puse în lulea; strânse hârtia cu îngrijire și-o puse la loc, în chimir; apoi veni lângă foc, unde stăteam eu și, luând cu aceleași două degete, un cărbune, fără teamă de mușcătura arsurii, îl așeză metodic în lulea, deasupra prafului negru de tutun.

— Da'-ți hi viind de departe, domnișorule;

mă întrebă el, cu luleaua între dinți; — umblați cu treabă pe la noi? închee el întrebarea, apăsând cu unghia policarului cărbunele peste tutun și scuipând cu măestrie printre dinți, deasupra focului.

— Și de departe și cam cu treabă; numai cât nu-mi era treaba pe-aici; ia ghevornița cea dealaltăeri noapte, m'o apucat în pădure, ș'am rătăcit poteca; de nu dădeam peste Văsui al dumatiale în opcină, cine știe pe unde mi-ar fi mai sticlit ochii!...

— Și de-aicea, unde chitiți să mereți?

— D'apoi, dă, moșule, știu eu? ia, încotro se poate merge; când rătăcești, rămâi în voia drumului, nu drumul în voia dumatiale.

— De asta, așa-i, domnișorule.

— Da'n sfârșit, ași vrea să es undeva la lumină, moșule; pe unde s'ar putea merge la Tazlău?

— D'apoi, dă, domnișorule, drumuri or hi ele multe, numai cât îs toate cu depărtare și-s locuri tari; ș'apoi după oara dealaltăeri noapte, s'or hi desfundat potecile și nu s'or hi liniștit apele; da' apele ca apele; da' n'ai să poți trece Tazlău' la vremea asta, că toate apele dau în el, și-a hi viind devale cu schinare, ca un balaur...

— Și-i departe Tazlăul de-aici?

— D'apoi că pe-aicea nu-i Tazlău; numai cât cracii lui îs pe-acelea pe-aproape; iaca, urmă el arătând cu mâna spre răsărit în două părți deosebite, iaca, un crac esă de colea, de subt

Poiana Rotundă și unul de dincolo, de subt poenile Goșmanului; da' nu-i vorba de cracii lui, că doar n'ai să treci peste ei; ca s'ajungi la sat trebuie să treci peste Tazlău' cel mare, și socot că nu l-ai putea trece, că nu se ostoește el cu una cu două, când vine mare.

— Da'-l trec călare, moșule.

— Da' te mătură Tazlău', domnișorule, ca pe-o așchie, cu cal cu tot, răspunse moșneagul cu oarecare mândrie, atins parcă în amorul lui propriu; și, pufăind odată din lulea, scuiță printre dinți mai cu măestrie și mai departe peste foc.

— Bine, moșule, asta o s'o vedem noi; da' când a fi să plec mâni dimineață, o să te rog să-mi dai doi flăcăuani de-ai dumitale, care-or fi mai voinici, să mă ducă pân'în sat; o să le fac cinste și lor și dumitale.

— Auzi, mă Huțane, t'ei prinde tu cu Sgrinbincea să-l duci pe dumnealui pân' în sat de-vale? zise el, adresându-se la un soiu de doi atleți, care stăteau cinchiți și tăcuți pe lângă foc, în așteptarea mămăligii.

— Da' om mere, că doar i-o palmă de loc, răspunseră ei, fără măcar să întoarcă capul.

— Ei, vezi, moșule, că ei nu se tem de Tazlău ca dumneata?...

— D'apoi, dă, ei nu s'or hi temând, c'aiștia doar îs de cei care umflă șivoiu'n brațe și urcă cu el la deal.

— Da dumneata crezi, că iapa mea nu umflă șivoiu'n brațe?

— D'apoi, dă, domnișorule, știm noi ce-a hi mai umflând iapa dumitale? zise el sculându-se de jos; și scuturându-și de unghia policarului luleaua de scrum, o vârî la loc în chimir.

— Mă, Cârță, urmă el, strigând cătră un flăcăuan lung, care de-abia se cinchise și el pe lângă foc. — Mă, Cârță da' ce te-ai lasat pe vine, ca'n ziua de Paști? Ia vezi de-o țâ' de mojdeiu, că, ia, Bedreag îi gata cu mămăliga.

În adevăr, Bedreag, un flăcăuan chipeș, cu pieptul puternic și desfăcut, cu fața dogorită de fierbințeala focului, rădicase de pe lespezi ceaul uriaș și, cumpănindu-l de toartă cu stânga, iar de fund sprijinindu-l cu dreapta, îl răsturnă spre o petică unsuroasă și groasă, și din tiparul lui negru și fierbinte, se rostogoli, ca o stâncă ruptă din munte, o gigantică mămăligă, care-și 'ntinse imensitatea sa rotundă până subt gurguiul opincilor lui Cârță. Cârță se feri în lături și rădicându-se, nu atâta după îndemnul moșneagului, pe cât ca să facă loc mămăligii în poiană, intră și se mistui în fundul stâniei.

— Da' unde, pacatele a mai hi și cel usturoiu, moș Căpățână? unde, naiba, l'îndosiși, de nu dau peste el? se auzi Cârță din fundul stâniei, strigând cu glas trăgănat și gros cătră moșneag.

— Ia vezi, mă Cârță, să nu te apuce de nas de subt cel chersân crăpat; ori, vezi, că l-or hi mâncat pâșii as'noapte și te-or hi lasat cu

dinții la stele. Și vezi, de mai închipue și ceva pentru musafiri, că doar nu ți-a hi mas numai ție șoarecii în pânțece.

Peste puțin, Cârță se arată cu două scafe mari de lemn, una aproape plină cu mojdeiu, alcătuit din apă și usturoiu ucis cu coajă cu tot, alta cu felii mari de urdă și de caș, într'o bae până la mijloc de zăr cald.

— Da' unde-i lingura, măi uititule, băgă de samă moșneagul, când puse Cârță scafele lângă mămăligă. — Ori crezi că-i toată lumea ca tine, cal, să-și moae botu 'n zăr și să bee?

— Ce nu dai pace băetanului, moșule, zisei eu, adresându-mă moșneagului.

— He! He!... C'apoi, doar, unu-i Cârță Abru-deanu, sereacu'. Când își primenește opincile, din Paști în Crăciun, ori s'alege c'un picior desculț ori cu târsânile bălălăind; da' de 'nfulicat, nu mai are păreche pe fața pământului.

Și Cârță iar se mistui în fundul stâniei.

— Da' unde puseși lingura, moș Căpățână? se auzi Cârță strigând din nou cătră moșneag.

— Ia vezi, mă, c'a hi pe comarnic, pintre cei cași.

Și Cârță se întoarse cu o lingură lipovenească, scurtă'n coadă și lustruită cu roș, în formă de lingura zânei, pe care o vârâ în zăr printre făliile de urdă și de caș.

Bedreag scoase din brecinar o ață lungă și groasă, și c'o destoinicie de matematic, apăsă meridiene și paralele pe hemisferul cald al mă-

măligii și mămăliga se desfăcu, risipindu-se, în fierbinți... corpuri geometrice.

Și făcându-se toți roată împrejurul mămăligii, își trase fiecare, înspre dânsul, partea sa; iar moș Căpățână așeză la mijloc scafa cu mojdeiu.

— Da'-ți ospăta o țâ' și ne-voastră, domnișorule, zise el, îndreptându-se spre mine, care ștăteam mai deoparte, și aducându-mi într'o mână o bucată de mămăligă, iar în cealaltă scafa cu făliile de urdă și de caș.

— Bucuros, moș Căpățână, oiu ospăta; numai cât se vede, că dumneata mă iei drept Chiperiu, ori Tătaru, de mi-aduci mâncare deoparte; ia pune, te rog scafa și mămăliga mea colo, la rând cu dumneata; se vede că mie nu vrei să-mi dai mojdeiu?

— Da' ne rugăm de ertare, domnișorule, noi chiteam că...

— Rău chiteai, moș Căpățână, zisei eu tăindu-i vorba, — rău de tot; și, drept pedeapsă că ai chitit așa de rău, o să mânânci dumneata partea mea de caș și eu partea dumatăle de mojdeiu.

Și mă și așezai turcește între Cârță și Bedreag.

— Da' poftim, domnișorule, zise moșneagul, scărpinându-se peste căciulă în creștetul capului și așezându-se și el la rând. — bucuros, — poftim, numai... dă...

— Dă, ne-dă, ia să te văd, cum mânânci dumneata, moș Căpățână, mămăligă cu urdă, că uife eu cum mânânc mămăligă cu mojdeiu.

Și după toate regulele celui mai deplin comunism începui a mânca... Multă vreme însă, după aceea, n'am mai mâncat mojdeiu cu mă-măligă...

Și moș Căpățână, cunoscându-se greșit, mușca tăcut din mă-măligă și din caș, sorbind zăr cu lingura cea roșie și scurtă 'n coadă.

— Ei, hai, moș Căpățână, gustă și dumneata din mojdeiu, că doar eu am glumit; mai lasă cea urdă, că-i fi sătul de frupt de oae.

— Da' poftim, domnișorule, poftim, că noi mâncăm de toate; dă... chiteam și noi să-ți dăm bucate mai subțiri.

— D'apoi mai subțiri decât mojdeiul, moș Căpățână, ce bucate mai vrei! Uite, apă goală cu mă-măligă caldă.

Și moș Căpățână începu a întinge și el în mojdeiul pe sfârșite.

Când ne lungirăm, ca după masă, care 'n-cotro, pe unde găsirăm o leacă de umbră, moșneagul veni lângă mine, care mă așezasem între Huțan și Bedreag, și aprinsesem o țigară. Moș Căpățână își scoase și el, cu ceremonialul obișnuit, luleaua și hârtia cu tutun din chimir.

— Ia fă 'ncoace cea hârtie, moș Căpățână, zisei eu întinzând mâna spre moșneag.

Imi dădu hârtia; scosei un pachet de tutun, căci aveam îndeajuns, îl desfăcui și i-l pusei în hârtie.

— D'apoi aista a hi de cel bun, domnișorule,

observă moșneagul uitându-se cercetător la tütunul ce-i dădusem.

— Bun, rău, pune și dumneata în lulea și trage-i, că doar tot fum are să iasă.

Ceiace moșneagul făcu, fără să-l mai îndemn de două ori.

— Dacă nu v'ar hi cu supărare, zise moșneagul, lungindu-se într'un colț și uitându-se țintă la mine, v'ași întreba de ceva.

— Nici o supărare, moșule, de ce să mă supăr?

— Parcă v'ași hi văzut undeva; nu sânteti dela Cheatra?

— Ba drept deacolo, moșule; da' cum se face de mă cunoști dumneata dela Peatra?

— D'apoi n'ați aparat dumneavoastră cu Enescu, la giurați, amu un an, pe niște hoți care-o fost pradat o stână?

Lucrul era adevărat.

— Ba da, moșule, da' ce-i cu hoții aceia și cu stâna?

— D'apoi că doar stâna noastră era cu paguba și tot cu paguba o și ramas; că doar hoții o scapat basma curată, ca niște fete mari; și tot noi și cu vina și cu gloaba.

— Așa-i, moșule, mi-aduc aminte; numai cât eu nu-s avocat; ia, mă luase și pe mine, așa, lude printre călărași, că doar la giurați și dumneata poți fi avocat. Da' blăstămatul cel de Enescu, acela o 'ntors capul giuraților, de i-o făcut scăpați pe tâlhari, c'acela știe toate șu-

rubăriile și-ți face din alb negru și din negru alb.

— D'apoi că și dumitale, cum îți mai melița gurița! de parcă-ți sufla Aghiută la ureche, nu alta, — zise moșneagul clătinând într'o parte și 'n alta capul, cu căciulă cu tot, în semn de mustrare; și, pufăind odată din lulea, scui pă printre dinți, până peste gurguiul opincilor lui Bedreag.

— Ei, și nu cumva, pentru asta ai să-mi porți ponos? Ce vrei, moșule? Așa-i legea: orice vinovat trebuie să aibă un apărător și, dacă scapă, norocul lui.

— D'apoi, vezi că legea-i proastă: cine-o făcut-o n'o avut cap, domnișorule; eu chitesc că giurații aceia îs puși acolo numai ca să le dea drumu' hoților.

Și fiindcă, de-ași fi discutat cu moșneagul în contradictoriu, mă temeam să nu mă rămână, schimbai cu meșteșug firul vorbii, fără să schimb și tema.

— Și hoții erau de pe-aici de pe-aproape? i-ați cunoscut?

— Da' cum nu, domnișorule; niște potlogari din Calu-Iapa... feciori — chipurile — de gospodari... ne-o golit stâna de urdă și de caș, ba ne-o luat și câteva meoare, de le-o fript mai încolo, hăt, în pădure.

— Dă, moșule, unde-s bucate, și pagubă, încheei eu sentențios; da' mă rog, apă de unde beți când vi-i sete? întrebai eu spre a schimba vorba.

— Apoi, ia de-acolea, din vale: este un șipot subt o rădăcină de brad; mă Huțane, ia răpezi, că ești mai sprinten.

— Apoi că mă duc și eu cu Huțan, moșule.

— Poftim, voia la dumnevoastră, domnișorule.

Și sculându-ne de jos plecarăm împreună; dar până să facă Huțan un pas, eu făceam trei, și totuși mergeam alătura; cu regula asta ajunserăm într'un desiș de brazi mărunți, în mijlocul cărora se râdica unul de două ori secular, de subt ale cărui rădăcini un fir subțire de apă limpede și rece se scurgea pe un jgheab așezat acolo de ciobani; băui până simții că am ucis setea, pe care mi-o deșteptase arșița sărată a usturoiului și, întremați, ne întoarserăm la stână, și eu și Huțan.

Schimbai priponul Pisicuții mai la umbră subt poala pădurii și tot la umbră mă lungii și eu, cu capul pe șea și, beat de usturoiu, adormii într'o clipă.

Și cine știe cât ași fi dormit, dacă un strănutat neobișnuit nu m'ar fi izbit drept în ureche. Când deschisei ochii și întorsei capul, un țap c'o barbă de patriarh și cu niște ochi holbați, în floarea frunzei de varză, mă mirosea cu de-amăruntul; și, subt emanațiunile nevăzute, dar puternice, ale usturoiului meu, scutura din cap și strănuta disperat. Turma sosise dela pășune și odată cu ea sosi curând și noaptea. Focuri se aprinseră în poiană, și peste puțin liniștea se

întinse pretutindeni... Adormirăm cu toții. Adouazi în revărsatul zorilor, însoțit de Sgribincea și Huțan, apucați, peste munții din răsărit, drumul Tazlăului.

LA TAZLAU

...Un pitic și doi giganți!... Cam așa înfățișare, cel puțin, trebuie să fi avut eu între Sgribincea de-o parte și Huțan de cealaltă, deoarece cu tot prisosul de înălțime ce s'ar fi cuvenit să-mi dea spetele Pisicuții, capetele noastre, a tustrei, nu se rădicau totuși în văzduh mai sus unele decât altele; ba, mi se pare chiar că fundul pălăriei mele, cu toate silințele ce-și dădea, nu izbutea nici într'un chip să se înalțe dincolo de curmătura căciulilor vre-unuia din ei... Și până ce Sgribincea să-și deschidă odată largimea imensă a pasului său greoiu și rar pe întinderea de mușchiu verde a plaiului rourat, biata Pisicuță își cheltuia jumătate din gebeaua întregii sale vieți, țesându-și iute la suiș mersul harnic și mărunț; și până ce Huțan să-și ia suflet, sorbind văzduhurile dintr'o dată în pieptul său puternic, o întreagă vijelie s'ar fi putut alcătui din răsuflările la un loc, ce izvorau zgomotoase și repezi pe nările înfierbântate și larg deschise ale Pisicuții, subtruda opintirilor la deal...

Iar când, pe muchea verde a opcinei, ne întâlnirăm în față cu soarele ce-și înălțase deplin,

peste sprânceana răsăriteană a pământului, discul său înflăcărat, chipurile noastre de umbră se lungiră în aer trecând pe deasupra stâniei și se deșirară mistuindu-se pe zările depărtate ale munților din apus... Lumina răsăritului scâldea fețele noastre și sub văpaia curată a ei, cei doi uriași se înfățișară transfigurați privirilor mele! Cu atât de neînchipuit farmec se amestecau scilpirile de aur antic ale razelor soarelui în pletele lor negre, bogate și lungi, așa de fraged înflo-rite se arătau ochilor mei trăsăturile bărbătești și pline de viață ale chipului lor puternic în bătaia de flăcări piezișe a răsăritului trandafiriu!...

Și fiindcă Pisicuța, ori de câteori o lua prea repede din loc, obosea numaidecât, apoi o oprii un minut pe zare spre a-și mai lua suflet. Huțan și Sgribincea se opriră și ei.

— Măi flăcăi, — le zisei eu, când fu să plecăm din nou, — măi flăcăi, ia căutați de mai răriți cel pas, că cu mersul vostru aveți să-mi oftigiți iapa până'n Tazlău; ș'apoi socot că Turcii nu ne-or fi alungând dela spate.

— Așa-i, cucoane, da' vezi 'neata, că de-om mere așa pe 'ndelete, apoi ne-apucă noaptea 'n pădure și n'om putea trece Tazlăul cu lumină, că-i departe și locurile-s tari.

— Noapte, ne-noapte, tari, ne-tari, voi să mergeți așa ca să nu-mi oftigiți iapa; și vedeți, bre, de alegeți și voi un drum mai trăgănat, că — dupăce văd eu înaintea mea — apoi avem de străbătut până 'n sat un tartar întreg de

munți și mă tem să nu mă lese iapa 'n drum, cu șeaua 'n spete.

— Apoi dă, cucoane, — răspunse tot Huțan, — pân'om da din sus de Preluce, în dreptul Rotăriei, om tot urca ș'om tot scoborî, că până 'n sus de Preluce n'om putea mere pe vale — că-i valea strâmtă și plină de stânci; da' de-acolo 'nainte, dac' a da Dumnezeu ș'om trece cu lumină peste Tazlău, apoi merem până 'n sat tot pe drum de hodină.

— Ș'o să suim multe dealuri, măi Huțane?

— Apoi urcăm numai pe Goșman și pe Negru; ș'apoi suim pe Geamăna, de acolo apucăm plaiu' și dăm de vale'n Preluce.

— Da' ce mâncare-s Prelucele tale, bre?

— Ia niște poene 'ntre dealuri, mai jos de Durău.

— Da' de ce Durău spui tu, mă Huțane? Eu știu că Durău-i la poalele Ceahlăului: ori poate-i fi umflat tu Ceahlăul în spete, cu Durău cu tot, și l'ai fi strămutat pe meleagurile tale.

— Apoi a hi Durău și pe-acolo, cucoane; da' la noi se cheamă Durău, unde curge apa'n jos de pe stâncă, preț, așa, ca la două staturi de om înălțime.

— Da' ce ne-om face noi, mă Huțane, — băgă de samă Sgribincea, — dac'or hi revărsate Prelucele?

— Ei, ce ne-om face!... ia ce ne-am mai făcut, mă Sgribincea; ne-om vâri și noi în apă pân' la brâu ș'om eși de vale'n sat.

— Noi... da 'nealui?

— Ei!... 'nealui îi călare, și doar știu că nu s'a 'neca de calare tocma 'n Preluce; greu a hi păn' om trece Tazlău, că, vorba lui moș Căpățână, a hi vinind cu schinare, ca un balaur.

— Bre, — zisei eu după un minut de gândire, — da' n'am putea noi să ținem, cumva coama dealurilor păn' la Prelucele voastre, fără să mai tot urcăm și să tot scoborâm la tihărai?

— Ba cum nu, cucoane, s'ar putea; numai vezi 'neata că lucru-i cu depărtare mare; 'din plaiu' Gitioanei eșim în poenile Goșmanului, după aceia dăm pe la fundul Negrului în poenile Gemenii, apoi apucăm plaiu' și scoborâm devale 'n Preluce; numai, vezi 'neata, că asta-i treabă macar de două zile și noi n'om putea, că mâni trebue să him înapoi la stână, — răspunse Huțan, care cetea ca pe carte geografia muntelui.

— Apoi, dacă-i așa, apucați și voi, măi flăcăi, pe unde știți; numai cât vedeți de mă scoateți și pe mine și pe iapă teferi păn' la Tazlău.

— Apoi dă, cucoane, așa chitim și noi, dac'a da Dumnezeu.

Și fiindcă ei amândoi chiteau tocmai așa, cum era să dea Dumnezeu, apoi după un minut de odihnă pe zarea dealului, descălecai și începurăm a scobori la vale.

Curând desimea codrilor ne sorbi în adâncurile sale nestrăbătute și, rareori numai, câte un strop de cer albastru, sau câte un fulg de lumină mai picurau răzlețe din înălțimile încâlcite

ale bolților de crengi, peste umerii și peste capetele noastre. Ploaia măturase de pe coastele muntelui orice urmă de potecă, și numai hogașurile săpate de puhoae se mai țeseau iute între ele ca niște tăcturi adânci, în prundișul galben al povârnișului repede. Pe alocurea, arbori urieși, a căror bătrâneță șubredă nu se putuse împotrivi vijeliei de-acum câteva nopți, zăceau răsturnați la pământ în toată nemăsurata lor lungime și cu trunchiuri pentru veșnicie adormite și cu crengi hrentuite în prăpăstioasa lor cădere, ezeau scoborișurile încă umede și lunecoase ale muntelui... Om și cal trebuia, deci, să ne îndeletnicim cu sprintene mișcări de capre sălbatice, spre a sări sau pe deasupra sau spre a ne furișa pe dedesubtul neîndurat al stavilelor ce ne tăiau mersul... Și de unde Sgribincea și Huțan treceau dintr'un singur pas gigantic peste rotundimea înaltă a brazilor răsturnați, eu dimpotrivă întrebuițam toate meșteșugurile celei mai chibzuite cumpăneli, spre a trece teafăr și nevătămat peste greutatea de tot soiul, îngrămădite de vijelie în calea mea; cât despre Pisicuța, care se deprinsese a se ține de mine ca un câne credincios, o lăsasem slobodă și ea, pentru a-mi dovedi că încrederea mea într'însa nu fusese zădarnică, apoi cu atâta pricepere își alegea linia de scoborît, cu atâta iscusință își înțepenea copita fină a piciorului său subțire în lunecușul viclean și repede al povârnișului, cu atâta agerime și ușurință trecea ca în zbor peste stavilele

înalte ale copacilor din calea sa, — încât chiar Sgribincea care dintr'un singur pas ar fi străbătut prăpăstiile dintre doi munți, nu-și putu păstra obișnuita nepăsare, înăscută munteanului îndeobște și lui îndeosebi, și minunându-se de o măeastră săritură a Pisicuții peste un arbore răsturnat:

— C'amarnică iapă mai ai, cucoane, drept ți-oiu spune, — zise el subțîmbîndu-se unei neprefăcute admirațiuni; ia uite, mă Huțane — urmă el, — cum sare iapa naibii peste copaci, parcă are pe sarsailă în pânțele.

— Mai așa, mă!... Parcă-i de cele dela comedii; da' de unde naiba, dăduși 'neata, cucoane, peste vita as' de cal? C'amarnică dihanie de iapă-i, drept ți-oiu spune... Cu asta n'ai habar, că te scoate dela greu și dela nevoie...

— Apoi, măi flăcăi, asta-i iapă din soiul lui popa Gheorghe din Călugăreni, — răspunsei eu cu mândria cuvenită. Auzit-ați voi de popa Gheorghe din Călugăreni ce soi de cai are?

— Din soiul lui popa Gheorghe!... Ehe!... apoi am auzit și noi, cucoane, că popa acela are un soi amarnic de cai; amu pricep eu de ce zboară ca o ciută peste copaci... Ii din soiul lui popa Gheorghe!... halal vită de cal!...

— Amu, adaugă Sgribincea, om vedea noi, mă Huțane, dac'are să zboare și peste Tazlău, cum zboară peste copaci!...

— Da' asta zboară, mă Sgribincea, și peste puhoiul Bistriții, cu 'nealui cu tot, că doar asta-i

curat pajură, bre, nu-i iapă ca toate epele. Dacă-i de-a lui popa Gheorghe, ce-ți mai bați capu'!...

Dela sine se înțelege că eu, prin împuternicire din partea Pisicuții, primeam în numele ei și mă îngâmfam de toate laudele, ce cu drept cuvânt se aduceau atât neamului strălucit din care se trăgea, cât și marilor ei însușiri de pricepere, iscusință și agerime.

Târâș, grăpiș, scoborîrăm Gitioana și ne trezirăm în fundul strâmt al unei văi, prin care curgea cracul de miazăzi al Tazlăului; cu alte cuvinte, de pe întinderile senine, largi și pline de lumină ale plaiului înalt, ne găsisem deodată, prăpăstuiți în tainele pline de umbră și întuneric ale fundului pământurilor!... încă un pas și am fi sosit poate la locașurile ticnite și de veci ale celor ce nu mai sânt... Atât de neturburată tăcere ne împresura de pretutendeni, așa de asemănătoare cu zborul umbrelor din altă lume, fluturau prin aer închipuiri ușoare de întuneric și de lumină mută, așa de încruntat luneca înspre adâncuri cu ape posomorâte cracul negru al Tazlăului, printre maluri putrede de frunziș înalt, zăstit de veacuri în acea nețărmurită și pașnică domnie a morții!...

Sgribincea și Huțan pășiră; eu făcându-mi vânt sării, iar Pisicuța zbură peste lărgimea îngustă a apelor lui, care-și curgeau neoprit și repede drumul lor înspre adânc... După un minut de odihnă, începurăm a urca spre plaiul Goșmanului cu aceleași stavile cași la scoborîtul Gi-

tioanei, dar mărite prin însăși împrejurarea sușului prea pieptiș și lunecos; și, cu toate acestea, Huțan și Sgribincea în loc să se urce, păreau că scoboară; eu chemam în ajutor toate tufele, ce-mi cădeau la îndemână, spre a putea urca coastele frământate ale muntelui; iar Pisicuța zbura pe deasupra stavilelor dealului ca un Griffon înaripat... Doar nu de geaba se trăgea ea din soiul vestit al lui popa Gheorghe din Călugăreni!... Când fu soarele la prânz, sosirăm și noi în lumina largă a coamelor Goșmanului și foamea ne și călcă din urmă. Sgribincea își luă gluga din gât, scoase din ea câteva dărăburi zdravene de mămăligă rece, un coșcogea boț de urdă învălit în niște foi mari de brustur lat și ceva sare din nodul murdar al unei petici; usturoiul, nelipsitul usturoiu, se arătă la iveală și el cu căpăținele lui zdrențuroase, pline de noduri și mustecioase; apoi Sgribincea așternu iarba plaiului verde drept față de masă, ne făcărăm roată 'mprejur și, după câteva minute, eu cel puțin alene și sătul, mă găseam răsturnat în-îtr'un cot pe mușchiul moale ca o saltea și, cu țigara 'n gură, priveam cu mulțumire de artist la pitorescul cu care surpăturile de mămăligă oacheșă, spăriate cu câte un strop de urdă albă, se rostogoleau la răstâmpuri deopotrivă de rari, cași spre fundul unor prăpăstii, înspre adâncul gâtlejurilor încă flămânde ale lui Sgribincea și Huțan!

— Amu, — zise Huțan, sculându-se de jos,

frecându-și cu mulțumire palmă de palmă și făcând să curgă o ploaie de ciuciuleți negri în iarba verde a plaiului, — amu om putea mere, cucoane; doar om apuca să trecem cu lumină peste Tazlău, că de unde nu, apoi mînem în pădure și noi n'om putea, c'avem grabă mare să ne întoarcem dimineață la stână.

— Da' sfârșăște odată, măi Huțane, cu cea grabă a ta; — zisei eu, prefăcându-mă cam supărat; ce tot grabă, grabă?... Când te-i întoarce, pune și tu din Tazlău un pas pe Geamăna, unul pe Goșman și altul pe Gitioana și, din trei pași, iată-te la stână... Ce tot grabă... grabă?... la mă rog slăbește-mă cu graba ta; când om ajunge, om ajunge și pace bună... doar știu că n'am să-mi oftigesc eu iapa pentru gustul tău; doar asta-i iapă de soiu, bre...

— Dă... — răspunse Huțan, înțelegând gluma, chiteam și noi... da' om face și cum zici 'neata.

Sgribincea strânse în glugă rămășițele prânzului, își anină gluga în gât și începurăm a scoborî cu toții spre pârăul Negru, un fir subțire de apă, ce esă de subt cele din urmă poale ale Răchitișului și-și face loc printre Goșman și dealul Negru, până la vărsarea lui în Tazlău, mai sus de Duruitoare, la piciorul de miază-noapte al Goșmanului. Tăiarăm repede peste dealul Negru și, după un scurt popas dincolo de povârnișurile lui stâncoase și repezi, începurăm a urca spre plaiul Gemenei. Când începu soarele a cumpăni dincolo de-amiază, eșirăm în largul

plaiurilor acestui munte mai mărunț decât Goșmanul din stânga și mai răsărit decât Șoimul de pe dreapta sa.

— Uite, mă Huțane, auzii deodată pe Sgribincea strigând: uite, mă, ori aceia nu-i Călina lui Drăgan din Rotărie?

Când întorsei capul spre unde arăta Sgribincea, zării în depărtare o femeie venind repede și sprinten de-alungul plaiului, spre noi.

— Ba chiar ea, — răspunse Huțan, după un minut de cercetare cu privirea; da' ori ce-a hi căutând pe-aici, coțofana naibii?

— Dă, mă, știu eu?.. Da' ne-a spune ea amu, când am lua-o la cercetare.

Femeia sosi lângă noi.

Și Călina lui Drăgan din Rotărie nu era tocmai o coțofană... Subțirică și năltuță, cu obrajii rumeni, rotunjiori și grăsulii; cu sânuri, ce te împungeau în ochi de subt cămeșa-i albă curată și deschisă la piept, dar înodată subt bărbie cu un șiret de arnicu roș, ale cărui capete cu canafuri atârnau slobode în jos, cu o ademenițoare neregulă; cu părul ei negru, răscolit pe tâmple și pe fruntea-i netedă, cu o ispititoare neorînduială; cu cărpa-i roșie depe cap, întocmită cu măestrie de mâna iscusită a întâmplării; cu ochii ei căprii și mari, însuflețiți de văpaia unui sânge pătimaș; cu gura ei mică și înflorită; cu dinții ei albi și cu nasul ei fin, drept și cu nări neastâmpărate... Călina lui Drăgan din Rotărie nu era tocmai o coțofană...

— Cale bună, fa Călıno, — zise Sgribincea tăindu-i drumul; da' unde, naiba, o plecași tu, fa, așa cu sloboda, de răsai tu din Rotărie tocmai pe Geamăna, parcă țe-ai strămuta de pe vatră pe cuptor? Cum ai trecut tu peste Tazlău, fa Călıno?

— D'apoi că l-am trecut eu Tazlăul de-amut vr'o trei zile, după bureți; da' m'o prins unda dincoace și n'am mai putut trece 'napoi.

— Și unde-ai stat tu, fa zvârlugă, așa singurică trei zile și trei nopți de-arândul? De-am hi știut noi, am hi venit să-ți ținem de urât, — zise Huțan, turtindu-i ușor cu palma-i lată de uriaș cărpa roșie depe cap.

— Ei, unde... — răspunse ea, dându-i cu o lovitură mâna jos și fără a-l privi; unde?... ia m'am aciuat și eu pe Bratu, la Ilinca lui Florea, ș'amu plecasem la voi, la stână, după o țî' de urdă și de caș.

— D'apoi c'ai nimerit-o și tu Miercurea, fa Călıno, — zise Sgribincea scurt.

Și amândoi mi se păru, că se privesc în ochi cu înțeleș.

— Da' du-te, — urmă el, după o pauză, — că moș Căpătână i-acolo și ți-a da.

— Da' voi un' vă duceți amu?

— Ia cu 'nealui să-l scoatem păn' de vale 'n sat.

Și numai atunci Călına își aruncă repede privirea spre mine.

Călina lui Dragan din Rotărie nu era deloc o coțofană.

— Da' cum o să treceți voi peste Tazlău, că vine din deal, mânia lui Dumnezeu; ai să te îneci ca un șoarece, mă Sgribincea.

— Da' nu te teme, fa Călino, că doar am mai trecut eu peste puhoiu' Tazlăului și nu m'am mai înecat.

— Vezi, macar, — adăogă ea cu oarecare îngrijire, — de-l treceți și voi pe la capătul dela deal a Prelucelor, din jos de Rotărie, c'acolo-i apa mai așezată și n'a hi viind șâvoiu' cu creastă.

— Ei, — zisei eu, amestecându-mă în vorbă, — și adică ce-i porți tu atâta grija lui Sgribincea, fa Călino? S'a 'neca, s'a 'neca... nu s'a 'neca, nu s'a 'neca, și pace bună; cine ce are cu gustul omului?... Cum i-a hi scris... Nu cumva ai să te apuci tu cu Dumnezeu la harță de dragul lui Sgribincea?

— Da' neata ce ai? — zise ea înțepat, cu un fel de mânie drăgălașă în ochi și cu o roșată și mai drăgălașă de vinovăție în obraji.

— Eu ce am?... Eu n'am nimica... Numai cât tu, fa Călino, fiindcă, drăgă-liță-Doamne, ești nevasta lui Drăgan, apoi ai prea multe drăgănele, încât ai de unde irosi și pe dealuri; ce păcat că nu cresc drăgănelele tale, fată hăi, prin cea iarbă verde, cum cresc fragii și căpșunele... Ce mai de lume s'ar strânge la cules de drăgănele de pe urma ta!...

— Și-i hi având poate poftă și 'neata?... —

zise ea, plecând capul cam într'o parte și privindu-mă pieziș drept în ochi.

— Dă, Călino, fată hăi, mai știi păcatele?...

— Ci, ia cată-ți de drum, fa Călino, — se auzi deodată strigând Huțan cu glas posomorît; du-te'n treabă-ți, fa, și nu ne mai zăbovi 'n drum, că doar noi avem de mărs, nu de plimbat, ca tine.

Și aruncă spre Sgribincea o căutătură încruntată de mânie.

— Apoi meri sănătoasă, fa Călino, și vezi de mai dă pe la noi, îi zise Sgribincea cu glas domol și căutându-i galeș în ochi.

— Apoi să mereți sănătoși și cu bine, — răspunse ea, plecând.

Și subțirică, și năltuță, și sprintioară, cum era, se așternu drumului pe plaiu... zbură, nu mergea.

— Hm!... mă gândeam eu, scoborînd valea trăgănată cu Pisicuța de dârlogi, lui bietul Drăgan i-a cântat cucu'n spate când s'a 'nsurat. — Da' ce, naiba, ți s'o lăsat negurile pe față, măi Huțane, îi zisei eu acestuia, cum mergea pe lângă mine tăcut și posomorît.

— Dă, ia muerea asta... nu-i zi lasată de Dumnezeu s'o 'ntâlnesc și să nu pat câte-o bo-roboată; parcă m'ași întâlni c'un popă ori c'un epure.

— Azvârle și tu c'o mână de pae ori de țarnă după dânsa, și mântue vorba.

— Da' bat'o întunericu' de muere, că doar

nu scapi de pocinocu' ei cu una cu două... parcă-i un făcut cu muerea asta.

— Da' Sgribincea tot așa zice, măi Huțane?

— D'apoi că ce am eu cu Sgribincea?... Cine-și cu treaba lui.

Sgribincea rămăsese puțin îndărăt și nu ne auzea ce vorbim.

— Așa-i... da' parcă, decând cu Călina, te uiți cam chiorîș la el.

— Da' uite-se cine știe, că eu doar nu-i port socotelile lui.

— Socotelile nu i le-i hi purtând, Huțane, da' mi-se pare că-i porți Sâmbetele.

Când ne uitarăm din întâmplare îndărăt, Sgribincea, ca la o zvârlitură de băț, se pusese jos și-și lega târsânele dela opinci... Cum se făcuse, cum se dresese, că tocmai atunci i se deslegase târsânele și trebuia să zăbovească, ca să și le lege; noi însă ne căutarăm de drum înainte și, dela o vreme, nici nu-l mai zărirăm.

— Da' ia s'așteptăm și pe Sgribincea, măi Huțane, — zisei eu peste puțin, voind a mă opri din mers.

— Da' lasă-l, cucoane, că dacă și-a lega târsânele, ne-ajunge el din urmă; să ne căutăm noi de-a noastre și el de-a lui, că doar n'a hi având numai târsâne de legat.

— Bine zici tu, măi Huțane; ia să lăsăm pe Sgribincea să-și lege târsânele 'n răgaz.

Și ne urmarăm drumul la vale.

Într'un târziu, né călcă și Sgribincea din urmă...
era căm obosit... venise, se vede, prea repede...

Formosus pastor Gorydon ardebat Alexin.

— Bine, mă Sgribincea, — îi zisei eu, când
fu lângă noi; bine, bre, ce pârdalnica nu-ți legi
și tu mai bine cele ațe?... Ai s'ajungi de râsul
lui moș Căpățână, ca bietul Cârță...

— Ațele că ațele, cucoane, da' i s'a hi rupt
și brecinariu, de-o 'ntârziat atâta, — adăugă
Huțan cu înțeles.

Sgribincea îi aruncă o privire încruntată.

Hotărît, că între Sgribincea și Huțan era vr'o
pricină mai din vechi... și nu cred să nu fi fost
amestecați la mijloc și ochii căprii ai Călinei
lui Drăgan din Rotărie.

— Da' a mai hi mult păn' devale, măi flăcăi,
— întrebai eu, pentru a schimba vorba.

— D'apoi că n'a mai hi așa mult, răspunse
Huțan, — că, ia, s'aude cum vine Tazlău 'n vale.

De prin văi ajungea, în adevăr, până la noi
un vuet surd, nedeslușit și depărtat, asemenea
vuetului plin de fiori, ce prevestește apropierea
unui cutremur de pământ.

Soarele căta cam dintr'o parte, când intrarăm,
din luminișurile largi ale plaiului, în umbra
deasă a codrilor ce îmbracă văile de jos ale Ge-
menei; vuetul surd și nedeslușit al Tazlăului se
schimbăse în urlet clocotitor de ape vijelioase,
ce mânau dindărăt cu iuțeală de vifor surpăturile
de stânci zmulse din scoborâșurile înalte ale dru-
mului lor la vale și frământau cu zgomot înă-

duşit bolovanii grei și nestatornici de pe fundul strâmt al albiei lor. Dela o vreme, sclipiri fugătoare și iuți începură a scânteia și a străbate până la noi prin spărturile de lumină îngustă ale rețelei de crengi umbroase, ce ne împrejmuia mersul... Era Tazlăul care, scaldat în raze de soare, își frângea strălucirea gălbie a undelor sale în curmezișul negru și încâlcit al rariștii de brazi. Peste puțin, sosirăm în valea lui strâmtă și plină de lumină, dar rămaserăm tustrei țintuiți pe loc... Pisicuța doar, singură, de mai îndrăzni să înfrunte cu suflet neturburat privesliștea înfiorătoare a vijeliei apelor, să se apropie cu o nepăsătoare obișnuință de marginea neastâmpărată a undelor și să-și ostoiască setea, muindu-și botu-i negru și fin în apa liniștită dintre doi bolovani mărginași...

Huțan se scărpinga cu nedumerire, și pe subt căciulă, în creștetul capului. Sgribincea, reze-mat pe ghioagă și tăcut, se uita în sus și în jos pe cursul pârăului, chibzuind cu ochiul un loc de trecut; eu, cu mâinile la spate, făceam același lucru; dar nici Huțan nu se dumerea și nici eu și nici Sgribincea nu puteam hotărî un vad de trecere, nu pentru picior, dar nici măcar pentru ochiu!... Cu așa amețitoare repegiune, cu atâta iuțeală de vifor se scobora din prăpăștiile depărtate ale munților și luneca la vale, pe povârnișul înalt al albiei sale, Tazlăul încruntat!... În zădar te-ai fi silit să-ți razimi ochiul pe lunecarea sclipitoare a undelor... În fuga lor ne-

bună, îți zmulgea privirea și, neoprit, ți-o târa fără de voce pe cursul lor vijelios... Iar noianul viforos, izbindu-și apele de amândouă malurile înalte ale albiei, prea înguste pentru el, se răsfrângea spre mijloc spumegând și alcătuia o creastă sumeață, ce luneca grăbită spre largul văilor cu sclipiri iuți de raze de soare. Venea Tazlăul de printre dealuri, mânia lui Dumnezeu; venea Tazlăul cu schinare, ca un balaur, vorba lui moș Căpățână...

— Cucoane, zise Huțan, scărpinându-se în creștetul capului și pe subt căciulă, eu chitesc că n'om putea trece dincolo, că ne mătură Tazlăul ca pe-o așchie și te-i îneca, pacatele noastre, cu cal cu tot.

— Da' tu, mă Sgribincea, tot așa chitești? — îl întrebai eu pe acesta.

— Dă, cucoane, de noi ca de noi, că ne lăsăm pe apă la vale și eșim la mal, că doar îi știm noi moarea Tazlăului; da' neata n'ai să poți trece, că te prăpădești.

— Ei, și ce-i de făcut atunci, măi flăcăi?

— Apoi dă, cucoane, noi chitim, — zise Huțan, — c'a hi mai ghine să te 'ntorci 'neata înapoi la stână și să mai zăbovești acolo, pân' s'a mai ostoi mânia apei.

— Apoi asta nu se poate, măi Huțane, că doar eu nu-s suveică s'o tot dau hăț încolo, hăț încolo... Să trecem cum a da Dumnezeu, și pace bună.

— Da' te 'neci, cucoane, — răspunseră amândoi într'un glas.

— Mă flăcăi, ziceți mai degrabă că vă strânge frica'n spăte, când vă uitați la schinarea Tazlăului, și că degeaba vă mai laudați că-i cunoașteți moarea; iaca, dacă voi vă temeți, căutați-vă de drum înapoi la stână, că eu am să trec singur călare.

Aceasta, bine-înțeles, era din partea mea laudă goală; căci, mai la urmă, uitându-mă numai la iuțeala de fulger, cu care Tazlăul se părea că spintecă lumea în două, mă cuprindeau fiori de groază; decât stă în firea omului să-și îmbrace, câteodată, frica în vitejie și curaj, după cum odinioară un... bicisnic erou de fabulă s'a îmbrăcat în piele de leu, ca să 'ngrozească lumea.

Sgribincea zâmbi cu neîncredere. Huțan își scărpină cu înțeles obișnuitul creștet al capului pe subt căciulă, și începură amândoi a se uita lung, când la mine, când unul la altul, fără să zică nimic.

— Ei, și adică ce vă uitați voi așa, măi flăcăi, și nu ziceți nimic? Nu cumva credeți c'am să mă întorc înapoi la stână, după vorba voastră, și să horhăesc coclaurile? Asta să vă iasă din gând, bre; hai, ori treceți cu mine, ori cătați-vă de drum înapoi; mă, voi sânteti mai fricoși decât niște epuri.

Vorbă să fie!... decât apucasem eu, așa, vitejia de coadă și mă țineam grapă de ea, cu toate că spatele-mi țâțâiau de frică: îndărătnicia, însă,

e lucru mare la om: vezi că te duci de prăpastie și totuși socoți drept umilință de a te întoarce din drum înapoi. Dealtfel îndărătnicia a fost, poate, singura boală de care mi-amintesc să fi zăcut în zilele mele.

— Ei, măi, și ce stați voi așa ca niște momâi? Hai, ori trecem, ori nu trecem, zisei eu ca încheere.

Fără să zică nimic, Sgribincea își scoase gluga din gât și se duse în pădure de-o mistui undeva; apoi se întoarse, își desfăcu și el și Huțan ațele dela opinci și de unde până acum erau aduse în jurul pulpei, de astădată își înfășurară cu ele strâns și peste opincă, toată căputa piciorului, înodându-le cu îngrijire la glezne.

— Da' ce faceți voi acolo, măi Huțane?

— Apoi înfășurăm talpa cu târsânele, ca să nu lunecăm așa tare pe bolovani.

— Va să zică tot trecem.

— Apoi dă, să trecem dac'om putea.

Pe cât mi-aduc aminte tremuram de-al binelea; decât nu mai era chip de dat înapoi.

— Cum mi-a fi scris, cugetai eu.

Câteodată e și fatalismul bun la ceva; căci dacă nu tocmai curajul, dar cel puțin un soi de nepăsare vecină cu el se deșteptă în sufletul meu pe socoteala credinții că nu se poate înlătura ceiace este să fie, și că vorba Românilui: ce e scris omului, în frunte-i e pus.

Strânsei vălătuc mantaua și surtucul, legai vălătucul cu nojițele dindărăt la șea și mă făcui,

sprinten pentru orice împrejurare ; strănsei zdra-
văm tafturul pe pântecul Pisicuții și încălecai.
Huțan și Sgribincea își puseseră căciulile la adă-
post în pădure, își suflecară mânicile și își fă-
cură cruce, spre a chema, parcă, până și pe
Dumnezeu în ajutorul lor ; Sgribincea apucă pe
Pisicuța de dârlogi, Huțan se ținea dela vale
spre a o sprijini, de cumva s'ar fi cumpănit în
partea aceia ; eu o lovii ușor cu varga peste gât,
spre a o hotărî să intre în apă. Deocamdată însă
fură zadarnice toate străduințele noastre, căci
în loc să pășească înainte, Pisicuța sforăia și se
zmuncea înapoi.

— Măi Sgribincea, — zisei eu, — ia las' o de
dârlogi, să vedem, n'a merge de bună-voe ? Treci
mai bine lângă Huțan, ș' o sprijiniți amândoi
dela vale.

De îndată ce se simți slobodă, rădică capul
în sus, privi drept înainte, sforăi puternic și
începu să scurme cu copita în apă ; părea că-și
croește un plan sau că se pregătește să intrupez
o hotărîre mai dinainte luată. Făcu apoi în apă
și pe pipăite câțiva pași mărunți, înțepenindu-și
cu chibzuială copita-i fină pe lunecușul bolova-
nilor nestatornici ; Sgribincea și Huțan se țineau
pe lângă mine dela vale, gata să preîntâmpine
vr'o cumpăneală din partea Pisicuții. Intrarăm în
cele dintâi ape ale șivoiului... Simțeam cum repe-
giunea fulgerătoare a undelor surpa sub mine
picioarele Pisicuții și, totuși, ea nu se dădea bi-
ruită de sbuciumul apelor ce năzuiau s'o răs-

toarne. Pentru orice împrejurare, scosei picioarele din scări... Huțan și Sgribincea luptau din răspuțeri împotriva repeciunii, cu care șivoiul căuta să-i măture; și de sprijinit pe Pisicuța nici nu mai putea fi vorba... încă un pas, și intram în creasta viforoasă și spumegătoare a apelor, ce zburau cu iuțea de fulger în bătaia sclipitoare a razelor de soare.

Această nemărginită rostogolire de ape, ce-mi zbură pe dinainte, îmi zmulgea privirea din ochi și, cu iuțea de vijelie, o țara la vale pe cursul neoprit... Vârtejul ameteții mă cuprinsese... Inchișei ochii... dar prin întuneric rămase încă viu și îngrozitor urletul clocotitor al apelor noianului... Trecu, poate, o clipă... Trecu, poate, un veac... cine știe?... Deodată un strigăt de groază se rădică peste urletul clocotitor de pretutindeni:

— Inapoi, cucoane!

Zguduit, mă trezii parcă din somn... deschisei ochii... când privii spre dreapta, pe luciul apelor, un amestec de capete, de plete negre și lungi, de picioare și de mâni încă și mai lungi care se rădicau și băteau apa desnădăjduit, luneca cu iuțea de săgeată pe creasta sclipitoare a undelor... Erau Sgribincea și Huțan, pe care șivoiul îi măturase ca pe două așchii.

Rămăsesem stâlp în mijlocul potopului; primejdia, însă are mintea ei... Fără să-mi dau samă, arsei puternic pe Pisicuța cu varga peste gât, cu furia ce ți-o dă desnădejdea și groaza... Mă simții, deodată, umflat pe sus, ceva păru că-mi

vâjâe pe la urechi, și voiul încremeni pentru o clipă, un zgomot surd de ape puternic frământate îmi izbi auzul, muntele din față păru că se nârue peste mine și, din cer, căzui fără de veste năprasnic pe pământ... Când mă dezmeticii, băgai de samă că mă aflu pe malul celălalt al Tazlăului... Pisicuța, murată ca un șoarece, tremura cum îi varga și căta din când în când cu groază înapoi... Descălecai, o frecai pe ochi, o trăsei de urechi, iar ea, venindu-și în fire, își scutură cu putere de cutremur apa de pe dânsa, improșcând cu o ploae mărunță pădurile pân' în departare...

— C'apoi asta-i curat pajură, bre, nu-i iapă ca toate epele...

...Și Huțan avuse dreptate: Pisicuța zburase pe deasupra, nu trecuse prin Tazlău...

Mă uitai în toate părțile... Singurătate și pustiu! Pusei la gură două degete și șuerai de amuți urletul clocotitor al apelor... Ascultai... nici un răspuns de nicăiri; pornii la vale cu Pisicuța de dârlogi... apoi șuerai din nou... Din depărtările văii îmi răspunse un alt șuerat puternic și lung; plecai într'acolo și, peste puțin, dădui peste Sgribincea și Hutana, cu apa ciuruind de pe dânsii, stând jos, la umbră, pe marginea potecii și legându-și opincile desfăcute.

— Bun'ajunsa, măi flăcăi; ei, putut-ați trece apa?

— Noi, ca noi, da 'neata cum, naiba, o trecuși, cucoane? — întrebară mirați amândoi.

— Cum s'o trec?... ia călare, cum vedeți.

— Doar de-i hi zburat pe deasupra, — zise Huțan, — înfășurându-și pulpa cu târsânele; că șivoiul, cum vine el, răstoarnă câtă mi ți-i stânca, da' necum o găzulinie de iapă?

— Așa-i măi Huțane; da' vezi tu, bre, că iapa mea nu-i stâncă, ci-i pajură de-a lui popa Gheorghe și zboară pe deasupra, nu merge prin apă ca toți caii.

— Măi așa... zău!... Nu-ți face, c'a hi sărit iapa naibii pe deasupra, că altfel nu-i de chip; amarnică vită de cal, drept ț'oiu spune.

— Zi-i pajură de-a lui popa Gheorghe, măi Huțane, și taci, — închee Sgribincea, sfârșindu-și de legat opincile.

Plecarăm cu toții pe potecă, la vale; iar Pisiuca, slobodă, se ținea de noi cât coala. Treptat, valea se lărgea și, când soarele fu la trei părți din drumul său pe ceruri, sosirăm la marginea Prelucelor sau, mai bine zis, la marginea unei mări încremenite și netede ca fața unei oglinzi, ce se întindea strălucitoare sub bătaia razelor soarelui, până dincolo de hotarele ochiului... Erau Prelucele revărsate.

Și în luciul acesta nemărginit, pe care nici o adiere de vânt nu-l însuflețea, munții răsturnați, cu codrii lor cu tot, își oglindeau neclintite chipurile lor, până spre fundurile cele mai de jos ale adâncului... mai jos spre fund, mai spre adâncuri, ca și pe o stavilă a nesfârșitului, ochiul se răzâma pe albastrul răsturnat al bolților cerești... Aceiași nori răzleți și albi, același soare

strălucitor însufleţea lumea nemărginirilor de jos, caşi lumea nemărginirilor de sus... Cine ştie?... cugétam eu... dar Huţan nu-mi dădu răgaz pentru nici un soiu de filozofie asupra aeei celor două lumi din faţa mea, deşi aşi fi înclinat s'o iau drept aeeva mai de grabă pe cea de jos, decât pe cea de sus, după cum de regulă, cam pe dos am luat eu lucrurile, mai totdeauna.

— Amu, cucoane, — zise el, — 'neata să'ncaleci şi noi om mere'nainte, şi 'neata să te ţii de noi, că nu cunoşti locul şi pe unelocuri se fac şteoalne adânci; nu că doar ai să te'neci, da' se duce iapa pân' în urechi.

Incălecai.

Munţii din adâncuri îşi clătinară piscurile lor cu codri, cu tot, albastrul neted al cerului se frânse în mii de bucăţi, nourii răzleţi şi albi se izbiră unul de altul, soarele se sfărâmă, luciul apelor se încreţi şi cercuri largi cu creşete strălucitoare se mânau spre maluri, unele pe altele... Huţan şi Sgribincea intraseră în apă... Aşa-mi închipui că uriaşii vor fi străbătut mările cu apa până la glezne... Pisicuţa, care zburase prin aer peste şivoaele vijelioase ale Tazlăului, acum se simţea umilită, oarecum, străbătând întinderile moarte ale acestei mări făr' de viaţă... Şi numai când apa îi venea până la gât, când adică avea de luptat cu adâncul amăgitor de subt picioarele ei, numai atunci îşi încorda trupu-i mlădios şi, potrivit pornirilor ei războinice, vânzolea cu picioarele-i fine de oţel şi spinteca

cu pieptul său puternic undele, care — spumegând de mânie și neputință — se abăteau umilite din calea ei, înlături... Cam tot după atâta timp de mers pe subt umbra pădurilor, sosirăm în Tazlău.

Trăsei la Eremia Honcu, primarul locului pe vremuri, pe care îl cunoșteam demult. Sânt nume sugestive, care, în cinci litere, îți sintetizează un portret întreg... Astfel e destul să zici „Eremia Honcu“, dar mai ales „Honcu“, pentru a ți se deștepta în minte chipul unui fel de uriaș, lung, dar nemăsurat de lung, cu încheeturile trupului puternic legate, cu niște mâni ce-ar fi fost în stare să umfle în brațe un munte și să-l așeze binișor peste altul, cu un piept cât o față de arie, îmbrăcat — pe cât se arăta de subt cămeșa întredeschisă — cu un codru sălbatec de păr negru și stufos, cu o barbă cum îi cătranul, rar sămănată printre ciupiturile rare de vărsat, cu niște ochi de taur ce încremeneau pe om subt căutătura lor, și cu un glas!...

— Da' bine, de unde căzuși la vremea asta, domnule, — mă întrebă el, văzându-mă intrând pe poartă și fără a aștepta măcar vr'un „bine-am găsit“ dela mine.

Și subt răgetul lui de leu se zguduiră împrejurimile.

— Ia, de pe dealuri, Honcule, și uite-mă-s murat ca un șoarece... da 'nsfârșit, bine-am găsit!

— Bine-ai venit... cu bine și cu sănătate; mă

Gavrile, ia vezi de cel cal, — strigă el cătră un argat.

Intrarăm în casă.

— Da'nsfârșit ce cauți pe dealuri, și de unde vii azi?

— Ce caut pe dealuri!... Pe dracu; azi vin de pe Gitioana.

— Tocmai de pe Gitioana!... Și cum trecuși Tazlăul?

— Prin nouri, Honcule; am o iapă care zboară pe sus.

— Se vede că glumești.

— Ba nici de loc; uite, întreabă pe flăcăuanii, iștia.

— Așa-i, domnule Irimia, așa-i zău!... — înțărîră deodată Sgribincea și Huțan; are o iapă cu sarsailă 'n pânțece... pe noi ne-o furat apa la vale și 'nealui o zburat cu iapa pe deasupra șâvoiului.

— Mare ți-i minunea ta, Doamne! — închee Honcu, clătînându-și rar și cu mirare capu-i plin de plete; da' dacă te 'necai, omu' lui Dumnezeu?...

— Ei, dacă mă 'necam!.. Dacă mă 'necam, nu era să poruncești azi, Honcule, nimăruî să-mi frigă vr'un pui și nici nu era să-mi dai ceva să mă schimb, până s'or mai usca iste bulendre de pe mine.

— Femea hăi, — strigă Honcu, de se cutremurără păreții casei; femea hăi! ia vezi de'nchipue mai iute de cea masă, că uite, ne-o căzut la

gazdă musafiri flămânzi; și ia vezi de niște schimburi curate de primenit, pentru dumnealui.

Și măcar că nevasta lui Honcu nu era în casă, totuși el vorbea cu dânsa, cașicum ar fi fost de față; doar Honcu, când vorbea dela el de-acasă, glasul lui răspundea tocmai pe Măgura Mare și când ar fi avut nevoie de chemat vr'un vătăjăl dela comună, care era dela dânsul cale de jumătate de ceas, tot din cerdacul caselor lui l-ar fi strigat; astfel, se zice că el da porunci satului întreg, strigând dela el de-acasă, și că tot satul revărsat pe vale îl auzea și-l asculta. Din mijlocul norodului strâns împrejurul lui, Honcu se râdica, dela piept în sus, peste marea de capete a tuturor... Pe un astfel de om nu putea să-l cheme decât „Honcu“...

Iar când începui a încerca primenelele lui Honcu băgai de samă că, în pantalonii lui albi, ar fi putut intra de-al binelea doi brazi gemeni, iar în cămeșa lui cu bibiluri, o moară de vânt!... Totuși trebui să mă pierd în imensitatea acestor haine și, când fu să mă cheme la masă, cu greu mă putură descoperi cei de casă.

Stăturăm la masă subț un nuc din grădină.

— Da' ori domnu' Arsene de ce n'a fi dat azi pe la noi — zise el cătră nevasta lui, după ce ne așezarăm la masă.

— Ei, d'apoi lui domnu' Arsene cine-i mai poate ținea socotelile? Când îl cauți, nu-l găsești, și-l găsești tocmai când nu-l cauți... nu-i știi obiceiul?

— Ai dreptate, nevastă... Amu trebuie să fi stând dumnealui răsturnat cu fața 'n sus, pe patul dumisale din pădure, c'un picior desculț și cu unul încălțat, și s'o hi uitând prin rariște la stele ziua meaza mare.

Și răsul omeric al lui Honcu zgudui casa.

— Da' cine-i domnul Arsene, Honcule? — îl întrebai eu.

— Ei.. ai să-l vezi dumneta, că doar trebuie să cadă el amu de undeva; domnu' Arsene îi dela Eși și vine la noi regulat în fiecare vară; trebuie să hi având el și alt nume, da' noi îl cunoaștem numai pe numele de botez; pentru cine nu-l știe, domnu' Arsene îi o făptură de om pe dos; da' nu-i așa, că doar are doxă la cap și-i cu tâlc la vorbă; numai cât are, el, așa, făcnelile lui; altmintrelea-i om de toată isprava.

Și nevasta lui Honcu, izbucnind într'un hohot năprasnic de răs, era cât pe ce să ne stropească pe toți cu borșul, pe care era să-l soarbă din lingura aproape de gură.

— Da' ce te-apucă, măi femeie, — zise Honcu jumătate oțărât, jumătate de-abia stăpânindu-și răsul; ci cată-ți de mâncare și iasă-ți din gând domnu' Arsene... Iaca, domnule, — zise el, adresându-se mie, — de când cu domnu' Arsene, nu mai este de chip cu muerea asta a mea: o năpădește răsul și noaptea prin somn; tare mă tem să nu-i fi căzut domnu' Arsene tronc la inimă, că doar are chip frumos, bată-l pustia,

măcar că-i numai o chișcătură de om. Dare-ar dracu, fa nevastă, să te zăpesc, c'apoi Sfântu' Neculai îți știe de știre, — închee Honcu, încrun-tându-se glumeț la femeia lui.

— Apoi bine, Honcule, zisei eu, — frumos, cu doxă la cap, cu tâlc la vorbă, apoi atunci ce fel de făptură de om pe dos îi domnul Arsene al tău?

— Apoi nu-ți spusei că are el țâcnelile lui, și când te uiți la el, așa, pe deasupra, parcă-i ca ne-alți oameni... Dealtfel, îi om în toată firea și cu mare socoteală. Fa muere, să nu te'impingă pacatele, că-ți sulesc gâtu' ca la un pui de găină; ia mai vezi de cea garafă, că, uite, și-o dat su-fletu'.

— Doamne, mă Irimia, — zise femeia lui, sculându-se și luând garafa ca s'o umple din nou, — ai tu, așa, niște glume de-a tale, că, zău, faci pe lume să creadă că-i chiar așa cum spui tu.

— Ei, dă, nu te mai bosumfla și tu, fa nevastă; ce dracu, nu mă cunoști? Ia vezi de umple cea garafă.

Sfârșirăm repede de mâncat, iar după masă eu mă retrăsei în odaia anume hotărîtă pentru mine; noaptea sosi repede și, deși cădeam de somn, gândul meu, totuși, nu se putea despărți de domnul Arsene al lui Honcu.

Dormii zdravăn în noaptea aceia și aproape fără de visuri; cel mult dacă domnul Arsene mi se arătă prin somn de două ori mai lung

decât Goliat, și primblându-se măreț, c'un picior desculț și altul încălțat, pe creasta viforoasă a undelor Tazlăului...

Adouazi-dimineață, înainte de răsăritul soarelui, mă dusei la pârâu, care curgea pe-aproape, cû gândul să mă scald, dac'ar fi fost cu puțință; dar cât pe ce să nu mai cunosc Tazlăul: într'o noapte așa scăzuse, că i se vedeau pietrele, și se limpezise așa, încât te prevedea printr'însul.

N'apucasem încă bine să mă vâr în apă, când iată că, tot dincotro venisem eu, zăresc, din depărtare, că vine și se îndreaptă spre locul unde mă scăldam, cineva necunoscut, dar un soi de cineva, care, după vorba cu țacnele a lui Honcu, nu putea fi decât domnul Arsene... Astfel, de după spate și prin dosul urechii stângi îi eșea, se prelungea și se pierdea sus în văzduhuri ceva subțire și lung, dar ceva nesfârșit de lung și de subțire... era o pușcă... De unde găsisese domnul Arsene o pușcă așa de lungă, ca să și-o anine în gât cu o curea adusă cruciș peste piept, n'ași putea spune: știu atâta că și astăzi mă împunge în creier lungimea puștii dumisale; sau, poate, mi se păru mie așa de lungă, numai din pricina nepotrivirii cu omul de o șchioapă ce o purta sau, mai bine zis, a chișcăturii de om, vorba lui Honcu... se poate!... Ceva se târa după dânsul pe pământ... era pardesiul său lung, îmbrăcat numai pe-o mânecă, iar partea dreaptă a hainei rămăsese în voia întâmplării, slobodă să măture prundișul, dacă ar fi avut gust, sau să fluture

în bătaia vântului, dacă numai decât ar fi avut această fantezie... Sosi pe mal și, în chipul cel mai obișnuit din lume, se puse jos chiar lângă straele mele, se descălță de botine și de colțuni, vârî câte un colțun în fiecare botină, înghesui câte o botină în fiecare buzunar al pardesiului și, suflecându-și pantalonii numai până la glezne. intră în apă, cu gândul, pe cât înțelesei, de a o trece dincolo... După cum se târâse pe pământ, așa poala dreaptă a pardesiului se târa acum prin apă și apa i-ajunse până la genunchi, peste pantalonii suflecați până la glezne; iar după linia ce apucase pentru a trece curmezișul Tazlăului, prubuluiam că o să se împiedice de picioarele mele, lungite pe subt apă; și cu toate acestea, existența mea în mijlocul pârăului trecea pentru domnul Arsene tot așa de nebăgată în samă, cași acea a unui netrebnic mormoloc... Ceva se răzvrăti în mine; dar iute iarăși mă potolii... Am și eu, ca toată lumea, slăbăciunile mele; iar pentru oamenii, care subt forme neobișnuite ascund alcătuiți temeinice sufletești, am avut în totdeauna o deosebită slăbăciune; și poate că, mai la urmă, să am și dreptate... Pentruce, adică, mi-ași gâtui cu îmboldirile propriei mele firi, turnându-le în tiparul sucit și îngust al „conveniențelor“ meșteșugite, și ași trece în ochii... celor proști drept ceiace nu sânt?... Pe cât mi se păru mie, deocamdată, domnul Arsene era un original; iată pentruce prinsei numai decât dragoste pentru el și-i îngăduii, pentru moment,

să mă așeze în mintea lui pe treapta netrebnică a celor mai de pe urmă mormoloci... Am însă și toanele mele de răutate; astfel, când fu numai la câțiva pași depărtare de mine, mă lungii pe spete, scosei picioarele afară și începui a bate apa cu atâta furie, încât rădicai în calea domnului Arsene o stavilă nestrăbătută de stropi de apă... Ți-ai găsit!... Cași cum nimic neobișnuit nu s'ar fi întâmplat, domnul Arsene își urmă drumul neturburat, pășind metodic prin apa repede ce-i trecuse peste genunchi; străbătu ploaia năprasnică scornită de mine, eși pe malul celălalt și se înfundă în pădure...

Mă hotărâi să-l urmăresc.

Eșii îndată din apă, îmi umflai în brațe straele de pe mal, trecui Tazlăul de partea cealaltă, mă îmbrăcai iute și mă înfundai în pădure pe urmele domnului Arsene...

Intâmplarea mă duse repede și fără greș drept la... vestitul pat al dumisale.

Intr'un desis de brazi, înadins parcă întocmit pentru aceasta, domnul Arsene, cu degetele amânduror mânilor încleștate după ceafă drept căpătăiu, stătea lungit cù fața 'n sus pe o saltea groasă de cetină, străjuită pe margini de niște pari groși, bătuți șașan în pământ și poate că, vorba lui Honcu, se uita la stele ziua miază-mare, prin bolta rară de frunziș... Intr'o creangă își aninase pușca, iar în alta pardesiul cu buzunările doldură de botinele înghesuite în ele. Nu știu ce s'ar fi întâmplat cu linia orizon-

talei contemplațiuni a domnului Arsene, dacă vre-un urs s'ar fi apropiat de domnia-sa; știu atâta, că această linie nu se turbură de loc la apropierea mea, deși călcam pe vreascuri destul de îndesat și deși vreascurile trosneau sub pașii mei îndeajuns ca să trezească din autosugestie și pe un fachir indian...

Mă oprii la câțiva pași și privirile noastre se încrucișară...

Iar în clipa când ne privirăm, mă încredințai că Honcu avea dreptate să se gândească puțin la Sfântul Neculai, sau măcar la gâtul femeii lui... ca să-l sucească cât de cât ca la un pui de găină... Un păr negru și plin, dela sine ondulat și aruncat peste cap cu o ademenitoare neîngrijire, lăsa la iveală o frunte largă și de o sculpturală regularitate; ovalul feții, palid și blajin, străjuit împrejur de o barbă sărăcăcioasă și fantastică, nasul drept și statornic, musteața mică și în bună rânduială, gura croită pe un veșnic zâmbet de fină ironie, privirea-i acum melancolică și visătoare, acum vie și tăioasă ca ascuțișul unui briciu, ar fi alcătuit un model viu pentru o pânză, unde clasicismul să-și dea mâna cu decadența, Michel Angello cu Boticelli!...

Nu găsii însă cu cale să frâng linia orizontalei contemplațiuni a domnului Arsene, precum n'am găsit niciodată cu cale să turbur eu însumi unele viziuni scumpe mie...

Și domnul Arsene se rădicase în ochii mei la treapta înaltă a unei viziuni!...

Imi căutai înainte de drum și mă mistuii în pădure...

Și cum s'au zguduit pereții casei!... Și cum s'a mai cutremurat pământul sub răgetul de leu al râsului lui Honcu, când a aflat de isprăvile mele cu domnul Arsene!!...

Adouazi, înainte de revărsatul zorilor, călare pe Pisicuța, țineam la gebea drumul spre Piatra.

Sara pe înoptate sosii acasă.

Aici alt păcat.

Dădui peste o slujnică nouă, tocmită în lipsa mea și care prin urmare nu mă cunoștea.

— Da' cine ești dumneata, — mă întrebă ea, răstit, când dădui să descalec.

Mă uitai de-aproape la dânsa prin întuneric și numai decât înțelesei cum stă treaba.

— Acasă-i boeru', duduca? o întrebai.

— Da' ce poștești dumneata cu boerul și cu duduca la vremea asta? Boeru-i dus și duduca nu-i acasă.

— Apoi am s'aștept pân'a veni ori boeru' ori duduca.

— Nu-ți spun că boeru-i dus și duduca nu-i acasă?... Hai, cară-te că chem sergentu'; ce cauți dumneata călare noaptea pe la casele oamenilor?

— Da' cum te cheamă, nevastă?

— Ei, cum mă cheamă!... Sanda... și ce poștești?

— Uite, Sando, să mă lași să stau ascuns colea'n cerdac, păn'a veni duduca.

Fără să zică nimic, se repezi pe poartă ca un vârtej!

— Sergent!... Sergent!...

Sergentul eși ca din pământ și intră cu Sanda iute în ogradă.

— Ce-ți este, fa? Ce răcnești așa?

— Uite, dumnealui — și arătă spre mine, prin întuneric — vra să s'ascundă 'n cerdac și să pândească pe duduca când a veni.

Sergentul se apropie cu sfială de mine și, fără să mă aștept aprinse un chibrit, de era cât pe ce să-mi pârlească mustețile.

— Babă nebună ce ești!... da' doar aista-i stăpână-to: ce dracu, nu-l cunoști?

Sanda rămase ca trăsniță.

— Ăăă ra, cucoane, d'apoi, ce păcatele, nu-mi spuseși că ești dumneata, de mă faci să scol mahalaua?

— Ei bine, nu-i nimica, Sando: unde-i duduca?

— Peste drum la domnu' căpitan; să mă duc s'o chem?

— Cată-ți treaba. Deschide ș'așterne, că mi-i somn.

Sanda deschise, îmi așternu și, sfărâmat de oboseală, mă culcai. Dormii dus, iar adouazi când mă trezii... eram acasă la mine.

ACEST VOLUM S'A TIPĂRIT
ÎN ATELIERELE „CARTEA
ROMÂNEASCĂ“, ÎN LUNA
NOEMBRIE, ANUL 1934.

VERIFICAT
2007

BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2017